

**BANK OCHRONY ŚRODOWISKA
SPÓŁKA AKCYJNA**

**SPRAWOZDANIE ZARZĄDU
Z DZIAŁALNOŚCI
BANKU OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.
W 2018 ROKU**

Warszawa, marzec 2019 roku

SPIS TREŚCI

PODSUMOWANIE WYNIKÓW BOŚ S.A.	4
I. CZYNNIKI I ZDARZENIA WPŁYWAJĄCE NA SYTUACJĘ FINANSOWĄ BANKU	6
1. OPIS ISTOTNYCH ZDARZEŃ W 2018 ROKU	6
2. CZYNNIKI, KTÓRE MOGĄ MIEĆ WPŁYW NA WYNIKI SEKTORA BANKOWEGO I BANKU	8
3. SYTUACJA MAKROEKONOMICZNA	12
II. WYNIKI FINANSOWE I DZIAŁALNOŚĆ BANKU	14
1. RACHUNEK WYNIKÓW	14
2. BILANS	17
2.1. Aktywa	18
2.1.1. Zmiany w strukturze aktywów	18
2.1.2. Należności od klientów	18
2.1.3. Kredyty i pożyczki udzielone w okresie sprawozdawczym	19
2.2. Jakość portfela kredytowego	20
2.3. Kapitał własny i zobowiązania razem	21
2.4. Źródła finansowania działalności	21
2.4.1. Zobowiązania wobec klientów	21
2.4.2. Struktura terytorialna źródeł finansowania	22
2.4.3. Informacje o zaciągniętych kredytach i umowach pożyczek	22
2.5. Aktywa i zobowiązania warunkowe	22
3. RÓŻNICA POMIĘDZY PROGNOZAMI A ZREALIZOWANYMI WYNIKAMI	23
4. STRATEGIA ROZWOJU	23
5. INFORMACJA O UDZIAŁACH W SPÓŁKACH	24
6. UDZIAŁ BOŚ W SEKTORZE	26
7. PODSTAWOWE PRODUKTY, USŁUGI I SFERY DZIAŁALNOŚCI	26
7.1. Produkty bankowe	26
7.2. Liczba obsługiwanych klientów, rachunków, kart płatniczych i placówek	26
7.3. Informacje o rynkach zbytu, z uwzględnieniem podziału na rynki krajowe i zagraniczne	27
7.4. Oferta proekologiczna	27
7.5. Pion Klientów Instytucjonalnych	28
7.6. Pion Klientów Indywidualnych	30
7.7. Inicjatywa JESSICA i JEREMIE w BOŚ S.A.	33
7.8. Współpraca z zagranicznymi instytucjami finansowymi w BOŚ S.A.	33
III. ZARZĄDZANIE RYZYKAMI I KONTROLA W BANKU	33
1. RYZYKO KREDYTOWE I POLITYKA KREDYTOWA	33
2. RYZYKO FINANSOWE	36
2.1. Ryzyko płynności	37
2.2. Ryzyko stopy procentowej	40
2.2.1. Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej	40
2.2.2. Ryzyko stopy procentowej w księdze handlowej	42
2.3. Ryzyko walutowe	43
3. RYZYKO OPERACYJNE I BRAKU ZGODNOŚCI	44
3.1. Ryzyko operacyjne	44
3.2. Ryzyko braku zgodności	45
IV. INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE	47

1. OCENA ZARZĄDZANIA ZASOBAMI FINANSOWYMI W BOŚ S.A.	47
2. UZALEŻNIENIE OD PARTNERÓW	47
3. TRANSAKCJE Z PODMIOTAMI POWIĄZANYMI	47
4. SEZONOWOŚĆ LUB CYKLICZNOŚĆ.....	47
5. INFORMACJE O UMOWACH BANKU	47
5.1. Umowy znaczące	47
5.2. Umowy z Bankiem Centralnym i organami nadzoru	47
5.3. Informację o zawarciu umowy, o której mowa w art. 141t ust. 1 ustawy prawo bankowe ...	48
5.4. Umowy o dokonanie badań sprawozdań finansowych	48
5.5. Wynagrodzenie podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych.....	48
6. CZYNNIKI I NIETYPOWE ZDARZENIA.....	48
7. INFORMACJA O POSTĘPOWANIACH SĄDOWYCH	49
8. ZMIANY W PODSTAWOWYCH ZASADACH ZARZĄDZANIA	49
9. INFORMACJA O DYWIDENDZIE	49
10. INFORMACJE O WARTOŚCI PRZYJĘTYCH PRZEZ BANK ZABEZPIECZEŃ.....	49
11. GŁÓWNE INWESTYCJE.....	50
12. INWESTYCJE W KAPITAŁ LUDZKI - SZKOLENIA.....	51
13. INFORMACJE O WAŻNIEJSZYCH OSIĄGNIĘCIACH W DZIEDZINIE BADAN I ROZWOJU ORAZ INFORMACJA O PRZEWIDYWANYM ROZWOJU	52
14. INFORMACJE PO DNIU BILANSOWYM	53
V. OŚWIADCZENIE O STOSOWANIU ŁADU KORPORACYJNEGO	54
1. ZASADY ŁADU KORPORACYJNEGO	54
2. KONTROLA WEWNĘTRZNA.....	55
3. AKCJONARIAT I PRAWA Z AKCJI	57
4. ORGANY BANKU	60
5. KONFLIKT INTERESÓW W BOŚ S.A.....	68
6. POLITYKA WYNAGRODZEŃ W BOŚ S.A.	68
6.1 Polityka wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w BOŚ S.A.....	68
6.2. Program opcji menedżerskich oraz akcji pracowniczych.....	69
6.3. Informacja na temat wynagrodzeń i zobowiązań wobec kluczowego personelu kierowniczego BOŚ S.A.	69
6.4. Umowy dotyczące rekompensat dla osób zarządzających	69
6.5. Zestawienie stanu posiadania akcji Banku przez Członków Zarządu Banku i Członków Rady Nadzorczej.....	70
VI. OŚWIADCZENIE NA TEMAT INFORMACJI NIEFINANSOWYCH	70

PODSUMOWANIE WYNIKÓW BOŚ S.A.

W 2018 roku Bank Ochrony Środowiska S.A. wdrożył nowy model biznesowy, który jest skoncentrowany na bankowości korporacyjnej, w szczególności na małych i średnich przedsiębiorstwach, przy jednoczesnym sprofilowaniu oferty dla Klientów indywidualnych. Umożliwia to skuteczne wykorzystanie potencjału biznesowego niszy w której Bank operuje, związanej ze specjalizacją w zakresie ekologii i finansowania przedsięwzięć proekologicznych. Implementacja nowego modelu biznesowego wpływa na poprawę efektywności operacyjnej poprzez obniżenie kosztów administracyjnych, zarówno rzeczowych jak i osobowych. Jednocześnie specjalizacja umożliwia uzyskanie wyższej rentowności kredytów. Poprawiono także zarządzanie bilansem poprzez zwiększenie udziału kredytów w aktywach oraz ograniczenie finansowania w formie obligacji własnych. Podjęte działania przyniosły poprawę wyników, przy jednoczesnym zachowaniu ostrożnościowego podejścia do kwestii ryzyka kredytowego, obniżeniu kosztu ryzyka Banku oraz wzroście pokrycia odpisami kredytów z utratą wartości. W efekcie realizacji kompleksowych działań, Bank osiągnął znaczący wzrost rentowności.

W rezultacie wdrożenia nowego modelu biznesowego wynikającego ze Strategii Rozwoju oraz Programu Postępowania Naprawczego, dla którego punktem wyjścia był wynik 2015 roku, w 2018 roku Bank osiągnął:

- **jeden z najlepszych wyników w historii** (najwyższy od 2000 roku); zysk netto wyniósł 65,0 mln zł w 2018 roku; wobec zysku 24,4 mln zł w 2017 roku oraz strat wykazanych w latach 2016-2015,
- **znaczący wzrost wyniku z tytułu odsetek** - wyższy o 47,8% w stosunku do stanu przed wdrożeniem Programu Postępowania Naprawczego i wyższy o 1,7% w relacji do 2017 roku (po korekcie o zdarzenia jednorazowe).
- **wzrost marży odsetkowej** do poziomu 2,0% w 2018 roku z poziomu 1,3% przed wdrożeniem Programu i 1,9% w 2017 roku,
- **istotne zmniejszenie poziomu ogólnych kosztów administracyjnych** - spadek o 22,2% w relacji do poziomu przed wdrożeniem Programu i 6,4% wobec 2017 roku,
- **zmniejszenie wskaźnika C/I** – zmniejszenie o 26,3 p.p. w relacji do poziomu przed wdrożeniem Programu i o 3,5 p.p. wobec 2017 roku
- **bezpieczną bazę kapitałową** - łączny współczynnik kapitałowy wyniósł 18,03% na koniec 2018 roku,
- **obniżenie kosztów ryzyka** do poziomu 0,85% na koniec 2018 roku.

Poprawa sytuacji ekonomicznej Banku znalazła odzwierciedlenie w podwyższeniu przez Fitch Ratings Ltd oceny ratingowej. Agencja w swoim raporcie jako główne powody decyzji wymieniła w szczególności wzmocnienie buforów kapitałowych Banku, realizację założeń przyjętych w strategii oraz ograniczenie ryzyka koncentracji zaangażowania Banku w ekspozycje farm wiatrowych w stosunku do poprzedniego przeglądu Banku. Do czynników, które mogą wpłynąć na podwyższenie ratingu Agencja zaliczyła m.in. dalsze zwiększenie rentowności oraz poprawę jakości aktywów.

W maju 2018 roku Bank z sukcesem uplasował nową emisję akcji serii V pozyskując 300,7 mln zł. Podwyższenie kapitału miało na celu pozyskanie środków na rozwój akcji kredytowej w obszarze finansowania projektów proekologicznych. Po podwyższeniu kapitału, Bank uzyskał duży bufor bezpieczeństwa kapitałowego i zapas płynności umożliwiający rozwój akcji kredytowej. Łączny współczynnik kapitałowy wyniósł 18,08% na koniec 2018 roku wobec 15,33% na koniec 2017 roku i przewyższa limit zewnętrzny o 4,6 p.p.

Po zakończeniu etapu restrukturyzacji kosztowej, optymalizacji bilansu, oraz poprawy pozycji kapitałowej i płynnościowej, Bank wchodzi w etap zrównoważonego rozwoju biznesu. W ostatnich kwartałach Bank sukcesywnie poprawiał wyniki, a w kolejnych kwartałach trend wzrostowy będzie kontynuowany. W związku z przejściem z etapu działań stabilizacyjnych i naprawczych do etapu rozwoju biznesu związanego z realizacją celów wynikających z nowego modelu biznesowego oraz nowej roli Banku w rządowych działaniach na rzecz ochrony środowiska, w listopadzie 2018 roku Bank przyjął aktualizację Ramowej Strategii Rozwoju.

Wybrane cele strategiczne BOŚ Banku w 2021 roku:

- Zysk netto powyżej 180 mln zł,
- ROE powyżej 7,7%,
- C/I poniżej 47%.

Wybrane pozycje rachunku wyników

Wyszczególnienie		2018	2017	Zmiana %
		tys. zł		
Wynik z tytułu odsetek	[1]	375 776	375 465	0,1
Wynik z tytułu opłat i prowizji		60 311	60 687	-0,6
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	[2]	36 543	19 935	83,3
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości		-129 119	-140 313	-8,0
Ogólne koszty administracyjne	[3]	-276 077	-294 931	-6,4
ZYSK NETTO		65 012	24 424	166,2

- [1] po wyeliminowaniu zdarzeń jednorazowych w 2017 roku w postaci korekty odsetek od obligacji, wzrost wyniku z tytułu odsetek wyniósł 1,7%;
- [2] wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy w 2018 roku był wyższy o 16,6 mln zł, tj. 83,3% w porównaniu do 2017 roku. Przyczyną było ujęcie w tej pozycji, zgodnie z MSSF 9, dodatniego wyniku w kwocie 16,8 mln zł na należnościach od klientów wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy. W związku z powyższym prezentowane dane nie są porównywalne;
- [3] ogólne koszty administracyjne zmniejszyły się o 18,9 mln zł, tj. o 6,4% wobec analogicznego okresu 2017 roku. Na obniżenie kosztów wpłynęły: niższa o 7,7 mln zł składka na BFG, niższe o 4,9 mln zł, tj. o 5,3% koszty rzeczowe oraz niższa o 2,3 mln zł, tj. o 6,9% amortyzacja. Jednocześnie koszty świadczeń pracowniczych BOŚ S.A. w 2018 roku zmniejszyły się o 4,4 mln zł, tj. o 3,5% w stosunku do roku 2017.

Wskaźniki finansowe

Wyszczególnienie	2018	2017	Zmiana
	%		w p.p.
Stopa zwrotu z kapitału (ROE)	3,4	1,4	2,0
Stopa zwrotu z aktywów (ROA)	0,3	0,1	0,2
Marża odsetkowa na aktywach ogółem	2,0	1,9	0,1
Koszty/dochody (C/I)	-57,9	-61,4	3,5
Koszt ryzyka	-0,9	-1,0	0,1
Łączny współczynnik kapitałowy (współczynnik wypłacalności)	18,03	15,27	2,76

BOŚ S.A. osiągnęła poprawę podstawowych wskaźników finansowych w 2018 roku wobec 2017 roku. W szczególności: stopa zwrotu z kapitału (ROE) zwiększyła się do poziomu 3,4% z poziomu 1,4% w 2017 roku, na skutek wzrostu zysku netto, pomimo podwyższenia kapitału w drodze emisji akcji w 2018 roku. Znacząco poprawił się wskaźnik koszty/dochody (C/I), który wyniósł 57,9% w 2018 roku. Wskaźnik ten zmniejszył się o 3,5 p.p. wobec poziomu 2017 roku, głównie z powodu redukcji ogólnych kosztów administracyjnych.

Nowe kredyty

Bank udzielił kredytów i pożyczek (nowa sprzedaż) na kwotę 2 540,7 mln zł w 2018 roku wobec 2 238,5 mln zł w 2017 roku, co oznacza wzrost sprzedaży o 13,5%. Sprzedaż kredytów proekologicznych w 2018 roku wyniosła 864,7 mln zł i była o 17,3% wyższa niż w 2017 roku.

Działalność w obszarze ekologii

W 2018 roku BOŚ S.A. rozwijała działalność na rynku finansowania projektów proekologicznych. Udział w portfelu kredytowym kredytów udzielonych na działania służące ochronie środowiska oraz wspierające zrównoważony rozwój stanowi 34,85% salda kredytów ogółem w Banku (34,70% na koniec 2017 roku). Saldo kredytów proekologicznych na dzień 31 grudnia 2018 roku wynosiło 4 416,4 mln zł w tym łączna kwota zaangażowania Banku w finansowanie farm wiatrowych wg stanu na dzień 31 grudnia 2018 roku wynosiła 1 846,9 mln zł. W 2018 roku nastąpiła poprawa sytuacji finansowej podmiotów z branży energetyki wiatrowej. Związana ona była głównie z:

- wzrostem poziomu indeksów cenowych zielonych certyfikatów na Towarowej Giełdzie Energi notowanym od początku 2018 roku,
- prognozowanym przez ekspertów utrzymaniem w perspektywie długoterminowej trendu wzrostowego cen energii elektrycznej,

- przywróceniem przez przepisy znowelizowanej ustawy o OZE wcześniejszych, korzystniejszych dla inwestorów zasad opodatkowania elektrowni wiatrowych podatkiem od nieruchomości, z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2018 roku.

Powyższe czynniki stwarzają korzystne perspektywy dla dalszej działalności farm wiatrowych, ograniczając tym samym ryzyko Banku związane z finansowaniem udzielonym tym klientom.

W 2018 roku Bank zainicjował nową ścieżkę współpracy z NFOŚiGW polegającą na wykorzystaniu synergii podmiotów Grupy BOŚ poprzez spółkę BOŚ Eko Profit S.A. Spółka jest podmiotem wyspecjalizowanym w przygotowywaniu aplikacji o środki NFOŚiGW w ramach oferowanych przez Fundusz programów we współpracy z Bankiem oferującym montaż finansowy na pełne pokrycie kosztów przedsięwzięcia (kredyt pomostowy, refinansujący, uzupełniający). Dzięki atutowi kompleksowej oferty Grupy Kapitałowej, Bank może skutecznie intensyfikować współpracę z głównym akcjonariuszem oraz Wojewódzkimi Funduszami Ochrony Środowiska w 2019 roku. Celem prowadzonych działań jest pozyskanie do finansowania przedsiębiorstw branży ciepłowniczej i wszechstronne ich wsparcie w realizacji projektów.

I. CZYNNIKI I ZDARZENIA WPŁYWAJĄCE NA SYTUACJĘ FINANSOWĄ BANKU

1. OPIS ISTOTNYCH ZDARZEŃ W 2018 ROKU

Podwyższenie ratingu

W dniu 11 stycznia 2019 roku (raport bieżący nr 2/2019) Agencja ratingowa Fitch Ratings Ltd (Agencja) podwyższyła oceny ratingowe i jednocześnie utrzymała perspektywę Banku:

- Rating długoterminowy IDR w walucie obcej (Long-term Foreign Currency IDR) został podwyższony do 'BB-', z 'B+' perspektywa stabilna,
- Rating krótkoterminowy IDR w walucie obcej (Short-term Foreign Currency IDR) został utrzymany na poziomie 'B',
- Krajowy rating długoterminowy (National Long-term Rating) został podwyższony do 'BBB-(pol)' z 'BB+(pol)', perspektywa stabilna,
- Krajowy rating krótkoterminowy (National Short-term Rating) został utrzymany na poziomie 'F3(pol)',
- Rating indywidualny (Viability Rating) został podwyższony do 'bb-' z 'b+',
- Rating wsparcia (Support Rating): został utrzymany na poziomie '4',
- Rating wsparcia (Support Rating Floor) został utrzymany na poziomie 'B',
- Krajowy rating długoterminowy dla Programu Emisji Obligacji (long-term senior unsecured bond programme) o wartości do 2 miliardów zł został podwyższony do 'BBB-(pol)' z 'BB+(pol)',
- Krajowy rating krótkoterminowy dla Programu Emisji Obligacji (short-term senior unsecured bond programme) o wartości do 2 miliardów zł został utrzymany na poziomie 'F3 (pol)',
- Rating dla obligacji podporządkowanych serii R1 w wysokości 83 mln zł został podwyższony do 'BB+(pol)' z 'BB-(pol)'.

Agencja w swoim raporcie jako główne powody decyzji wymieniła m.in. wzmocnienie buforów kapitałowych Banku, realizację założeń przyjętych w strategii oraz ograniczenie ryzyka koncentracji zaangażowania Banku w ekspozycje farm wiatrowych w stosunku do poprzedniego przeglądu Banku. Obecny poziom ratingu wynika z poglądu Agencji odnośnie ograniczonej możliwości nadzwyczajnego wsparcia dla Banku ze strony Państwa głównie w świetle BRRD (Dyrektywa w sprawie restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji banków). Agencja wyraziła jednak przekonanie, że instytucje państwowe mogłyby podjąć wyprzedzające działania, aby uniknąć przekroczenia przez Bank regulacyjnych wymogów kapitałowych z uwagi na pośredni udział kapitałowy Państwa w Banku oraz jego rolę w finansowaniu projektów proekologicznych w kraju. Ponadto do czynników, które mogą wpłynąć na podwyższenie ratingu, Agencja zaliczyła m.in. dalszą poprawę rentowności oraz jakości aktywów.

Ramowa Strategia Rozwoju Banku Ochrony Środowiska S.A.

W dniu 28 listopada 2018 roku uchwałą Rady Nadzorczej Banku, zaakceptowana została aktualizacja Ramowej Strategii Rozwoju Banku Ochrony Środowiska wraz z wydłużeniem jej horyzontu do 2021 roku (Raport bieżący nr 44/2018). Punktem wyjścia do aktualizacji przedmiotowej strategii była zmiana modelu biznesowego Banku.

Aktualizacja Ramowej Strategii Rozwoju BOŚ zakłada:

- modyfikację modelu biznesowego w kierunku koncentracji na bankowości instytucjonalnej, w szczególności małych i średnich przedsiębiorstwach, przy jednoczesnym sprofilowaniu oferty dla Klientów indywidualnych - specjalizacja w zakresie ekologii i wykorzystanie potencjału na rynku finansowania przedsięwzięć proekologicznych,
- przejście z etapu działań stabilizacyjnych i naprawczych mających miejsce w latach 2016-2018 do etapu rozwoju biznesu, związanego z implementacją nowego modelu biznesowego oraz nową rolą Banku w rządowych działaniach na rzecz ochrony środowiska,
- wykorzystanie sprzyjających czynników wzrostu inwestycji proekologicznych, poprzez finansowanie projektów proekologicznych i sprawną dystrybucję środków przeznaczonych na działania w zakresie ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju.

Podwyższenie kapitału

W dniu 13 lutego 2018 roku (raport bieżący nr 7/2018), Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie BOŚ S.A. podjęło uchwałę o podwyższeniu kapitału zakładowego Banku o kwotę nie wyższą niż 400 mln zł w drodze emisji akcji serii V w trybie subskrypcji prywatnej z pozbawieniem dotychczasowych akcjonariuszy w całości prawa poboru. W odpowiedzi na Ofertę inwestorzy złożyli zapisy i objęli akcje za kwotę 300,7 mln zł. Największy udział w emisji miał NFOŚiGW, który zawarł z Bankiem, w ramach podwyższenia kapitału zakładowego Banku, Umowę objęcia 21 mln sztuk Akcji Serii V za kwotę 210 mln zł.

Rejestracja podwyższenia kapitału zakładowego Banku przez Sąd została dokonana w dniu 3 lipca 2018 roku.

Podwyższenie kapitału umożliwi Bankowi dalszy organiczny rozwój i realizację misji w zakresie finansowania inwestycji ekologicznych i wspierających zrównoważony rozwój.

Wykup obligacji własnych

Bank w 2018 roku przeprowadził wykup obligacji:

- serii S w dniu 2 lutego 2018 roku o łącznej wartości nominalnej 100 mln zł;
 - serii N1 w dniu 31 października 2018 roku o łącznej wartości nominalnej 200 mln zł;
 - serii N2 w dniu 2 czerwca 2018 roku o łącznej wartości nominalnej 200 mln zł oraz obligacji O1 o łącznej wartości nominalnej 200 mln zł;
 - serii T w dniu 22 czerwca 2018 roku o łącznej wartości nominalnej 80 mln zł;
- oraz wykup obligacji podporządkowanych:
- serii A w dniu 4 maja 2018 roku o łącznej wartości nominalnej 120 mln zł;
 - serii D w dniu 19 listopada 2018 roku o łącznej wartości nominalnej 100 mln zł.

Uzyskanie zwolnienia w zakresie utrzymywania części rezerwy obowiązkowej

Zarząd Narodowego Banku Polskiego w dniu 21 czerwca 2018 roku podjął uchwałę w sprawie zwolnienia Banku z obowiązku utrzymywania 55% wymaganej rezerwy obowiązkowej. Powyższe zwolnienie obowiązuje od dnia 2 lipca 2018 roku do dnia 31 grudnia 2021 roku.

Wysokość ustalonej przez BFG dla Banku składki rocznej na fundusz przymusowej restrukturyzacji banków

Zarząd Banku Ochrony Środowiska S.A. poinformował w dniu 25 kwietnia 2018 roku (raport bieżący nr 15/2018), że wysokość ustalonej przez BFG dla Banku składki rocznej na fundusz przymusowej restrukturyzacji banków za 2018 rok wynosi 14,4 mln zł (z uwzględnieniem korekty składki wniesionej za 2017 rok w kwocie 0,4 mln zł). Łącznie składki na BFG wliczone w ciężar kosztów pierwszego kwartału 2018 roku wyniosły 19,0 mln zł, w tym składka na fundusz gwarancyjny banków należna za pierwszy kwartał 2018 roku ustalona przez BFG w wysokości 4,6 mln zł. Zgodnie z raportem 12/2017 z 26 kwietnia 2017 roku, łącznie składki na BFG wliczone w ciężar kosztów pierwszego kwartału 2017 roku wyniosły 28,7 mln zł.

2. CZYNNIKI, KTÓRE MOGĄ MIEĆ WPŁYW NA WYNIKI SEKTORA BANKOWEGO I BANKU

Ryzyka istotne z punktu widzenia Banku w zakresie finansowania OZE

Zidentyfikowane przez Bank ryzyka, opisane szczegółowo poniżej, zostały zaalokowane do stosowanego przez Bank modelu wyceny ekspozycji farm, poprzez poziom prognozowanych cen energii i zielonych certyfikatów oraz ostrożne podejście do wysokości podatku od nieruchomości.

Bank ocenia ryzyko projektów z branży elektrowni wiatrowych przyjmując jako przesłanki utraty wartości zaistnienie potencjalnego deficytu środków pieniężnych oraz ujemnej wyceny przedsiębiorstwa dla scenariusza potencjalnej restrukturyzacji zadłużenia w modelowanej przez Bank perspektywie długoterminowej. Wycena ww. projektów przeprowadzana jest w oparciu o przyjęty model, pozwalający na symulowanie indywidualnych przepływów pieniężnych dla poszczególnych projektów przy zadanych, możliwych do modyfikacji (zmiennych i cyklicznie aktualizowanych) parametrach wyceny, do których należą:

- wysokość naliczanego podatku od nieruchomości,
- produktywność poszczególnych projektów ustalana indywidualnie dla danego projektu w oparciu o analizę wietrzności wynikającą z raportów wietrzności (P90/P75) oraz faktyczną uzyskaną w okresie działania elektrowni wiatrowej,
- ścieżki cenowe dla cen energii elektrycznej i cen zielonych certyfikatów przyjęte przez Bank w oparciu o analizę wewnętrzną Banku oraz na podstawie raportów firm zewnętrznych, z którymi Bank współpracuje od 2016 roku (niezależnych ekspertów), przyjęty scenariusz cenowy zakłada:
 - wzrost cen energii w roku 2019 w stosunku do roku 2018 będący wyrazem wzrostu kosztów emisji dwutlenku węgla oraz rosnących kosztów wytworzenia energii,
 - nieznaczne obniżenie trendu wzrostowego w 2020 roku w stosunku do poziomu cen w 2019 roku,
 - dalszy wzrost cen w perspektywie 2021-2024 o ok. 1,5-5% średniorocznie,
 - wyhamowania cen od roku 2025 - stały poziom cen roku 2025 przyjęty został w dalszej perspektywie modelu, co jest założeniem ostrożnościowym w stosunku do pozyskanych raportów firm zewnętrznych,
 - stały poziom cen zielonych certyfikatów poniżej aktualnej wartości rynkowej.
- średni ważony koszt kapitału (WACC) przyjęty dla scenariusza restrukturyzacyjnego na poziomie efektywnej stopy procentowej poszczególnej ekspozycji i dla scenariusza windykacyjnego na poziomie 10,9%,
- scenariusze wyceny określające indywidualnie dla każdego z projektów prawdopodobieństwo wystąpienia regularnej obsługi, restrukturyzacji i windykacji.

Ryzyko spadku ceny zielonych certyfikatów

W ramach analizy zdolności kredytowej spółek wiatrowych przeprowadzanej przed udzieleniem kredytów dokonywana była ocena wrażliwości poszczególnych projektów na zmiany parametrów przychodowo-kosztowych, w szczególności spadek cen zielonych certyfikatów przy jednoczesnym przyjęciu konserwatywnego scenariusza w zakresie produktywności projektów (P90). W celu zabezpieczenia sezonowego spadku przychodów, standardem w finansowanych projektach było ustanowienie rezerwy w formie Rachunku Rezerwy Obsługi Długu (RROD), na którym gromadzone są środki w wysokości krotności miesięcznej raty kapitałowo – odsetkowej. Stosowne zapisy umowne obligują klientów do ich uzupełniania w przypadku skorzystania z rezerwy na spłatę zadłużenia.

W 2018 roku obserwowany był pozytywny trend rosnących notowań cen zielonych certyfikatów. Niemniej jednak stosując zasady ostrożnej wyceny, przy szacowaniu przyszłych przepływów pieniężnych Bank przyjmował cenę zielonych certyfikatów w okresie prognozowanym poniżej aktualnej wartości rynkowej, w oparciu o prognozy renomowanych doradców zewnętrznych.

Ryzyko wynikające ze zmiany podstawy naliczania podatku od nieruchomości

W dniu 29 czerwca 2018 roku opublikowana została Ustawa o zmianie ustawy o odnawialnych źródłach energii oraz niektórych innych ustaw. Nowela Ustawy o OZE wprowadziła zmianę definicji elektrowni wiatrowej, zgodnie z którą, począwszy od dnia 01 stycznia 2018 roku, budowlę w rozumieniu prawa budowlanego stanowi jedynie część budowlana elektrowni wiatrowej (fundament, wieża). Powyższa modyfikacja umożliwiła przywrócenie wcześniejszych, korzystniejszych dla inwestorów wiatrowych przepisów dotyczących zasad opodatkowania elektrowni wiatrowych podatkiem od nieruchomości, obowiązujących przed 1 stycznia 2017 roku.

Nowelizacja Ustawy o OZE nie wyeliminowała natomiast wątpliwości odnośnie prawidłowości zasad naliczania podatku od nieruchomości za 2017 rok. Ostatecznie kwestia ta będzie rozstrzygana przez Naczelny Sąd Administracyjny w ramach rozpoznawania indywidualnych skarg kasacyjnych wniesionych przez podatników. Tym samym, niewykluczona jest materializacja ryzyka uznania przez NSA, że w stanie prawnym obowiązującym w 2017 roku, podstawę opodatkowania stanowiła część budowlana wraz z urządzeniami technicznymi elektrowni wiatrowej. Takie stanowisko NSA oznaczałoby ryzyko konieczności dokonania przez część klientów, korekt złożonych deklaracji podatkowych za 2017 rok i zapłaty zaległego podatku wraz z odsetkami. W obliczu powyższego, w okresie do 31 grudnia 2018 roku Bank realizował podejście ostrożnościowe do kwestii opodatkowania podatkiem od nieruchomości w modelu wyceny farm wiatrowych dla wybranych projektów.

Ryzyko sporu prawnego klientów Banku z Energa – Obrót S.A.

W dniu 11 września 2017 roku Energa S.A. opublikowała raport bieżący nr 37/2017, w którym poinformowała o zamiarze wszczęcia postępowań sądowych, w przedmiocie ustalenia nieistnienia stosunków prawnych, powstałych wskutek zawarcia przez spółkę zależną - Energa Obrót S.A. z wytwórcami energii elektrycznej z OZE dwudziestu dwóch ramowych umów na odbiór praw majątkowych wynikających ze świadectw pochodzenia energii z OZE („zielonych certyfikatów”), ze względu na ukształtowanie ich treści w sposób sprzeczny z ustawą prawo zamówień publicznych („umowy CPA”). W następstwie powyższego, Zarząd Energa Obrót S.A. podjął decyzję o zaprzestaniu realizacji umów CPA i skierowaniu powództw do właściwych sądów o stwierdzenie bezwzględnej nieważności zawartych umów przeciwko kontrahentom oraz bankom – cesjonariuszom, ze względu na zawarte umowy cesji wierzytelności z umów CPA (jedno z zabezpieczeń udzielonych kredytów na realizację projektów budowy elektrowni wiatrowych).

Działania Energa - Obrót S.A. podjęte we wrześniu 2017 roku dotyczyły 8 klientów kredytowanych przez Bank; w dwóch procesach z powództwa Energa Obrót S.A. BOŚ S.A. oraz Klienci występowali jako strona pozwana, jednakże po zawarciu pomiędzy Bankiem i klientami umów cesji zwrotnych z umów CPA i wobec tego utratą interesu prawnego, Energa wycofała pozwy wobec Banku.

Aktualnie BOŚ S.A. nie występuje bezpośrednio w charakterze współpозwanego w żadnym z toczących się sporów sądowych. W związku z powyższym, Bank nie przewiduje, aby mogły ciążyć na nim dodatkowe koszty wynikające ze sporów prowadzonych przez klientów.

Według stanu na 31 grudnia 2018 roku 6 klientów pozostaje w sporach sądowych, których łączne zaangażowanie wobec Banku wynosiło 129,5 mln PLN, stanowiąc 7,0% całkowitego zaangażowania z tytułu ekspozycji z portfela farm wiatrowych. Bank prowadzi szczególny monitoring sytuacji ekonomiczno-finansowej wskazanych klientów oraz status toczących się postępowań sądowych; pozostaje również w bieżącym kontakcie z Udziałowcami i Sponsorami Projektów. Dotychczasowe rozstrzygnięcia w sprawach z powództwa Energa Obrót S.A. to trzy spory zakończone pozytywnie dla klientów Banku, tj. oddalenie powództwa Energi Obrót S.A., przy czym dwa - wyrokiem sądu powszechnego I instancji, oraz jeden - wyrokiem Sądu Arbitrażowego.

Obsługa zobowiązań z tytułu udzielonych kredytów przez w/w klientów przebiega terminowo, pomimo występujących przejściowych problemów płynnościowych, związanych z częściowym zaniechaniem sprzedaży zielonych certyfikatów w okresie trwania procesów sądowych oraz koniecznością ponoszenia kosztów obsługi prawnej prowadzonych sporów. Mitygantem potencjalnego ryzyka braku generowania wystarczających strumieni pieniężnych na pokrycie rat kapitałowo-odsetkowych może być wykorzystanie środków zgromadzonych na rachunkach rezerwowych projektów, ustanawianych przez Bank jako standardowe zabezpieczenie finansowania udzielanego w formule *project finance*. W zależności od indywidualnej strategii prowadzenia sporu przez Sponsorów, determinującej sytuację klienta i poziom generowanej gotówki, możliwe jest również uzgodnienie z klientem czasowego dostosowania warunków finansowania do bieżących przepływów generowanych przez projekt.

Ryzyko wynikające ze zniesienia obowiązku odkupu energii

Przepisy Ustawy z dnia 22 czerwca 2016 roku o zmianie ustawy o odnawialnych źródłach energii oraz niektórych innych ustaw, ograniczyły, począwszy od 1 stycznia 2018 roku obowiązek zakupu przez sprzedawcę zobowiązanego energii wytworzonej w instalacji z OZE po cenie, ogłaszanej przez Urząd Regulacji Energetyki, wyłącznie do instalacji o mocy mniejszej niż 0,5 MW, które rozpoczęły działalność przed 1 lipca 2016 roku. Likwidacja obowiązku odkupu energii na podstawie długoterminowych umów ze sprzedawcą zobowiązanym, spowodowała uzależnienie przychodów producentów OZE od warunków kontraktowych umów sprzedaży energii (PPA), które są zawierane z dotychczasowym podmiotem występującym w charakterze sprzedawcy zobowiązanego lub innymi spółkami obrotu. Ryzyko to zostało zaadresowane w modelu wyceny poszczególnych ekspozycji poprzez zaimplementowanie ścieżki cen energii

czarnej prognozowanej przez Bank w perspektywie średnio- i długoterminowej, przyjętej na podstawie aktualnych raportów renomowanych firm zewnętrznych.

Istotnym elementem jest również fakt, że rynek otworzył się na zawieranie umów PPA gwarantujących ceny co najmniej w perspektywie roku. Ceny gwarantowane w umowach są wyższe od ostrożnościowo przyjętych przez Bank ścieżek cenowych.

Uwzględniając identyfikowane ryzyka związane z finansowaniem portfela farm wiatrowych, Bank podejmował działania mitygujące, prowadząc bieżący monitoring sytuacji finansowej klientów oraz zmian w otoczeniu prawno-regulacyjnym, mających wpływ na funkcjonowanie branży OZE, połączone z działaniami Banku, ukierunkowanymi na:

- 1) stymulowanie klientów w kierunku optymalizacji kosztów operacyjnych i kosztów finansowych ponoszonych przez spółki, w tym w szczególności kosztów serwisu i utrzymania oraz zarządzania projektami – większość klientów wynegocjowało zmianę warunków umowy O&M uzyskując znaczne oszczędności kosztowe,
- 2) uzyskiwanie dodatkowego wsparcia dla projektów od Udziałowców/Sponsorów poprzez dokapitalizowanie spółek w formie: dopłat do kapitału, udzielenia pożyczek podporządkowanych spłacie kredytu, konwersji dotychczasowych pożyczek na kapitał, udzielenie dodatkowego poręczenia/gwarancji i/lub wydłużenie obowiązywania dotychczasowych poręczeń/gwarancji udzielonych przez Sponsorów – efektem powyższych działań jest m.in. zapewnienie możliwości uzupełniania środków na rachunkach rezerwy obsługi długu, wsparcie w terminowym regulowaniu zobowiązań handlowych, realizacja kowenantów umownych,
- 3) wprowadzenie dodatkowych postanowień do umów kredytowych obligujących klientów do dokonania przedpłaty długu z bieżących nadwyżek środków generowanych przez projekt (cash sweep),
- 4) wprowadzenie obowiązku bieżącej sprzedaży praw majątkowych zakumulowanych jako zapasy, celem poprawy bieżącej płynności,
- 5) wprowadzenie dodatkowych warunków ograniczających możliwość dokonywania dystrybucji środków do Sponsorów.

Rozpoznane na dzień bilansowy 31 grudnia 2018 roku odpisy z tytułu utraty wartości dla tego portfela przedstawia poniższa tabela:

Wyszczególnienie	31-12-2018
Należności od klientów wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	
Należności od klientów bez przesłanki utraty wartości, w tym:	
- ekspozycje, dla których od momentu początkowego ujęcia nie nastąpił istotny wzrost ryzyka kredytowego (Koszyk 1)	-
- ekspozycje, dla których od momentu początkowego ujęcia nastąpił istotny wzrost ryzyka (Koszyk 2)	1 041 435
Należności od klientów posiadające przesłanki utraty wartości (Koszyk 3), ale nie wykazujące utraty wartości ze względu na szacowane przepływy pieniężne	627 534
Należności od klientów posiadające przesłanki utraty wartości i wykazujące utratę wartości (Koszyk 3)	124 874
Razem należności od klientów brutto	1 793 843
Odpisy z tytułu utraty wartości:	
Należności od klientów - Koszyk 1	-
Należności od klientów - Koszyk 2	-36 867
Należności od klientów - Koszyk 3 nie wykazujący utraty wartości	-22 215
Należności od klientów - Koszyk 3 wykazujący utratę wartości	-31 876
Razem odpisy z tytułu utraty wartości	-90 958
Razem należności od klientów - wyceniane wg zamortyzowanego kosztu netto	1 702 885
Należności od klientów wyceniane wg wartości godziwej przez wynik finansowy	
Wartość godziwa	53 083
Razem należności od klientów wyceniane wg wartości godziwej przez wynik finansowy	53 083
Razem należności od klientów	1 755 968

Bank ocenia ryzyko projektów z branży elektrowni wiatrowych przyjmując jako przesłanki utraty wartości jednoczesne zaistnienie potencjalnego deficytu środków pieniężnych oraz ujemnej wyceny przedsiębiorstwa

dla scenariusza potencjalnej restrukturyzacji zadłużenia w modelowanej przez Bank perspektywie długoterminowej. Wycena w/w projektów przeprowadzana jest w oparciu o przyjęty model, pozwalający na symulowanie indywidualnych przepływów pieniężnych dla poszczególnych projektów przy zadanych, możliwych do modyfikacji (zmiennych i cyklicznie aktualizowanych) parametrach wyceny.

Udział portfela farm wiatrowych w segmencie kredytów instytucjonalnych w wartości brutto w Banku na 31 grudnia 2018 roku wyniósł 20,7% co stanowi 14,3% portfela kredytów. Wartościowo portfel farm wiatrowych wyniósł wg stanu na 31 grudnia 2018 roku 1 846,9 mln zł.

Poziom pokrycia odpisami kredytów z utratą wartości według stanu na 31 grudnia 2018 roku w segmencie kredytów instytucjonalnych wynosi 48,9%, w tym dla portfela farm wiatrowych 25,5%.

Do pozostałych czynników, które mogą mieć wpływ na wyniki Banku w perspektywie najbliższych kwartałów należy zaliczyć:

- **skutki ewentualnego ustawowego rozwiązania kwestii kredytów mieszkaniowych w CHF i innych walutach obcych**

Na dzień publikacji niniejszego raportu nie jest znana ostateczna forma ustawowego rozwiązania kwestii kredytów mieszkaniowych ustawy. Implementacja proponowanych inicjatyw w zakresie przewalutowania kredytów hipotecznych w walutach obcych miałyby negatywny wpływ na wyniki finansowe sektora bankowego i BOŚ S.A.;

- **ryzyko istotnego osłabienia kursu złotego wobec CHF i EUR**

Zdarzenie takie spowodowałoby wzrost wolumenu kredytów walutowych, co oznacza wzrost wymogu kapitałowego z tytułu tych kredytów. W przypadku trwałej znaczącej deprecjacji PLN względem walut obcych, zwłaszcza CHF, należałoby się liczyć z pogorszeniem jakości portfela walutowych kredytów hipotecznych;

- **ryzyko wzrostu zmienności na globalnym rynku finansowym oraz obniżenie ratingu zarówno krajowego, jak i Banku**

Skutki dla Banku mogą obejmować m.in. zwiększony koszt finansowania zewnętrznego, jak również utrudnienia w dostępie do finansowania zagranicznego oraz realizacji transakcji z zakresu zarządzania ryzykiem walutowym i stopy procentowej;

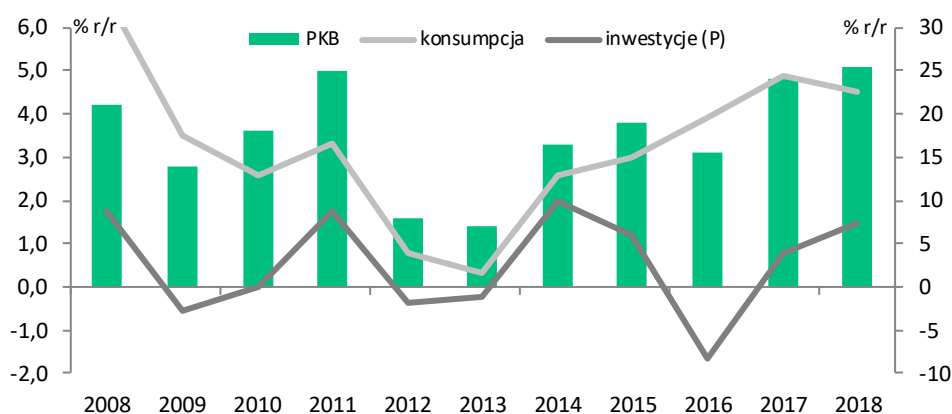
- **ryzyko utrzymywania się stóp procentowych na niskim poziomie lub kolejne obniżki stóp procentowych zarówno w PLN jak i walutach obcych**

Ewentualne dalsze obniżki stóp procentowych doprowadziłyby do zawężenia realizowanej marży odsetkowej netto i spadku wyniku odsetkowego z uwagi m.in. na ograniczenia ustawowe wysokości odsetek, brak możliwości dalszego obniżenia oprocentowania rachunków bieżących czy też klauzule umowne dot. nieuwzględniania ujemnych stawek w przypadku finansowania hurtowego w walutach obcych.

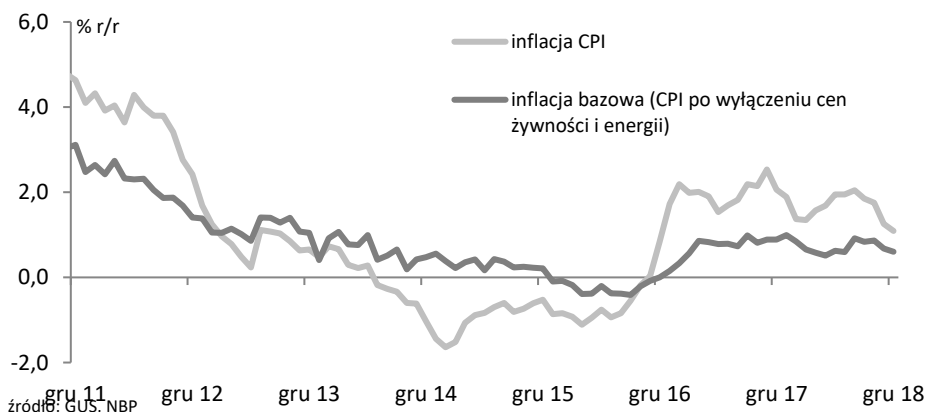
3. SYTUACJA MAKROEKONOMICZNA

W 2018 roku koniunktura w polskiej gospodarce poprawiła się pomimo mniej sprzyjających warunków w światowej gospodarce. Tempo wzrostu produktu krajowego brutto wzrosło do 5,1% wobec 4,8% w 2017 roku. Przyspieszenie dynamiki PKB w 2018 roku było przede wszystkim wynikiem wzrostu dynamiki inwestycji do 7,0% r/r wobec 3,9% r/r, m.in. za sprawą silnego wzrostu inwestycji jednostek samorządu terytorialnego. Jednocześnie nadal największy wkład we wzrost PKB miało spożycie gospodarstw domowych. Konsumpcja prywatna wzrosła w 2018 roku o 4,7% r/r wobec 4,9% r/r w 2017 roku.

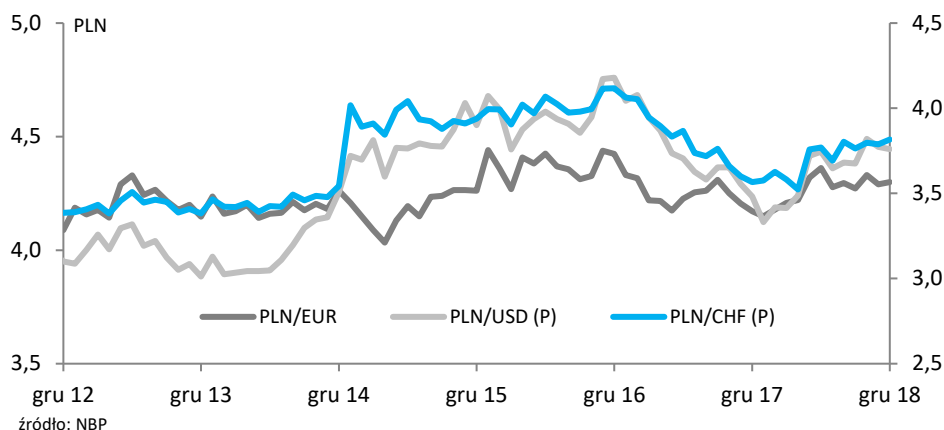
W 2018 roku kontynuowany był trend poprawy sytuacji na rynku pracy - stopa bezrobocia rejestrowanego obniżyła się do 5,8% na koniec roku wobec 6,6% w grudniu 2017 roku. W 2018 roku liczba bezrobotnych spadła o 113 tys. osób do 969 tys. osób na koniec roku.

W 2018 roku dynamika cen w gospodarce obniżyła się. W ujęciu średniorocznym indeks CPI wyniósł 1,6% wobec 2,0% w 2017 roku. Do obniżenia inflacji przyczynił się przede wszystkim spadek dynamiki cen żywności do 2,6% wobec 4,2% w 2017 roku. Po silnym wzroście cen żywności w 2017 roku m.in. w wyniku wzrostu cen surowców rolnych na rynkach światowych, ustępowanie tego efektu w trakcie 2018 roku przełożyło się na niższą dynamikę cen żywności przetworzonej na rynku krajowym. W pozostałych głównych kategoriach cen dóbr i usług średnioroczna dynamika cen była zbliżona do tej notowanej w 2017 roku. Przez cały 2018 rok wskaźnik CPI utrzymywał się poniżej celu inflacyjnego NBP na poziomie 2,5%.

Przez cały 2018 roku Rada Polityki Pieniężnej (RPP) utrzymała stabilne stopy procentowe - stopa referencyjna NBP pozostała na poziomie 1,5%. Jednocześnie RPP podtrzymywała intencję stabilizacji parametrów polityki monetarnej w średnim okresie. Wyraźne przesłanie Rady wpłynęło na stabilizację oprocentowania pożyczek na rynku międzybankowym - stawka WIBOR 3M ukształtowała się na koniec roku na poziomie 1,72% bez zmian w stosunku do poziomu z końca 2017 roku.

Po obserwowanej w 2017 roku bardzo korzystnej sytuacji na międzynarodowych rynkach finansowych (wyraźny spadek premii za ryzyko oraz obniżenie zmienności notowań aktywów finansowych) w 2018 roku na globalny rynek finansowy powróciła podwyższona zmienność i osłabł popyt na aktywa o wyższym profilu ryzyka.

Po tym jak w 2017 roku kombinacja poprawy globalnej koniunktury gospodarczej i niskiej presji inflacyjnej, skutkującej umiarkowanymi oczekiwaniami rynkowymi co do skali zacieśnienia polityki monetarnej przez główne banki centralne, bardzo sprzyjała sytuacji rynkowej, w 2018 roku rynkom nie sprzyjały już tak korzystne warunki. Dodatkowo do wyższej zmienności rynkowej przyczyniło się zaostrzenie protekcjonizmu w polityce handlowej USA oraz wzrost obaw rynkowych przed silniejszą skalą zacieśnienia polityki monetarnej przez Fed. Z kolei pod koniec roku negatywnie na sytuację rynkową wpływał wzrost obaw przed osłabieniem koniunktury w gospodarce światowej. Dodatkowo w trakcie roku negatywnie na rynki oddziaływał wzrost obaw o sytuację niektórych rynków wschodzących (m.in. Argentyny, Turcji, RPA).

Wzrost niepewności na globalnym rynku finansowym skutkowało w 2018 roku osłabieniem kursu złotego oraz notowań akcji na krajowym rynku. Po wyraźnym umocnieniu kursu złotego w 2017 roku i z początkiem 2018 roku w trakcie minionego roku miało miejsce osłabienie kursu polskiej waluty – w skali całego roku złoty stracił na wartości w relacji do dolara amerykańskiego (8,0%), wobec franka szwajcarskiego (7,0%) oraz wobec euro (3,1%). W 2018 roku główny indeks akcji WIG obniżył się o 2,7%.

Pomimo niesprzyjających warunków na globalnym rynku bardzo silny pozostał krajowy rynek obligacji skarbowych - zawężeniu uległ spread rentowności polskich długoterminowych obligacji skarbowych wobec ich odpowiedników na rynkach w USA (o ok. 80 pkt. baz.) i w Niemczech (o ok. 30 pkt. baz.). Sprzyjała temu bardzo dobra sytuacja fiskalna Polski oraz konsekwentnie podtrzymywany przez RPP przekaz dot. perspektywy stabilnych stóp procentowych.

II. WYNIKI FINANSOWE I DZIAŁALNOŚĆ BANKU

1. RACHUNEK WYNIKÓW

Działalność kontynuowana	za rok zakończony		Zmiana %
	31-12-2018	31-12-2017 dane porównawcze	
Przychody z tytułu odsetek i o podobnym charakterze	627 059	662 348	-5,3
Koszty z tytułu odsetek i o podobnym charakterze	-251 283	-286 883	-12,4
Wynik z tytułu odsetek	375 776	375 465	0,1
Przychody z tytułu opłat i prowizji	75 573	73 246	3,2
Koszty z tytułu opłat i prowizji	-15 262	-12 559	21,5
Wynik z tytułu opłat i prowizji	60 311	60 687	-0,6
Przychody z tytułu dywidend	5 932	5 498	7,9
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat (w tym kredyty i pożyczki)	36 543	19 935	83,3
Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych	2 166	22	9 745,5
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	1 313	2 596	-49,4
Wynik z pozycji wymiany	23 339	24 976	-6,6
Pozostałe przychody operacyjne	4 243	6 081	-30,2
Pozostałe koszty operacyjne	-16 123	-14 852	8,6
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości	-129 119	-140 313	-8,0
Ogólne koszty administracyjne	-276 077	-294 931	-6,4
Wynik na działalności operacyjnej	88 304	45 164	95,5
Zysk brutto	88 304	45 164	95,5
Podatek dochodowy	-23 292	-20 740	12,3
ZYSK NETTO	65 012	24 424	166,2

BOŚ S.A. wypracował w 2018 roku zysk netto w wysokości 65,0 mln zł wobec zysku w wysokości 24,4 mln zł w 2017 roku. Wyniki finansowy netto był wyższy o 40,6 mln zł, tj. o 166,2% w relacji do wyniku 2017 roku. Jego poprawa jest efektem konsekwentnie prowadzonej naprawy Banku.

W 2018 roku BOŚ S.A. wypracował wynik z tytułu odsetek 375,8 mln zł wobec 375,5 mln zł w 2017 roku, tj. wyższy o 0,1%. Na wynik odsetkowy w 2017 roku wpływ miały zdarzenie jednorazowe: korekta naliczonych odsetek w związku z przedterminowym wykupem obligacji własnych serii G (wpływ na wynik w kwocie 6 mln zł - zgodnie z warunkami emisji obligacji serii G po pięciu latach od momentu emisji miało nastąpić podwyższenie marży, co było księgowo ujmowane w bieżących kosztach w postaci korekty odsetek liczonych metodą efektywnej stopy procentowej. Z uwagi na wykup obligacji serii G oraz brak konieczności wejścia w okres podwyższonej marży, w lutym 2017 roku wyksięgowano naliczoną przez 5 lat negatywną korektę odsetek).

Przychody z tytułu odsetek i o podobnym charakterze zmniejszyły się o 35,3 mln zł w 2018 roku, tj. o 5,3%. Zmiana przychodów była głównie efektem niższych przychodów odsetkowych z portfela kredytowego klientów indywidualnych o 17,5 mln zł, tj. 11,7% oraz klientów instytucjonalnych o 25,2 mln zł, tj. o 6,7%, głównie na skutek spadku średniego salda kredytów o 1,0 mld zł, tj. 7,8% w stosunku do średniego stanu kredytów w 2017 roku. W wyniku przebudowy portfela kredytowego, Bank poprawił przychodowość udzielonych kredytów.

Przeciętna podstawowa stopa oprocentowania kredytów (bez impairmentowej korekty odsetek) udzielonych przez Bank w 2018 roku:

- w złotych wyniosła 4,22%, wobec 4,12% w 2017 roku,
- w walutach obcych wyniosła 2,36%, wobec 2,26% w 2017 roku.

Koszty z tytułu odsetek zmniejszyły się o 35,6 mln zł, tj. o 12,4% w 2018 roku. Największy wpływ na obniżenie kosztów odsetkowych miał spadek kosztów przyjętych lokat, depozytów i rachunków bankowych klientów indywidualnych o 22,1 mln zł, tj. 13,8% oraz klientów instytucjonalnych o 2,8 mln zł, tj. 4,3%. Spadek kosztów nastąpił na skutek obniżenia średniego salda depozytów jak również z powodu obniżenia oprocentowania depozytów. Przeciętna podstawowa stopa oprocentowania depozytów pozyskanych przez sieć placówek Banku w 2018 roku:

- w złotych wyniosła 1,48%, wobec 1,58% w 2017 roku,
- w walutach obcych wyniosła 0,58%, wobec 0,62% w 2017 roku.

Koszty instrumentów finansowych - dłużnych papierów własnej emisji obniżyły się o 10,0 mln zł, tj. o 21,1% na skutek wykupu obligacji własnych. Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych obniżyły się o 0,8 mld zł w 2018 roku do kwoty 46,6 mln zł na 31 grudnia 2018 roku.

W efekcie zmniejszenia sumy bilansowej o 6,8% przy niewielkiej zmianie wyniku odsetkowego o 0,1%, marża odsetkowa na aktywach ogółem, liczona jako relacja wyniku odsetkowego do średniego stanu aktywów z początku i końca roku, wzrosła z poziomu 1,9% do poziomu 2,0% w 2018 roku.

Wynik z tytułu opłat i prowizji wyniósł 60,3 mln zł wobec 60,7 mln zł w 2017 roku.

Przychody z tytułu opłat i prowizji wzrosły o 2,3 mln zł, tj. 3,2%, głównie w związku z wzrostem przychodów za obsługę rachunków klientów, inne opłaty rozliczeniowe w obrocie krajowym i zagranicznym o 1,4 mln zł tj. o 3,4%. Przychody z tytułu prowizji od gwarancji i akredytyw wzrosły o 0,7 mln zł, tj. o 16% oraz prowizji od kredytów o 0,5 mln zł tj. o 1,8%.

Koszty z tytułu opłat i prowizji wzrosły o 2,7 mln zł tj. o 21,5% na skutek wyższych opłat z tytułu kart płatniczych o 0,9 mln zł tj. o 14,2% oraz opłat od rachunków bieżących o 0,9 mln zł, tj. 70,3%.

Na przychody z tytułu dywidend za 2018 roku składa się dywidenda wypłacona przez Kemipol Sp. z o.o. w wysokości 5,8 mln zł oraz WODKAN Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji S.A. w kwocie 0,1 mln zł. W okresie 2017 roku Bank otrzymał z tych spółek dywidendy w kwocie odpowiednio 5,2 mln zł i 0,3 mln zł.

Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy wyniósł 36,5 mln zł wobec 19,9 mln zł w 2017 roku. Poprawa wyniku nastąpiła głównie w pozycji: należności od klientów obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy, która wyniosła 16,8 mln zł w 2018 roku wobec 0 zł w 2017 roku. Należy zaznaczyć, iż w związku z wprowadzeniem MSSF9 od 2018 roku prezentowane dane nie są porównywalne.

Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych wyniósł 2,2 mln zł w 2018 roku, podczas gdy w poprzednim roku wyniósł 22 tys. zł.

Wynik z pozycji wymiany wyniósł 23,3 mln zł i wobec 25,0 mln zł, co oznacza, że był niższy o 1,6 mln zł 6,6% niż w 2017 roku, z powodu rewaluacji instrumentów forward i spot.

W 2018 roku wynik odpisów z tytułu utraty wartości wyniósł -129,1 mln zł wobec -140,3 mln zł w 2017 roku. Wpływ na wynik odpisów miały mniejsze o 37,2 mln zł odpisy w na należności bilansowe klientów instytucjonalnych. W obszarze klientów indywidualnych saldo odpisów na należności bilansowe było wyższe o 37,0 mln zł. Pozytywny wpływ na wynik odpisów miało dodatnie saldo odpisów z tytułu zobowiązań pozabilansowych na należności od klientów instytucjonalnych w kwocie 5,5 mln zł wobec -7,6 mln zł w 2017 roku.

Wyszczególnienie	za rok zakończony		Zmiana %
	31-12-2018	31-12-2017	
Świadczenia pracownicze	120 828	125 253	-3,5
Koszty administracyjne, w tym:	123 417	135 504	-8,9
- koszty rzeczowe	87 764	92 664	-5,3
- podatki i opłaty	1 428	1 355	5,4
- składka i wpłaty na BFG	32 331	39 986	-19,1
- składka i wpłaty na KNF	1 798	1 403	28,2
- składka na pokrycie kosztów działalności	96	96	0,0
Amortyzacja, w tym:	31 832	34 174	-6,9
- od środków trwałych	8 326	8 791	-5,3
- od wartości niematerialnych	23 506	25 383	-7,4
OGÓLNE KOSZTY ADMINISTRACYJNE	276 077	294 931	-6,4

Ogólne koszty administracyjne zmniejszyły się o 18,8 mln zł, tj. o 6,4% wobec 2017 roku, głównie na skutek niższych kosztów administracyjnych o 12,1 mln zł, w tym składka na BFG była niższa o 7,7 mln zł, tj. 19,1% a koszty rzeczowe były niższe o 4,9 mln zł, tj. o 5,3%. Koszty świadczeń pracowniczych BOŚ S.A. w 2018 roku zmniejszyły się o 4,4 mln zł, t. o 3,5% w stosunku do roku 2017, głównie na skutek zmniejszenia zatrudnienia w BOŚ S.A. o 8,1%, w relacji do stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku Bank zatrudniał (w etatach) 1 209 pracowników, wobec 1 315 na koniec 2017 roku.

Efektywność i bezpieczeństwo działania

Poniżej przedstawiono najważniejsze wskaźniki rentowności i efektywności działania oraz metodologię ich obliczenia:

Wyszczególnienie	2018	2017	Zmiana p.p.
	%		
Stopa zwrotu z kapitału (ROE) ¹	3,4	1,4	2,0
Stopa zwrotu z aktywów (ROA) ²	0,3	0,1	0,2
Marża odsetkowa na aktywach ogółem ³	2,0	1,9	0,1
Koszt ryzyka ⁴	0,9	1,0	-0,1
Koszty/dochody (C/I) ⁵	57,9	61,4	-3,5

1) relacja zysku netto do średniego stanu kapitałów z początku i końca roku,

2) relacja zysku netto do średniego stanu aktywów z początku i końca roku,

3) relacja wyniku z tytułu odsetek do średniego stanu aktywów z początku i końca roku,

4) relacja wyniku odpisów z tytułu utraty wartości dla ostatnich 12 miesięcy do średniego stanu wartości kredytów i pożyczek w tym okresie,

5) relacja ogólnych kosztów administracyjnych do wyniku z tytułu odsetek, wyniku z tytułu opłat i prowizji, przychodów z tytułu dywidend, wyniku na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek wyników bez wyceny należności, wyniku na inwestycyjnych papierach wartościowych, wyniku na rachunkowości zabezpieczeń, wyniku z pozycji wymiany i wyniku z pozostałych operacji.

BOŚ S.A. osiągnął poprawę podstawowych wskaźników finansowych w 2018 roku wobec 2017 roku:

- stopa zwrotu z kapitału (ROE) zwiększyła się do poziomu 3,4% z poziomu 1,4% w 2017 roku, na skutek wzrostu zysku netto, przy podwyższeniu kapitału w drodze emisji akcji w 2018 roku,
- stopa zwrotu z aktywów ROA wzrosła do poziomu 0,3% z poziomu 0,1% w 2017 roku zarówno na skutek zwiększenia zysku netto jak i spadku aktywów,
- marża odsetkowa na aktywach zwiększyła się do poziomu 2,0% z poziomu 1,9% w 2017 roku, na skutek zwiększenia przychodowości kredytów i obniżenia kosztowości depozytów, przy spadku ich wolumenów i kwoty obligacji własnych,
- relacja wyniku odpisów z tytułu utraty wartości dla ostatnich 12 miesięcy do średniego stanu wartości kredytów i pożyczek w tym okresie poprawiła się o 0,1 p.p. do poziomu 0,9% w 2018 roku, przy zmniejszeniu wolumenu kredytów,
- wskaźnik koszty/dochody wyniósł 57,9% na koniec 2018 roku. Wskaźnik ten zmniejszył się o 3,5 p.p. wobec poziomu 2017 roku, głównie na skutek obniżenia ogólnych kosztów administracyjnych.

Poziom kapitałów, aktywów ważonych ryzykiem, współczynników kapitałowych, współczynnika dźwigni oraz kapitału wewnętrznego w Banku kształtował się następująco:

Wyszczególnienie	31-12-2018	31-12-2017 %	Zmiana p.p.
Współczynnik kapitału podstawowego Tier I	15,34	11,86	3,48
Współczynnik kapitału podstawowego Tier I - bez przepisów przejściowych MSSF 9	14,64	-	x
Współczynnik kapitału Tier I	15,34	11,86	3,48
Współczynnik kapitału Tier I - bez przepisów przejściowych MSSF 9	14,64	-	x
Łączny współczynnik kapitałowy	18,03	15,27	2,76
Łączny współczynnik kapitałowy - bez przepisów przejściowych MSSF 9	17,36	-	x

Zgodnie z art. 92 Rozporządzenia CRR, Bank jest zobowiązany utrzymywać łączny współczynnik kapitałowy na poziomie co najmniej 8%. Współczynnik kapitału Tier I i współczynnik kapitału podstawowego Tier I powinny wynosić odpowiednio co najmniej 6% i 4,5%.

Zgodnie z Rozporządzeniem CRR oraz ustawą z dnia 5 sierpnia 2015 roku o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym, instytucje finansowe mają obowiązek utrzymywania dodatkowych buforów kapitałowych dla współczynników kapitałowych. Od 01 stycznia 2018 roku bufor zabezpieczający został zwiększony o 0,625 p.p. i na dzień 31 grudnia 2018 roku wynosił 1,875 p.p. (w dniu 01 stycznia 2019 roku osiągnął docelowy poziom 2,5 p.p.), bufor ryzyka systemowego obowiązuje w wysokości 3 p.p., natomiast bufor antycykliczny wynosi 0 p.p. Bank Ochrony Środowiska S.A. nie został objęty buforem innej instytucji o znaczeniu systemowym.

W dniu 15 października 2018 roku Komisja Nadzoru Finansowego zaleciła utrzymywanie przez Bank funduszy własnych na pokrycie dodatkowego wymogu kapitałowego w celu zabezpieczenia ryzyka wynikającego z zabezpieczonych hipoteką walutowych kredytów i pożyczek dla gospodarstw domowych, na poziomie 0,52 p.p. ponad wartość łącznego współczynnika kapitałowego, o którym mowa w art. 92 ust. 1 lit. c Rozporządzenia CRR, który powinien składać się z co najmniej 75% z kapitału Tier I (co odpowiada wymogowi kapitałowemu na poziomie 0,39 p.p. ponad wartość współczynnika kapitału Tier I, o którym mowa w art. 92 ust. 1. lit. b Rozporządzenia CRR) oraz co najmniej w 56% z kapitału podstawowego Tier I (co odpowiada wymogowi kapitałowemu na poziomie 0,29 p.p. ponad wartość współczynnika kapitału podstawowego Tier I, o którym mowa w art. 92 ust. 1. lit. a Rozporządzenia CRR) .

W efekcie, 31 grudnia 2018 roku zalecane przez Komisję minimalne wskaźniki kapitałowe dla Banku w stosunku do 31 grudnia 2017 roku spadły do poziomów 11,265% dla współczynnika kapitału Tier I oraz 13,395% dla łącznego współczynnika kapitałowego TCR.

Poziom adekwatności kapitałowej Banku, zarówno z zastosowaniem rozwiązań przejściowych MSSF 9, jak i bez nich na dzień 31 grudnia 2018 roku utrzymywał się powyżej poziomów zalecanych przez Komisję Nadzoru Finansowego.

2. BILANS

Suma bilansowa BOŚ na dzień 31 grudnia 2018 roku wyniosła 18 082,0 mln zł wobec 19 405,4 mln zł na koniec 2017 roku.

2.1. Aktywa

2.1.1. Zmiany w strukturze aktywów

AKTYWA	31-12-2018	31-12-2017	Zmiana %
	tys. zł		
Kasa, środki w Banku Centralnym	186 720	632 762	-70,5
Należności od innych banków	170 494	356 078	-52,1
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	68 773	156 927	-56,2
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	4 722	x
Inwestycyjne papiery wartościowe	5 476 293	5 539 356	-1,1
Należności od klientów	11 854 887	12 393 458	-4,3
- wyceniane w zamortyzowanym koszcie	11 750 234	nd	x
- wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	104 653	nd	x
Inwestycje w jednostkach zależnych	77 590	77 590	0,0
Wartości niematerialne	110 546	113 118	-2,3
Rzeczowe aktywa trwałe	24 102	29 588	-18,5
Aktywa z tytułu podatku dochodowego	91 934	67 549	36,1
Inne aktywa	20 704	34 275	-39,6
AKTYWA RAZEM	18 082 043	19 405 423	-6,8

Na dzień 31 grudnia 2018 roku największy udział w aktywach (65,6%) miały należności od klientów. Udział tej pozycji w aktywach zwiększył się od początku roku o 1,7 p.p. Drugą pozycję pod względem udziału w aktywach - 30,3% miały inwestycyjne papiery wartościowe. Ich udział w aktywach wzrósł o 1,7 p.p. w relacji do stanu na koniec 2017 roku.

2.1.2. Należności od klientów

Wyszczególnienie	31-12-2018	31-12-2017	Zmiana %
	tys. zł		
Wycena w zamortyzowanym koszcie	11 745 201	12 386 387	-5,2
Należności od klientów indywidualnych	3 705 454	3 958 712	-6,4
- kredyty w rachunku bieżącym	494	644	-23,3
- kredyty gotówkowe	275 675	292 501	-5,8
- kredyty mieszkaniowe	3 070 781	3 232 134	-5,0
- kredyty i pożyczki pozostałe	358 504	433 433	-17,3
Należności od klientów instytucjonalnych	8 039 747	8 427 675	-4,6
- kredyty obrotowe	478 070	387 288	23,4
- kredyty i pożyczki terminowe	6 804 620	7 537 800	-9,7
- należności faktoringowe	402 760	367 373	9,6
- skupione wierzytelności	111 585	135 214	-17,5
- papiery wartościowe komercyjne	242 712	-	x
Wycena w wartości godziwej przez wynik finansowy	104 653	nd	x
Należności od Klientów indywidualnych	3 101	nd	x
- kredyty mieszkaniowe	904	nd	x
- kredyty i pożyczki pozostałe	2 197	nd	x
Należności od Klientów instytucjonalnych	101 552	nd	x
- kredyty obrotowe	181	nd	x
- kredyty i pożyczki terminowe	101 371	nd	x
Razem	11 849 854	12 386 387	-4,3
Złożone depozyty zabezpieczające	5 023	7 062	-28,9
Pozostałe należności	10	9	11,1
NALEŻNOŚCI OD KLIENTÓW	11 854 887	12 393 458	-4,3

Wartość bilansowa należności od klientów według stanu na koniec 2018 roku wynosiła 11 854,9 mln zł wobec 12 393,5 mln zł na koniec 2017 roku.

W 2018 roku wolumen należności od klientów zmniejszył się o 538,6 mln zł, tj. 4,3%. Suma należności od klientów instytucjonalnych wycenianych w zamortyzowanym koszcie oraz w wartości godziwej przez wynik finansowy zmniejszyła się 3,4%, tj. 286,4 mln zł wobec stanu na koniec 2017 roku. Natomiast suma należności od klientów indywidualnych wycenianych w zamortyzowanym koszcie oraz w wartości godziwej przez wynik finansowy zmniejszyła się o 6,3%, tj. 250,2 mln zł.

Udział należności od klientów instytucjonalnych wyniósł 68,7% wobec 68,0% na koniec 2017 roku. Natomiast udział należności klientów indywidualnych ogółem wyniósł 31,3%. Ich główną pozycję stanowią kredyty mieszkaniowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie, których wartość bilansowa wyniosła 3 070,8 mln zł wobec 3 232,1 mln zł na koniec 2017 roku.

Wyszczególnienie	31-12-2018	31-12-2017	Zmiana %
	tys. zł		
Kredyty i pożyczki wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	3 070 781	3 232 134	-5,0
Kredyty mieszkaniowe w PLN	1 388 664	1 466 587	-5,3
Kredyty mieszkaniowe w CHF	974 202	1 013 498	-3,9
Kredyty mieszkaniowe w EUR	664 489	705 115	-5,8
Kredyty mieszkaniowe w USD	43 426	46 934	-7,5
Kredyty i pożyczki wyceniane wg wartości godziwej przez wynik finansowy	904	nd	x
Kredyty mieszkaniowe w PLN	904	nd	x

Kredyty w walutach obcych mają 54,8% udział w kredytach mieszkaniowych ogółem (54,6% na koniec 2017 roku). Udział kredytów mieszkaniowych w CHF w całym portfelu kredytowym BOŚ S.A. (netto) wyniósł 8,2% i nie zmienił się o w relacji do stanu na koniec 2017 roku.

2.1.3. Kredyty i pożyczki udzielone w okresie sprawozdawczym

Wyszczególnienie	2018	2017	Zmiana %
	tys. zł		
Kredyty udzielone klientom instytucjonalnym w okresie roku	2 284 508	1 875 258	21,8
Kredyty udzielone klientom indywidualnym w okresie roku	256 165	363 291	-29,5
KREDYTY UDZIELONE KLIENTOM W OKRESIE ROKU	2 540 672	2 238 548	13,5

W 2018 roku Bank udzielił kredytów i pożyczek (nowa sprzedaż) na kwotę 2 540,7 mln zł wobec 2 238,5 mln zł w 2017 roku, co oznacza wzrost sprzedaży o 13,5% (bez kredytów w rachunku bieżącym; wg wartości kapitału w momencie udzielania kredytu).

Sprzedaż kredytów proekologicznych w 2018 roku wyniosła 864,7 mln zł i była o 17,3% wyższa niż w 2017 roku.

2.2. Jakość portfela kredytowego

Wyszczególnienie	31-12-2018 tys. zł	Udział %
Należności od klientów wyceniane wg zamortyzowanego kosztu		
Należności od klientów bez przesłanki utraty wartości, w tym:	10 356 797	81,0
- ekspozycje, dla których od momentu początkowego ujęcia nie nastąpił istotny wzrost ryzyka kredytowego (Koszyk 1)	8 327 329	65,1
- ekspozycje, dla których od momentu początkowego ujęcia nastąpił istotny wzrost ryzyka (Koszyk 2)	2 029 468	15,9
Należności od klientów posiadające przesłanki utraty wartości (Koszyk 3), ale niewykazujące utraty wartości ze względu na szacowane przepływy pieniężne, w tym:	796 506	6,2
- oceniane indywidualnie	-	x
- farmy wiatrowe	627 534	4,9
Należności od klientów posiadające przesłanki utraty wartości i wykazujące utratę wartości (Koszyk 3)	1 631 846	12,8
- oceniane indywidualnie	1 292 738	10,1
- farmy wiatrowe	124 874	1,0
Razem należności udzielone klientom brutto	12 785 149	100,0
Odpisy z tytułu utraty wartości:		
należności od klientów- koszyk 1	-59 897	x
należności od klientów- koszyk 2	-107 699	x
należności od klientów- koszyk 3 nie wykazujący utraty wartości	-24 183	x
- oceniane indywidualnie	-	x
- farmy wiatrowe	-22 215	x
należności od klientów- koszyk 3 wykazujący utratę wartości	-848 169	x
- oceniane indywidualnie	-614 269	x
- farmy wiatrowe	-31 876	x
Razem odpisy z tytułu utraty wartości	-1 039 948	x
Razem wartość netto	11 745 201	x
Należności od klientów wyceniane wg wartości godziwej przez wynik finansowy		
Wartość godziwa	104 653	x
- farmy wiatrowe	53 083	x
Razem wartość netto	104 653	x
Pozostałe należności netto	10	x
Złożone depozyty zabezpieczające	5 023	x
RAZEM NALEŻNOŚCI OD KLIENTÓW NETTO	11 854 887	x

Wyszczególnienie	31-12-2017 tys. zł	Udział %
Należności od klientów bez przesłanki utraty wartości	10 222 426	78,5
Należności od klientów posiadające przesłanki utraty wartości, ale niewykazujące utraty wartości ze względu na szacowane przepływy pieniężne	1 231 326	9,5
- oceniane indywidualnie	-	x
- farmy wiatrowe	1 056 694	8,1
Należności od klientów posiadające przesłanki utraty wartości i wykazujące utratę wartości	1 560 424	12,0
- oceniane indywidualnie	1 363 845	10,5
- farmy wiatrowe	398 363	3,1
Należności od klientów brutto	13 014 176	100,0
Odpisy z tytułu utraty wartości na należności od klientów nie wykazujące utraty wartości (IBNR)	-62 263	x
- farmy wiatrowe	-23 216	x
Odpisy z tytułu utraty wartości na należności od klientów wykazujące utratę wartości, w tym:	-565 526	x
- oceniane indywidualnie	-461 175	x
- farmy wiatrowe	-98 381	x
Razem wartość netto	12 386 387	x
Pozostałe należności netto	9	x
Złożone depozyty zabezpieczające	7 062	x
RAZEM NALEŻNOŚCI OD KLIENTÓW NETTO	12 393 458	x

Udział kredytów i pożyczek brutto z utratą wartości w całym portfelu wyniósł 12,8% na dzień 31 grudnia 2018 roku wobec 12,0% na koniec 2017 roku.

2.3. Kapitał własny i zobowiązania razem

W 2018 roku miały miejsce zmiany w strukturze kapitału własnego i zobowiązań. Udział zobowiązań wobec klientów w pasywach zwiększył się o 2,2 p.p. do 81,9% na dzień 31 grudnia 2018 roku. Zmniejszył się natomiast udział zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych z poziomu 4,3% do poziomu 0,3%. Udział kapitału własnego w sumie bilansowej na koniec grudnia 2018 roku stanowił 11,5% wobec 9,2% na koniec 2017 roku. Wzrost tej pozycji nastąpił na skutek podwyższenia kapitału Banku w drodze emisji akcji w 2018 roku.

Wyszczególnienie	31-12-2018	31-12-2017	Zmiana %
	tys. zł		
Zobowiązania wobec Banku Centralnego oraz innych banków	571 784	479 534	19,2
Pochodne instrumenty finansowe	53 444	62 473	-14,5
Pochodne instrumenty zabezpieczające	18 298	20 571	-11,0
Zobowiązania wobec klientów	14 809 321	15 461 094	-4,2
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	46 590	829 971	-94,4
Zobowiązania podporządkowane	370 672	595 692	-37,8
Rezerwy	35 201	22 685	55,2
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego	4 497	727	518,6
Pozostałe zobowiązania	96 230	141 151	-31,8
Kapitał własny razem	2 076 006	1 791 525	15,9
KAPITAŁ WŁASNY I ZOBOWIĄZANIA RAZEM	18 082 043	19 405 423	-6,8

2.4. Źródła finansowania działalności

Główne źródło finansowania działalności Banku, stanowią zobowiązania wobec klientów, w tym:

- środki depozytowe pozyskiwane przez sieć placówek Banku,
- kredyty i pożyczki otrzymane od międzynarodowych instytucji finansowych,
- środki pozyskane od obcych donatorów na działalność kredytową w formie bezpośrednich linii, dopłat do oprocentowania lub dopłat do kapitału (Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej, JESSICA - Fundusz Rozwoju Obszarów Miejskich).

2.4.1. Zobowiązania wobec klientów

Zobowiązania BOŚ S.A. wobec klientów według stanu na 31 grudnia 2018 roku wyniosły 14 809,3 mln zł i były niższe o 4,2% w porównaniu do stanu na koniec 2017 roku.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku wolumen zobowiązań wobec klientów indywidualnych wyniósł 8 351,1 mln zł wobec 8 791,1 mln zł na koniec 2017 roku, co oznacza spadek o 5,0%.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku zobowiązania wobec klientów instytucjonalnych wyniosły 5 427,3 mln zł. W stosunku do stanu na 31 grudnia 2017 roku zmniejszyły się o 2,5%.

Wyszczególnienie	31-12-2018	31-12-2017	Zmiana %
	tys. zł		
Klienci instytucjonalni	5 427 277	5 563 790	-2,5
– rachunki bieżące/rozliczeniowe	3 539 136	3 649 479	-3,0
– lokaty terminowe	1 888 141	1 914 311	-1,4
Klienci indywidualni	8 351 083	8 791 078	-5,0
– rachunki bieżące/rozliczeniowe	3 509 295	3 407 682	3,0
– lokaty terminowe	4 841 788	5 383 396	-10,1
Pozostali klienci	92 448	100 806	-8,3
Kredyty i pożyczki otrzymane od międzynarodowych instytucji finansowych	881 593	943 881	-6,6
Środki funduszy z przeznaczeniem na kredyty	56 920	61 539	-7,5
ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW	14 809 321	15 461 094	-4,2

2.4.2. Struktura terytorialna źródeł finansowania

Struktura terytorialna źródeł finansowania - depozyty pozyskane przez placówki (wg wartości nominalnej)

Wyszczególnienie	31-12-2017	31-12-2016	zmiana %
	tys. zł		
Centrala, Centrum Sprzedaży i Obsługi Klienta, Windykacja, pozostałe	1 562 644 932	1 455 285 628	7,4
Centrum Biznesowe Białystok	458 865 386	464 580 170	-1,2
Centrum Biznesowe Bydgoszcz	868 256 832	841 811 510	3,1
Centrum Biznesowe Gdańsk	540 642 087	596 256 805	-9,3
Centrum Biznesowe Katowice	1 411 447 245	1 452 901 427	-2,9
Centrum Biznesowe Kraków	1 690 137 182	1 651 169 172	2,4
Centrum Biznesowe Lublin	849 924 209	896 430 555	-5,2
Centrum Biznesowe Łódź	368 371 245	433 885 729	-15,1
Centrum Biznesowe Olsztyn	606 334 248	639 594 718	-5,2
Centrum Biznesowe Poznań	790 395 042	868 361 099	-9,0
Centrum Biznesowe Rzeszów	834 145 901	792 313 984	5,3
Centrum Biznesowe Szczecin	692 879 136	682 122 040	1,6
Centrum Biznesowe Warszawa	3 625 986 891	3 932 608 267	-7,8
Centrum Biznesowe Wrocław	910 715 171	1 037 516 969	-12,2

Źródło: informacja zarządcza BOS

2.4.3. Informacje o zaciągniętych kredytach i umowach pożyczek

W 2018 roku BOŚ S.A. nie zaciągał kredytów, umów pożyczek, poręczeń i gwarancji, dotyczących i nie dotyczących działalności operacyjnej.

2.5. Aktywa i zobowiązania warunkowe

Zobowiązania warunkowe BOŚ S.A. ogółem na dzień 31 grudnia 2018 roku wyniosły 1 857,7 mln zł, w tym zobowiązania finansowe BOŚ S.A. wyniosły 1 524,8 mln zł.

Wg stanu na 31 grudnia 2018 roku w zobowiązaniach pozabilansowych Banku ogółem, stan czynnych gwarancji i poręczeń ogółem wyniósł 332,9 mln zł, z czego:

- gwarancje udzielone jednostce zależnej, tj. na zlecenie Domu Maklerskiego BOŚ S.A. oraz BOŚ Eko Profit S.A. wyniosły odpowiednio 0,5 mln zł oraz 3,45 mln zł,
- wszystkie gwarancje zostały wystawione przez Bank rezydentom,
- najwyższe gwarancje zostały udzielone na kwoty 52,1 mln zł oraz 47,3 mln zł,
- większość (wartościowo) udzielonych w 2018 roku gwarancji dotyczy krajowej gwarancji zapłaty, krajowej gwarancji dobrego wykonania umowy oraz krajowej gwarancji zwrotu zaliczki.

Wyszczególnienie	31-12-2018	31-12-2017	Zmiana %
Zobowiązania warunkowe:	1 857 718	1 986 243	-6,5
Finansowe, w tym:	1 524 835	1 716 330	-11,2
otwarte linie kredytowe w tym:	1 508 653	1 679 415	-10,2
- odwołalne	1 253 371	1 417 508	-11,6
- nieodwołalne	255 282	261 907	-2,5
otwarte akredytywy importowe	14 065	24 879	-43,5
promesy udzielenia kredytu w tym:	2 117	12 036	-82,4
- nieodwołalne	2 117	12 036	-82,4
Gwarancyjne, w tym:	332 883	256 878	29,6
poręczenia i gwarancje spłaty kredytu	14 833	17 003	-12,8
gwarancje właściwego wykonania kontraktu	314 100	235 925	33,1
Gwarantowanie emisji	3 950	3 950	0,0
Papiery do otrzymania	-	13 035	x
Aktywa warunkowe:	599 354	1 010 418	-40,7
Finansowe, w tym:	193 500	491 177	-60,6
otwarte linie kredytowe	193 500	312 817	-38,1
pozostałe	-	178 360	x
Gwarancyjne	405 854	519 241	-21,8

Zleceńodawcami gwarancji były, wg stanu na 31 grudnia 2018 roku:

- 98,7% jednostki niefinansowe,
- 1,2% sektor instytucji rządowych i samorządowych,
- 0,1% klienci detaliczni i jednostki finansowe.

W 2018 roku Bank udzielił 142 gwarancji i poręczeń na ogólną kwotę 172,2 mln zł (analogiczne dane za 2017 rok to 214 udzielonych gwarancji i poręczeń na kwotę 148,4 mln zł).

Gwarancje i poręczenia udzielone w 2018 roku zostały udzielone z terminami ważności (wartościowo):

- 93,8% od 1 m-ca do 3 lat,
- 1,1% to gwarancje z terminem ważności od 3 lat do 5,
- 5,1% to gwarancje z terminem ważności powyżej 5 lat.

3. RÓŻNICA POMIĘDZY PROGNOZAMI A ZREALIZOWANYMI WYNIKAMI

BOŚ S.A. nie publikowała prognoz wyników finansowych.

4. STRATEGIA ROZWOJU

W dniu 28 listopada 2018 roku Rada Nadzorcza Banku Ochrony Środowiska S.A. zatwierdziła aktualizację „Ramowej Strategii Rozwoju BOŚ S.A. na lata 2016-2020” na okres 2018-2021. Punktem wyjścia do modyfikacji przedmiotowej Strategii były aktualne uwarunkowania rynkowe i makroekonomiczne, a także uwarunkowania wynikające z zaakceptowanego przez Komisję Nadzoru Finansowego Programu Postępowania Naprawczego.

Cele strategiczne zaktualizowanej Strategii Banku na 2021 rok zakładają:

- ROE powyżej 7,7 %;
- Zysk netto na poziomie powyżej 180 mln zł;
- C/I poniżej 47;
- udział kredytów proekologicznych w portfelu ogółem powyżej 40%;
- koszt ryzyka poniżej 0,75%.

Osiągnięcie nadrzędnych celów strategicznych odbędzie się poprzez realizację trzech zdefiniowanych kierunków strategicznych, bazujących na istniejących i rozwijanych przewagach konkurencyjnych Banku:

- Kierunek I
Wzrost finansowania inwestycji proekologicznych oraz synergie ze współpracy z Partnerami - wizja rozwoju:
 - BOŚ Bank posiada najlepsze na rynku specjalistyczne produkty w zakresie finansowania przedsięwzięć służących ochronie środowiska oferowane ze środków własnych, ze środków NFOŚiGW/WFOŚiGW, banków zagranicznych, programów rządowych, m.in. wynikających ze Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.
 - Ofertę proekologicznych produktów i usług cechuje kompleksowość i jest ona skierowana zarówno do Klienta instytucjonalnego, jak i indywidualnego.
 - Kluczową przewagą konkurencyjną stanowią wiodące na rynku procesy obsługi krajowych i zagranicznych programów w zakresie finansowania przedsięwzięć służących ochronie środowiska.
 - Bank wyróżnia się jakością obsługi i innowacyjnym podejściem do realizacji ekologicznej misji Banku oraz najlepszymi specjalistami w zakresie inżynierii środowiska.

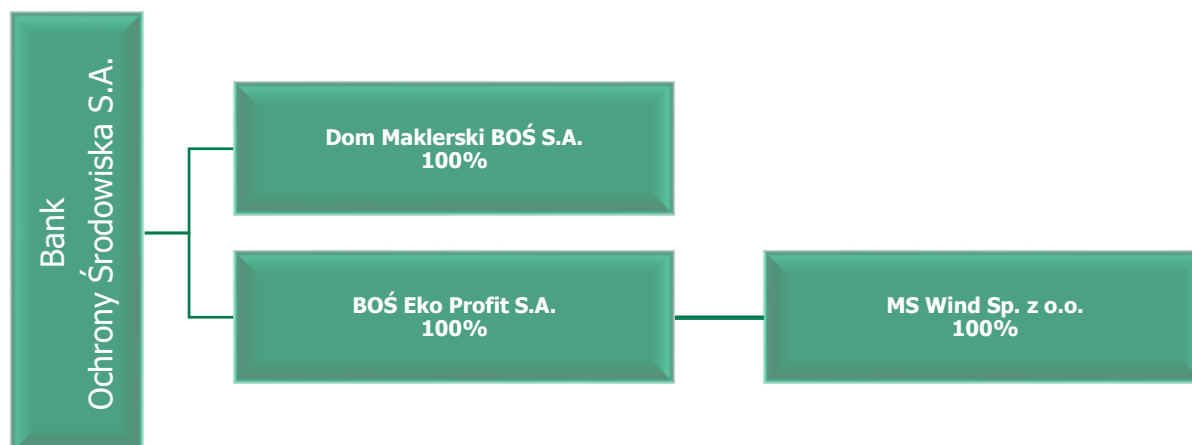
- Kierunek II
Wzrost efektywności działalności biznesowe - wizja rozwoju:
 - BOŚ Bank jest profesjonalnym partnerem rozumiejącym i zaspokajającym specyficzne potrzeby wybranych segmentów Klienta firmowego.
 - Zbudowana przewaga konkurencyjna opiera się o dostarczane wysokiej jakości, kompleksowe produkty dla Klientów instytucjonalnych, w szczególności MSP i mikroprzedsiębiorstw.
 - Konkurencyjna oferta w zakresie obsługi Klientów indywidualnych zainteresowanych korzystnym lokowaniem nadwyżki finansowej.
 - Nowoczesne kanały dystrybucji spełniają oczekiwania docelowych segmentów Klientów i standardy rynkowe.
 - Szybkie, relacyjne i przyjazne procesy sprzedażowe i posprzedażowe, wpływają na wzrost satysfakcji i lojalności Klientów Banku.

- Kierunek III
Budowanie kultury wysokich wyników i jakości, opartej o wartości Banku - wizja rozwoju:
 - Kulturę korporacyjną BOŚ Banku cechuje klientocentryczność oraz zorientowanie na jakość i wyniki. Tworzą ją Pracownicy, których wyróżnia poziom zaangażowania i proekologiczne, prospołeczne postawy.
 - Efektywny system komunikacji wewnętrznej, pozwala zaangażować Pracowników w prowadzone przez Bank działania i czynić ich ambasadorami promowanych idei.
 - Bank cechuje wysoki poziom efektywności kosztowej adekwatny do jego aktywności biznesowej.
 - BOŚ Bank to wiarygodna marka pracodawcy oferującego jedno z najlepszych miejsc pracy w sektorze dla Pracowników reprezentujących spójne z Bankiem wartości.

W IV kwartale 2018 roku rozpoczęto prace związane z operacjonalizacją zatwierdzonej aktualizacji Strategii.

5. INFORMACJA O UDZIAŁACH W SPÓŁKACH

Grupę Kapitałową Banku Ochrony Środowiska S.A. na dzień 31 października 2018 roku tworzył Bank Ochrony Środowiska S.A., pełniący rolę jednostki dominującej nad jednostkami bezpośrednio zależnymi: Domem Maklerskim BOŚ S.A., a także BOŚ Eko Profit S.A. oraz jednostką zależną w sposób pośredni (podmiot zależny od BOŚ Eko Profit S.A.) MS Wind sp. z o.o.

Rodzaj prowadzonej działalności przez Spółki zależne BOŚ S.A.:

Dom Maklerski BOŚ S.A.	- usługi maklerskie, działalność na rynku kapitałowym;
BOŚ Eko Profit S.A.	- inwestycje kapitałowe w projekty proekologiczne oraz działalność finansowa i doradcza, uzupełniająca ofertę usługową Banku; działalność w zakresie najmu i zarządzania nieruchomościami własnymi lub najmowanymi;
MS Wind sp. z o. o.	- prowadzenie farmy wiatrowej.

Inwestycje Banku w jednostkach zależnych zostały ujęte w cenie nabycia.

Wyszczególnienie	31-12-2018	31-12-2017
	tys. zł	
Inwestycje w jednostkach zależnych		
Dom Maklerski BOŚ S.A.	32 342	32 342
BOŚ Eko Profit S.A.	45 248	7 377
BOŚ Capital sp. z o.o.	-	36 656
BOŚ Ekosystem sp. z o.o.	-	1 215
Razem	77 590	77 590

W 2018 roku Bank przeprowadził proces łączenia spółek wchodzących w skład Grupy Kapitałowej BOŚ S.A.:

- 1) dnia 30 maja 2018 roku – połączone zostały spółki BOŚ Ekosystem Sp. z o.o. oraz BOŚ Capital Sp. z o.o.,
- 2) dnia 29 listopada 2018 roku – połączone zostały spółki BOŚ Capital Sp. z o.o. oraz BOŚ Eko Profit S.A.

W obu przypadkach spółki zostały połączone przez przejęcie dokonane w trybie art. 492 § 1 pkt 1 ksh – przez przeniesienie całego majątku spółki przejmowanej na spółkę przejmującą, w zamian za wydanie wspólnikom spółki przejmowanej udziałów/akcji w spółce przejmującej.

Aktualna wycena akcji posiadanych przez Bank w spółce BOŚ Eko Profit S.A., wskazana w tabeli powyżej, stanowi sumę ceny nabycia udziałów spółek BOŚ Ekosystem Sp. z o.o. i BOŚ Capital Sp. z o.o. oraz ceny nabycia akcji BOŚ Eko Profit S.A. pomniejszonej o odpis z tytułu utraty wartości tych akcji, dokonany na dzień 31 grudnia 2016 roku i utrzymany na dzień 31 grudnia 2017 roku.

Według danych na dzień 31 grudnia 2018 roku Bank postanowił utrzymać odpis z tytułu utraty wartości spółki BOŚ Eko Profit S.A., dokonany na dzień 31 grudnia 2016 roku, z uwagi na pośrednie zaangażowanie (poprzez spółkę MS Wind Sp. z o.o.) w inwestycję w farmę wiatrową.

Inwestycja Banku w akcje Domu Maklerskiego BOŚ S.A. została ujęta w cenie nabycia.

Bank nie posiada podmiotów zależnych poza Polską.

6. UDZIAŁ BOŚ W SEKTORZE

W 2018 roku BOŚ S.A. zmniejszył swój udział w kredytach, pożyczkach i w depozytach wobec sektora niefinansowego oraz w sumie bilansowej sektora.

Udział BOŚ S.A. w sektorze banków komercyjnych na koniec 2018 roku (opracowano na podstawie danych KNF dotyczących sektora bankowego z oddziałami zagranicznymi) wynosił:

- 1,0 w zakresie sumy bilansowej wobec 1,1% koniec 2017 roku,
- 1,3% w zakresie depozytów sektora niefinansowego, wobec 1,4% na koniec 2017 roku,
- 0,9% w zakresie kredytów i pożyczek, wobec 1,0% na koniec 2017 roku.

7. PODSTAWOWE PRODUKTY, USŁUGI I SFERY DZIAŁALNOŚCI

7.1. Produkty bankowe

Bank posiada w swojej ofercie produkty (depozytowe, kredytowe, rozliczeniowe) oferowane wszystkim grupom klientów, jak również produkty skierowane bezpośrednio do wybranych grup klientów BOŚ S.A.

W 2018 roku Bank przeprowadził resegmentację, w wyniku której na bazie pionu korporacji i finansów publicznych został wyodrębniony pion instytucjonalny, natomiast na bazie pionu detalicznego powstał pion indywidualny.

W ramach pionu instytucjonalnego prowadzona jest działalność obejmująca transakcje zawierane poprzez Centra Biznesowe, oddziały operacyjne oraz Centralę Banku z klientami korporacyjnymi, małymi i średnimi przedsiębiorstwami oraz mikroprzedsiębiorstwami. Natomiast aktywność Banku w pionie indywidualnym dotyczy transakcji z klientami z grupy osób fizycznych.

W skład obszaru działalności skarbowej i inwestycyjnej wchodzi działalność na rynku międzybankowym i dłużnych papierów wartościowych, instrumentów pochodnych, a także w obszarze inwestycji kapitałowych. Działalność skarbową i inwestycyjną obejmuje zarządzanie płynnością, ryzykiem walutowym i stopy procentowej Banku oraz rozliczenia z tytułu cen transferowych funduszy z innymi pionami (segmentami) biznesowymi.

Warunki i zasady współpracy z poszczególnymi grupami klientów są dostosowywane przez Bank do zmieniających się warunków rynkowych oraz potrzeb adresatów oferty Banku, przy jednoczesnym uwzględnieniu celu w postaci ustawicznego podnoszenia efektywności obsługi klientów.

7.2. Liczba obsługiwanych klientów, rachunków, kart płatniczych i placówek

Na koniec 2018 roku działalność operacyjną prowadziło łącznie 57 placówek. Liczba placówek BOŚ S.A. w ciągu roku zmniejszyła się o 12,3%. Bank świadczy usługi także za pośrednictwem platformy internetowej (www.bosbank.pl).

Wyszczególnienie	31-12-2018	31-12-2017	Zmiana %
BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.			
Liczba klientów	247,2	253,2	-2,4
Liczba klientów indywidualnych	230,0	235,2	-2,2
Liczba klientów instytucjonalnych	17,2	17,9	-3,9
Liczba klientów korzystających z kanałów elektronicznych	125,3	129,4	-3,2
Liczba rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych*	249,8	257,7	-3,1
Karty płatnicze i kredytowe razem	92,3	100,0	-7,7
Liczba placówek (w szt.)	57	65	-12,3

7.3. Informacje o rynkach zbytu, z uwzględnieniem podziału na rynki krajowe i zagraniczne

Bank nie prowadzi działalności poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z zastrzeżeniem, iż Bank, za pomocą pośrednika, pozyskuje depozyty w euro na rynku niemieckim. Pozyskane depozyty z tego rynku stanowią ok. 1% zobowiązań wobec klientów.

7.4. Oferta proekologiczna

BOŚ S.A. rozwijał działalność na rynku finansowania projektów proekologicznych. Saldo kredytów proekologicznych na dzień 31 grudnia 2018 roku wynosiło 4 416,4 mln zł wobec 4 501,1 mln zł na dzień 31 grudnia 2017 roku. Udział w portfelu kredytowym kredytów udzielonych na działania służące ochronie środowiska oraz wspierające zrównoważony rozwój stanowi 34,85% salda kredytów ogółem w Banku (na koniec 2017 roku wynosił 34,70%).

Wyszczególnienie	31-12-2018	31-12-2017	Zmiana %
	tys. zł		
Kredyty proekologiczne udzielone klientom detalicznym	194 834	160 342	21,5
Kredyty proekologiczne udzielone klientom korporacyjnym i finansom publicznym	4 221 571	4 340 733	-2,7
KREDYTY PROEKOLOGICZNE	4 416 405	4 501 075	-1,9

Rozwój współpracy z Narodowym i Wojewódzkimi Funduszami Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

W 2018 roku Bank zainicjował nową ścieżkę współpracy z NFOŚiGW polegającą na wykorzystaniu synergii podmiotów Grupy BOŚ – spółki BOŚ Eko Profit S.A., jako podmiotu wyspecjalizowanego w przygotowywaniu aplikacji o środki NFOŚiGW w ramach oferowanych przez Fundusz programów oraz Banku, jako podmiotu oferującego montaż finansowy na pełne pokrycie kosztów przedsięwzięcia (kredyt pomostowy, refinansujący, uzupełniający). Bank planuje wykorzystać atut kompleksowej oferty Grupy BOŚ i zintensyfikować współpracę obu podmiotów w 2019 roku. Celem prowadzonych działań jest pozyskanie do finansowania w szczególności przedsiębiorstw branży ciepłowniczej i wszechstronne ich wsparcie w realizacji projektów, głównie w zakresie dostosowania istniejących zakładów do spełnienia definicji „efektywnego systemu ciepłowniczego”, czyli takiego, w którym do produkcji ciepła lub chłodu wykorzystuje się w co najmniej: 50% energii ze źródeł odnawialnych lub 50% ciepło odpadowe lub 75% ciepło pochodzące z kogeneracji lub w 50% wykorzystuje się połączenie takiej energii i ciepła. Kompleksowa oferta, ujmująca wsparcie realizacji projektów również od strony technicznej przez Krajową Agencję Poszanowania Energii S.A., z którą to BOŚ nawiązał stałą współpracę, jest prezentowana sukcesywnie klientom Banku. Zasadność finansowania Przedsiębiorstw Energetyki Ciepłej potwierdza zidentyfikowany potencjał inwestycyjny, który wynika przede wszystkim z konieczności podjęcia przez polski sektor ciepłowniczy inwestycji dostosowujących instalacje do wymogów Dyrektywy w sprawie emisji przemysłowych (tzw. Dyrektywa IED), aktualnych konkluzji dotyczących najlepszych dostępnych technik (tzw. Konkluzje BAT) oraz norm emisyjnych wynikających z Dyrektywy o średnich źródłach spalania (tzw. Dyrektywa MCP) w zakresie niezbędnych rozwiązań dotyczących m.in. odpylania, odazotowania i odsiarczania. Przedsięwzięcia związane z dostosowaniem instalacji do wymogów środowiskowych wynikających z ww. dokumentów charakteryzujących się wysoką kapitałochłonnością. Zgodnie z szacunkami KOBIZE liczba instalacji objętych przepisami dyrektywy MCP wynosi ponad 3,6 tys. obiektów. Niezwykle istotny w kontekście rozwoju sektora ciepłowniczego jest fakt, że ciepłownictwo systemowe pokrywa aż 42% krajowego zapotrzebowania na ciepło (prawie 15 mln odbiorców a długość wszystkich sieci to ponad 21 tys. km). Likwidacja nieefektywnych indywidualnych źródeł ciepła i podłączenie odbiorców do ciepła systemowego jest jednym z najbardziej skutecznych i efektywnych ekonomicznie mechanizmów działania na rzecz czystego powietrza (w tym ograniczenia niskiej emisji).

BOŚ zaproponował Wojewódzkim Funduszom współpracę na rzecz mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Przedłożona w listopadzie 2018 roku oferta dotyczyła utworzenia programu dopłat do kredytów oferowanych przez Bank na inwestycje proekologiczne, ze szczególnym uwzględnieniem efektywności energetycznej.

W 2018 roku BOŚ podejmował również intensywne działania mające na celu zwiększenie zaangażowania Banku w realizację Programu „Czyste powietrze”. Program Priorytetowy NFOŚiGW „Czyste Powietrze” ruszył 19 września 2018 roku. W IV kwartale 2018 roku BOŚ podjął indywidualne rozmowy z Funduszami, m.in z WFOŚiGW w Rzeszowie, które zaowocowały wypracowaniem nowej koncepcji współpracy:

- WFOŚiGW
 - zleca Bankowi udzielanie pożyczek ze środków WFOŚiGW w ramach dedykowanej linii,
 - kwalifikuje przedsięwzięcia do finansowania w Programie (weryfikuje spełnienie warunków Programu),
 - weryfikuje realizację przedsięwzięcia,
 - realizuje kontrole przedsięwzięcia,
- Bank
 - udziela pożyczek we własnym imieniu i na własne ryzyko,
 - stosuje własne zasady oceny wiarygodności i zdolności kredytowej,
 - stosuje oprocentowanie WIBOR 12M + 0,7 p.p, (bez pobierania prowizji od Klientów),
 - administruje i monitoruje spłaty pożyczek.

Za udzielenie pożyczek BOŚ nie pobiera wynagrodzenia, działa jedynie za zwrotem kosztów, które zostaną pokryte poprzez zatrzymanie części przychodów odsetkowych z udzielonych pożyczek.

Spśród inwestycji w ochronę środowiska współfinansowanych przez BOŚ S.A., w okresie 1 stycznia 2018 roku – 31 grudnia 2018 roku zakończono i przekazano do użytkowania 2 052 przedsięwzięć inwestycyjnych o wymiernym efekcie ekologicznym, o łącznej wartości kosztorysowej wynoszącej 835,2 mln zł. Największą grupę stanowiły zadania z dziedziny ochrony atmosfery (93,4% wartości zadań), w tym głównie budownictwo zrównoważone (57,0% wartości zakończonych inwestycji).

Wartość zadań zakończonych w okresie 1 stycznia – 31 grudnia 2018 roku dofinansowanych przez BOŚ S.A. kredytami inwestycyjnymi oraz wartość udzielonych na nie kredytów

Wyszczególnienie	kwota kredytu tys. zł	wartość zadań
Ochrona atmosfery	531 174	780 218
Ochrona wód i gospodarka wodna	11 586	23 756
Ochrona powierzchni ziemi	17 826	31 263
Razem	560 586	835 237

Skala dotychczasowej działalności Banku w okresie 1991-2018 roku w zakresie finansowania inwestycji proekologicznych i wartość zrealizowanych zadań przedstawia się następująco:

Wartość transakcji proekologicznych zawartych oraz wartość zadań dofinansowanych przez BOŚ S.A. w latach 1991-2018

Wyszczególnienie	Ogółem proekologiczne mln zł	NFOŚiGW i WFOŚiGW mln zł	Udział NFOŚiGW i WFOŚiGW %
Zawarte transakcje	20 214,7	7 459,0	36,9
Zakończone inwestycje	51 099,7	25 226,1	49,4

7.5. Pion Klientów Instytucjonalnych

BOŚ S.A. posiada szeroką ofertę produktów rozliczeniowych, depozytowych i kredytowych w oparciu o którą, dla każdego klienta, może być budowana indywidualna oferta dostosowana do konkretnych potrzeb. W zakresie oferty rozliczeniowej Bank posiada standardowe rachunki bieżące, pełniące funkcje rozliczeniowe i służące do gromadzenia środków pieniężnych oraz przeprowadzania rozliczeń krajowych i zagranicznych. Rachunki mogą być prowadzone w walutach: PLN, USD, EUR, GBP, CHF, SEK, HUF, RUB, CZK, NOK oraz DKK. W ramach oferty Bank umożliwia skorzystanie z pakietów usług rozliczeniowych w formule modułowej. Oferowane są trzy warianty Kont Wyjątkowych Biznes dopasowane do poziomu transakcyjności Klienta wzbogacone o moduły: rozliczeniowy oraz FX, dostępne opcjonalnie w zależności od profilu biznesowego Klienta.

W zakresie produktów rozliczeniowych i bankowości elektronicznej w 2018 roku:

- przeprowadzono działania zmierzające do dostosowania funkcjonujących w Banku regulacji do nowych wymogów prawnych takich jak:
 - wdrożenie nowych rozwiązań systemowych w związku z wprowadzeniem indywidualnych numerów rachunków dla płatników ZUS,
 - dostosowanie Banku do przepisów Ustawy z dnia 24 listopada 2017 roku o zmianie ustaw w celu przeciwdziałania wykorzystywaniu sektora finansowego do wyłudzeń skarbowych.
- wdrożono zmiany regulacyjne oraz informatyczne dostosowujące Bank do przepisów Ustawy o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług oraz niektórych innych ustaw (Split Payment),
- wdrożono zmiany regulacyjne dostosowujące Bank do przepisów z dnia 10 maja 2018 roku o zmianie ustawy o usługach płatniczych oraz niektórych innych ustaw (zwanej dalej 'Ustawą'), implementującej wymogi Dyrektywy PSD2,
- przeprowadzono działania optymalizacyjne w zakresie taryfy prowizji i opłat oraz tabeli oprocentowania mające na celu dostosowanie stawek do warunków rynkowych,
- wdrożono nowy proces obsługi obrotu gotówkowego z nowym poddostawcą, co pozwoliło na znaczne zwiększenie liczby lokalizacji, w których obsługiwany jest obrót gotówkowy w formie zamkniętej oraz umożliwienie wpłat zamkniętych w Urzędach Poczтовых,
- systematycznie rozwijano zakres wsparcia realizowany przez Centrum Wsparcia Klienta Korporacyjnego.
- w bankowości elektronicznej wprowadzono nowe funkcjonalności ułatwiające korzystanie z systemu i optymalizujące zarządzanie finansami z poziomu systemu BOŚBank24 iBOSS.

W zakresie produktów kredytowych w 2018 roku:

- Bank rozpoczął sprzedaż kredytów komercyjnych dla rolników z segmentu AGRO,
- Bank kontynuował działania zmierzające do usprawnienia procesu kredytowego, które mają na celu optymalizację i automatyzację procesu na różnych jego etapach takich jak: pozyskiwanie klienta, ocena wniosku kredytowego, podejmowanie decyzji kredytowej, uruchomienie środków czy monitorowanie i administrowanie kredytem. Projekt obejmuje między innymi wdrożenie narzędzia wspierającego proces oceny oraz rozwój systemów ratingowych z uwzględnieniem specyfiki produktów proekologicznych,
- Wprowadzono do oferty kredytu inwestycyjnego możliwość finansowania przez Bank inwestycji, z których wyprodukowana energia jest lub będzie sprzedawana w systemie aukcyjnym lub systemach FIT (feed-in-tariff) / FIP (feed-in-premium).

Oferta kredytowa dla jednoosobowej działalności gospodarczej została rozszerzona o kredyt obrotowy w rachunku kredytowym – Kredyt dla Firm. Oferowany produkt ułatwia mikroprzedsiębiorstwom codzienne funkcjonowanie i planowanie kolejnych etapów rozwoju, pozwala firmie utrzymać płynność finansową, zainwestować w nowocześniejszy sprzęt oraz rozmaite innowacje. BOŚ proponuje kredyt w PLN na dowolny cel związany z prowadzeniem działalności gospodarczej (kwota kredytu wynosi do 300 tys. zł, okres kredytowania do 96 m-cy; bez przedstawiania faktur potwierdzających cel kredytowania.

Dodatkowe benefity:

- możliwość zastosowania 6 miesięcznej karencji w spłacie kapitału,
- uruchomienie kredytu na rachunek bieżący Klienta,
- kredyt bez zabezpieczeń rzeczowych i majątkowych,

Klient nie płaci prowizji za udzielenie kredytu, a w przypadku skorzystania z Gwarancji COSME Bank proponuje preferencyjnie oprocentowanie.

W celu usprawnienia procesu kredytowego dla wspólnot mieszkaniowych Bank dokonał optymalizacji dokumentacji wymaganej od Wspólnoty Mieszkaniowej na etapie złożenia wniosku kredytowego w Banku oraz wprowadził modyfikację do oceny Klienta. Dodatkowo Bank obniżył wymagany wkład własny do 10% dla kredytów powyżej 200 tys. zł oraz zrezygnował z wymogu inwestowania własnych środków przez wspólnotę mieszkaniową dla kredytów do 200 tys. zł.

W IV kwartale 2018 roku wprowadzoną promocyjną ofertę „Wspólnota z premią” polegającą na zastosowaniu promocyjnych cen w przypadku wnioskowania przez Klienta o kredyt inwestycyjny oraz kredytów z premią BGK.

W 2018 roku wprowadzono do segmentu MIKRO Klienta AGRO obejmującego rolników indywidualnych oraz przedsiębiorstwa o określonych PKD, a definicją mikroprzedsiębiorstwa objęto osoby fizyczne prowadzące działalność zarobkową na własny rachunek nie będące przedsiębiorstwami.

Wprowadzono kompleksową ofertę produktową dla segmentu AGRO.

Oferta kredytowa zawiera:

- Kredyt obrotowy w rachunku bieżącym
- Kredyt obrotowy nieodnawialny w rachunku kredytowym
- Kredyt SKUPOWY - obrotowy odnawialny w rachunku kredytowym
- Kredyt inwestycyjny

Oferta depozytowo - rozliczeniowa obejmuje:

- rachunki bieżące – Konto EKOstarter i Elastyczne,
- rachunki pomocnicze,
- rachunki lokat standardowych oraz overnight.

Działania Banku w 2019 roku będą zmierzały do:

- budowania nowych, rynkowych, zautomatyzowanych procesów kredytowych dla firm,
- podjęcie rozmów z firmami oferującymi towary dla rolnika w celu podjęcia współpracy w zakresie finansowania fabrycznego tj. finansowania przez Bank na preferencyjnych warunkach zakupu przez rolników maszyn rolniczych sprzedawanych przez dane firmy .

Jednostki samorządu terytorialnego

W 2018 roku Bank kontynuował współpracę z jednostkami samorządu terytorialnego w Polsce. Dla części z nich prowadził kompleksową obsługę bankową budżetów, umożliwiającą efektywne zarządzanie środkami pieniężnymi. Obsługa jednostek samorządu terytorialnego jest prowadzona w trybie Ustawy Prawo zamówień publicznych, poprzez wykorzystanie produktów i usług bankowych oraz innych instrumentów udostępnianych przez Bank.

Dla klientów segmentu finansów publicznych Bank oferuje wszystkie standardowe produkty depozytowe i kredytowe pozostające w ofercie. Szczególny zakres oferty BOŚ S.A. stanowią produkty służące finansowaniu projektów proekologicznych (kredyty preferencyjne i komercyjne), a także kredyty z linii banków zagranicznych przeznaczone na finansowanie przedsięwzięć służących ochronie środowiska i inwestycji infrastrukturalnych, jak również Europejska Oferta, która jest pakietem produktów skierowanych do przedsiębiorców, samorządów i spółek komunalnych.

Faktoring

Bank oferuje:

- faktoring z regresem w obrocie krajowym bądź zagranicznym,
- faktoring z polisą w obrocie krajowym bądź zagranicznym,
- faktoring odwrotny.

Na koniec 2018 roku obroty wypracowane z tytułu transakcji faktoringowych w BOŚ osiągnęły wartość 3,4 mld zł. Rok 2018 BOŚ Bank zakończył z udziałem w rynku usług faktoringowych na poziomie ok. 1,5%. W 2018 roku faktoring w BOŚ S.A. obsługiwał 95 klientów oraz 6,8 tys. kontrahentów.

7.6. Pion Klientów Indywidualnych

Pion klientów Indywidualnych Banku obejmuje przede wszystkim segment osób fizycznych (w tym segment klientów VIP).

Oferta BOŚ S.A. dla klientów indywidualnych, najliczniejszej grupy klientów Banku, jest kompleksowa i obejmuje szeroki wybór produktów proekologicznych służących finansowaniu rozwiązań proekologicznych, a także wszystkie podstawowe produkty i usługi dostępne na polskim rynku bankowym (rachunki bankowe, produkty rozliczeniowe, karty płatnicze, usługi i produkty w zakresie lokowania nadwyżek pieniężnych, usługi bankowości elektronicznej i produkty kredytowe) z uwzględnieniem obsługi klientów VIP przez wyspecjalizowanych Doradców.

Podjęte i prowadzone przez Bank działania miały na celu unowocześnienie funkcjonalności oferowanych na kartach aby zachęcić nowych klientów do wyboru rozwiązań Banku oraz zatrzymać obecnych klientów. Bank rozszerzył możliwości ustawiania alertów autoryzacji co przełoży się na zmniejszoną liczbę transakcji fraudowych. W sierpniu 2018 roku w Banku została wdrożona karta debetowa z indywidualnym wizerunkiem do wyboru przez klienta z palety udostępnionych grafik. Klient wybierając kartę do swojego rachunku może oprócz standardowej grafiki wybrać kartę z indywidualnym wzorem. Karta BOŚ S.A. zajęła

pierwsze miejsce w konkursie na polską kartę roku 2018.

Wszystkie dokumenty związane z obsługą użytkowników kart zostały dostosowane do Rozporządzenia RODO oraz Dyrektywy PAD i PSD II.

W 2018 roku w segmencie klientów indywidualnych prowadzono działania w zakresie zmiany oferty depozytowej, wynikające z jednej strony z potrzeby dostosowania się do dynamicznie zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych z drugiej z konieczności realizacji potrzeb biznesowych i płynnościowych. Bank rozwijał ofertę funduszy inwestycyjnych otwartych w celu dywersyfikacji dostępnych dla klienta rozwiązań, dopasowanych do potrzeb inwestycyjnych oraz akceptowalnego dla Klienta profilu ryzyka inwestycyjnego. Klienci Banku mogli korzystać z ponad 300 funduszy inwestycyjnych otwartych i 22 TFI. Realizowany był również cel biznesowy Banku w zakresie zwiększenia uproduktowania klientów oraz wzrost przychodów ze sprzedaży w segmencie detalicznym, a w szczególności w podsegmencie klientów VIP.

Zobowiązania wobec klientów indywidualnych

Działania podejmowane przez Bank w 2018 roku w zakresie produktów depozytowych dla klientów indywidualnych są nastawione na:

- budowanie trwałych relacji z Klientem poprzez promowanie klientów aktywnie korzystających z ROR jako fundamentu relacji Klient - Bank,
- dbałość o optymalizację kosztowości portfela depozytowego i bieżące dopasowanie do zmieniającego się otoczenia rynkowego,
- utrzymanie salda depozytów zgodnie z potrzebami płynnościowymi Banku.

Najistotniejszymi produktami depozytowymi dla klientów indywidualnych pod względem budowy salda były:

- rachunki bieżące, w tym konta osobiste z podstawowym EKOkontem bez Kosztów oraz konta oszczędnościowe z EKOkontem Oszczędnościowym w PLN,
- lokaty promocyjne: e-lokata na Plusie, EKOlokata Rzetelna, EKOlokata Na Dobry Początek, EKOlokata Zyskowna, EKOlokata Rentowna EKOlokata Plus, EKOlokata na Lata i EKOlokata 5 na 5,
- lokata walutowa: EKOlokata z Frankiem w CHF.

Bank konsekwentnie realizował poniższe cele polityki depozytowej:

- dywersyfikował ryzyko kumulacji salda depozytów zapadających i ewentualnego odpływu środków w tym samym czasie poprzez utrzymanie w ofercie produktów na 3, 4, 6, 9, 12, 24 i 60 – miesięcy.
- promował uproduktowanych Klientów - w trakcie konstruowania oferty depozytów terminowych kontynuowane były rozwiązania pozwalające na oferowanie wyższej ceny dla Klientów korzystających z oferty Banku poza depozytami terminowymi (z naciskiem na aktywne rachunki, wspomagające stworzenie silnej więzi Klienta z Bankiem),
- budował stałe relacje z Klientem poprzez wzmożone działania wpływające na wzrost poziomu odnawialności depozytów,
- dążył do systematycznego wzrostu poziomu i udziału depozytów bieżących klientów detalicznych, co ułatwia budowanie stabilnego i wysokiego poziomu depozytów terminowych klientów detalicznych,
- obniżał kosztowość poprzez cykliczne zmiany oprocentowania depozytów terminowych i negocjowanych oraz rachunków oszczędnościowych.

Dodatkowo w 2018 roku został uruchomiony proces automatycznego otwierania depozytów za pośrednictwem aplikacji o nazwie Platforma Sprzedażowa – narzędzia umożliwiającego pełną automatyzację zakładania lokat terminowych z wykorzystaniem strony internetowej Banku. Przygotowana zmiana miała na celu optymalizację czasu oraz zasobów koniecznych do obsługi przedmiotowego procesu sprzedaży oferty depozytowej.

Działalność Banku w obszarze rachunków:

- oszczędnościowo-rozliczeniowych - koncentrowała się na utrzymaniu przejrzystej oferty poprzez pozostawienie w ofercie rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych: EKOkonta bez Kosztów, EKOkonta VIP oraz EKOkonta oszczędnościowego w trzech wariantach dostosowanych do potrzeb Klienta i zachęcających go do aktywnego korzystania z ROR i systematycznego odkładania nawet niewielkich kwot na koncie oszczędnościowym. EKOkonto oszczędnościowe dostępne jest w PLN oraz EUR i CHF. W 2018 roku kontynuowana jest promocja rachunków dla osób otrzymujących świadczenia z programu Rodzina 500+,
- bieżących - rozpoczęto proces wzbogacania oferty rachunków bankowych usługami niebankowymi, wpływającymi na atrakcyjność.

Mając na względzie aktualne trendy na rynku finansowym, w tym w szczególności malejącą atrakcyjność

lokatach bankowych w środowisku niskich stóp procentowych oraz stopniową odbudowę zainteresowania Klientów alternatywnymi do lokat produktami oszczędnościowymi i inwestycyjnymi, Bank rozwija ofertę produktów inwestycyjnych. Inwestorom o średnio i długoterminowym horyzoncie inwestycyjnym pragnącym osiągnąć ponadprzeciętny zwrot z zainwestowanego kapitału przy możliwie minimalnych zmiennościach wartości, oferowane były inwestycje w otwarte oraz zamknięte fundusze inwestycyjne.

W III kwartale 2018 roku wdrożono zmiany w regulacjach dotyczących klientów indywidualnych dostosowujące Bank do wymogów zmienionej ustawy o usługach płatniczych w tym zmiany w taryfie opłat i prowizji oraz wprowadzono do oferty Banku Podstawowy Rachunek Płatniczy. Przy tej okazji wprowadzono również zmiany stawek opłat i prowizji dla klientów, obowiązujące od 8 sierpnia 2018 roku. Wzrost przychodów prowizyjnych w skali 5 miesięcy (sierpień – grudzień 2018 roku) oszacowany został na ok. 200 tys. zł.

Produkty ubezpieczeniowe

Bank systematycznie rozwija swoją działalność w zakresie produktów ubezpieczeniowych. W 2018 roku oferował ubezpieczenia przedmiotu kredytowania dla klientów BOŚ S.A., ubezpieczenie życia dla kredytobiorców, ubezpieczenie na wypadek utraty pracy oraz pakiety ubezpieczeń do kart płatniczych. BOŚ S.A. pełni rolę agenta towarzystw ubezpieczeniowych.

Produkty kredytowe - Klienci indywidualni

Najistotniejsze produkty kredytowe dla klientów indywidualnych to:

- kredyty proekologiczne,
- pożyczka gotówkowa,
- karty kredytowe,
- ekologiczny kredyt hipoteczny,
- kredyt giełdowy.

Kontynuowano sprzedaż ekologicznych produktów hipotecznych dla osób fizycznych, jak również standardowej oferty produktów hipotecznych. Wspierano proekologiczne rozwiązania poprzez proces udzielania kredytu hipotecznego na budowę prefabrykowanych domów w konstrukcji szkieletowej.

Równolegle, mając na uwadze zwiększenie salda kredytowego oraz aktywizację sprzedaży pożyczki gotówkowej, Bank utrzymuje atrakcyjną promocję cenową dla pożyczki gotówkowej.

W celu wspierania sprzedaży oraz budowania długotrwałych relacji z klientami Bank wprowadził ofertę pre-kalkulowaną, która była dostępna w I oraz IV kwartale 2018 roku.

Od 1 sierpnia 2018 roku w ofercie znajduje się Przejrzysta pożyczka - pożyczka, dzięki której Klienci mogą zadbać o czystsza atmosferę wokół siebie poprzez prace termomodernizacyjne i wymianę urządzeń grzewczych na bardziej ekologiczne. Dodatkowym atutem oferty są atrakcyjne warunki cenowe. W celu zwiększenia atrakcyjności produktu poszerzono zakres celów możliwych do zrealizowania w ramach oferty. Mając na celu zwiększenie transparentności oferty pożyczki gotówkowej oraz dostosowanie do standardów rynkowych ceny w grudniu 2018 roku wprowadzone zostały zmiany w tabeli oprocentowania.

W 2018 roku kontynuowano sprzedaż specjalnej oferty kredytu na zakup papierów wartościowych dla klientów bankowości prywatnej.

Działania Banku w 2019 roku będą zmierzały do:

- zwiększenia zaangażowania w finansowanie rozwiązań proekologicznych, m.in. dzięki kompleksowej i innowacyjnej ofercie dla osób fizycznych, współpracy z firmami oferującymi kotły, instalacje fotowoltaiczne oraz inne usługi i produkty ekologiczne. Bank aktywnie wspierał także Program Priorytetowy NFOŚiGW „Czyste Powietrze”, zarówno w wymiarze edukacyjnym, jak i finansowym; przygotował dla beneficjentów Programu atrakcyjne finansowanie uzupełniające Przejrzystą pożyczkę,
- budowania trwałych relacji z Klientem m.in. poprzez kreowanie ofert produktowych promujących Klientów posiadających aktywne rachunki z kartą debetową,
- intensyfikacji działań zwiększających uproduktowanie Klientów,
- zmian w ofercie kartowej w związku z wyborem nowego systemu do obsługi kart oraz nowego procesora i personalizatora, które pozwolą na dopasowanie oferty dla bardzo wymagających klientów.

7.7. Inicjatywa JESSICA i JEREMIE w BOŚ S.A.

Inicjatywa JESSICA

Bank kontynuował swoją działalność w ramach Inicjatywy JESSICA (Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas), pełniąc rolę Funduszu Rozwoju Obszarów Miejskich (FROM) dla województwa zachodniopomorskiego (poza Szczecińskim Obszarem Metropolitalnym), pomorskiego (poza Gdańskiem, Gdynią, Sopotem i Słupskiem), śląskiego i pomorskiego.

Program JEREMIE

W roku 2018 roku Bank Ochrony Środowiska S.A. pełniąc funkcje Pośrednika Finansowego dla Inicjatywy JEREMIE w województwie zachodniopolskim zawarł cztery umowy Pożyczek JEREMIE z inwestorami z sektora MŚP na kwotę 56 mln zł, wykorzystując tym samym w pełni przyznany budżet 80 mln zł programu. We wrześniu 2018 roku z powodu problemów z wyłonieniem generalnego wykonawcy jeden z pożyczkobiorców wycofał się z realizacji projektu i wypowiedział umowę pożyczki JEREMIE. Finansowane projekty wpłyną na zwiększenie potencjału społeczno- gospodarczego miast oraz na wzrost atrakcyjności ekonomicznej i kulturalnej.

7.8. Współpraca z zagranicznymi instytucjami finansowymi w BOŚ S.A.

Bank kontynuował współpracę z międzynarodowymi instytucjami finansowymi, w tym z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym (EBI) który należy do jednych z kredytodawców Banku.

III. ZARZĄDZANIE RYZYKAMI I KONTROLA W BANKU

1. RYZYKO KREDYTOWE I POLITYKA KREDYTOWA

Podstawowym celem w obszarze zarządzania ryzykiem kredytowym w roku 2018, a w szczególności w zakresie zarządzania jakością aktywów, była poprawa jakości oraz struktury portfela kredytowego. Działania mające na celu poprawę jakości portfela kredytowego koncentrowały się na prowadzeniu polityki zakładającej umiarkowany poziom apetytu na ryzyko, umożliwiającej w perspektywie do roku 2021 osiągnięcie poziomu kosztu ryzyka oscylującego wokół średniej dla sektora. W zakresie poprawy struktury portfela kredytowego działania Banku były ukierunkowane na zmniejszenie jednostkowych ekspozycji i ryzyka koncentracji.

Kluczowymi działaniami wspierającymi powyższy cel, które Bank realizował w 2018 roku i które będzie kontynuował są:

- zrealizowana zmiana podejścia do sposobu wyznaczania i monitorowania poziomu apetytu na ryzyko z wykorzystaniem parametrów PD oraz LGD, umożliwiająca szybkie podejmowanie działań mitygujących w przypadku zaobserwowania negatywnych trendów w stosunku do konkretnych portfeli/grup klientów,
- zwiększanie liczby procesów zakończonych decyzją automatyczną dla klientów indywidualnych z wykorzystaniem dostępnych narzędzi weryfikacji w bazach wewnętrznych i zewnętrznych,
- przebudowa obecnie funkcjonujących procesów oceny ryzyka klienta korporacyjnego i detalicznego w celu poprawy efektywności tych procesów przy jednoczesnym utrzymaniu jakości portfela kredytowego,
- ograniczenie poziomu koncentracji portfela kredytowego poprzez stałą optymalizację systemu wewnętrznych limitów zaangażowania, w tym stosowanie limitów zaangażowania na klienta w zależności od posiadanego ratingu,
- dalsza optymalizacja procesów restrukturyzacyjno-windykacyjnych.

Oferta produktowa dostosowana była do potrzeb poszczególnych segmentów klienta i rozwijała się, w szczególności, w kierunku intensyfikacji:

- w obszarze rynku klienta instytucjonalnego – oferty zaspakajającej w sposób kompleksowy potrzeby klientów, z uwzględnieniem specjalizacji w postaci rozbudowanej gamy produktów proekologicznych;
- w obszarze rynku klienta indywidualnego – oferty skierowanej głównie na finansowanie rozwiązań ekologicznych.

Bank finansował transakcje, które były zgodne z powszechnie obowiązującymi przepisami.

Zgodnie z polityką kredytową Bank nie angażował się w transakcje:

- mogące narazić Bank na utratę reputacji,
- mogące powodować, że wiarytelność obciążona ryzykiem jednego podmiotu lub podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie przekroczy poziom określony wymogami zewnętrznymi,
- realizowane z naruszeniem Prawa Ochrony Środowiska lub mogące stanowić potencjalne źródło degradacji środowiska naturalnego,
- z klientami nieposiadającymi wiarygodnych, stałych i stabilnych dochodów.

Bank uzależniał podjęcie finansowania od:

- posiadania przez kredytobiorcę zdolności kredytowej do spłaty wnioskowanego zadłużenia w terminach uzgodnionych z Bankiem,
- przedstawienia zabezpieczenia spłaty w formie i wartości akceptowanej przez Bank, o ile przepisy wewnętrzne tego wymagają,
- spełnienia innych kryteriów warunkujących podjęcie finansowania, w szczególności, wyników dotychczasowej współpracy klienta z Bankiem oraz oceny historii kredytowej klienta w sektorze bankowym.

Klient i transakcja podlegały wszechstronnej ocenie ryzyka kredytowego.

Bank oceniał ryzyko kredytowe z wykorzystaniem modeli ratingowych i scoringowych, zróżnicowanych w zależności od rodzaju klienta i transakcji. Modele były budowane, rozwijane, monitorowane i nadzorowane w Obszarze Ryzyka z uwzględnieniem wewnętrznych i zewnętrznych wymogów w tym zakresie.

Model oceny ryzyka kredytowego dla osób fizycznych ubiegających się o finansowanie na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą obejmował:

- analizę ilościową – polegającą na ustaleniu wysokości i stabilności źródeł spłaty zobowiązania kredytowego oraz
- analizę jakościową – polegającą na ocenie cech klienta, które mają istotny wpływ na jego skłonność do spłaty zaciągniętego zobowiązania kredytowego w terminach określonych w umowie w tym ocenę scoringową i ocenę zachowania klienta w oparciu o informacje z Biura Informacji Kredytowej S.A.

W procesie oceny zostały uwzględnione postanowienia wynikające z Rekomendacji T i S KNF, w szczególności w zakresie wprowadzenia odpowiednich poziomów wskaźnika DtI i LtV oraz możliwości zastosowania uproszczonej oceny zdolności kredytowej.

W procesie oceny klienta Bank wykorzystywał informacje pozyskane z różnych źródeł, w tym informacje pozyskiwane z baz zewnętrznych.

Model oceny ryzyka klientów ubiegających się o finansowanie na cele związane z prowadzeniem działalności gospodarczej lub statutowej (finanse publiczne) uwzględniał dwa obszary: ocenę klienta i ocenę transakcji (ocena ratingowa).

Ocena klienta dokonywana była na podstawie elementów ilościowych i jakościowych. Ocena ilościowa dotyczyła podstawowych, z punktu widzenia generowania wyniku finansowego i zachowania płynności, obszarów działalności klienta. Ocena jakościowa obejmowała w szczególności ocenę: planów rozwojowych, doświadczenia i umiejętności osób zarządzających, jakości relacji klienta z otoczeniem zewnętrznym, w tym z Bankiem.

W przypadku finansowania klienta funkcjonującego w ramach grupy podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie Bank oceniał ryzyko kredytowe z uwzględnieniem wpływu sytuacji podmiotów powiązanych.

Ocena transakcji dokonywana była w szczególności na podstawie oceny celu finansowania, długości okresu kredytowania i wartości zabezpieczenia spłaty. Bank ustanawiał taką strukturę finansowania, aby zapewnić podział ryzyka pomiędzy kredytobiorcę i Bank, głównie poprzez odpowiednie do skali ryzyka zaangażowanie środków własnych kredytobiorcy. W przypadku ekspozycji istotnych ze względu na poziom ryzyka lub kwotę transakcji, ocena ryzyka weryfikowana była przez eksperta ds. ryzyka kredytowego - pracownika wyspecjalizowanego w identyfikacji ryzyka i doborze adekwatnych form jego mitygacji, niezależnego od służb sprzedaży.

Bank monitorował ryzyko kredytowe przez cały okres funkcjonowania transakcji kredytowej.

W przypadku zidentyfikowania sytuacji mogących zagrozić terminowej spłacie Bank podejmował działania upominawcze i restrukturyzacyjne wykorzystując w tym celu między innymi rozwiązania zaimplementowane w systemie wczesnego ostrzegania (SWO).

W okresach miesięcznych Bank dokonywał analizy wszystkich ekspozycji kredytowych w celu:

- zidentyfikowania ekspozycji kredytowych zagrożonych utratą wartości,
- pomiaru utraty wartości,
- utworzenia odpisów lub rezerw.

Do pomiaru utraty wartości ekspozycji kredytowych oraz tworzenia odpisów lub rezerw Bank stosował metodę zindywidualizowaną i grupową.

Kompetencje do podejmowania decyzji kredytowych, które funkcjonowały w Banku, uzależnione były od:

- rodzaju i kwoty transakcji,
- wysokości łącznego zaangażowania kredytowego Banku wobec grupy podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie, do której należy klient,
- poziomu ryzyka generowanego przez klienta i transakcję.

W Banku funkcjonował wielostopniowy system podejmowania decyzji kredytowych, którego podstawą jest reguła, że im wyższy poziom ryzyka transakcji wynikający z jej złożoności, kwoty zaangażowania lub sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta, tym wyższy jest szczebel decyzyjny uprawniony do podjęcia decyzji. Szczeblami decyzyjnymi o najwyższych poziomach uprawnień są Komitet Kredytowy Centrali i Zarząd Banku. Decyzje kredytowe podejmowane są po wcześniejszej weryfikacji ryzyka dokonanej przez osobę wyspecjalizowaną w jego ocenie i mitygacji, tj. eksperta ds. ryzyka umiejscowionego w wyodrębnionej komórce organizacyjnej Centrali Banku, niezależnego od obszaru biznesowego Banku.

Podejmując decyzje kredytowe w sprawie transakcji zawieranych z członkami organów Banku lub osobami zajmującymi stanowiska kierownicze w Banku albo podmiotami powiązаныmi z nimi kapitałowo lub organizacyjnie Bank uwzględniał wymogi ustawy Prawo bankowe.

Bank przyjmował na zabezpieczenie swoich wierzytelności zabezpieczenia rzeczowe i osobiste.

Bank preferował transakcje zabezpieczone, z zastrzeżeniem, że ustalono maksymalny poziom transakcji niezabezpieczonych w segmencie detalicznym wraz z kryteriami pozwalającymi na udzielenie transakcji bez zabezpieczenia, z uwzględnieniem specyfiki produktowej, segmentu klientów, wpływu tych transakcji na wyniki Banku i wysokość potencjalnej straty.

Poziom zabezpieczenia był uzależniony od poziomu ryzyka generowanego przez transakcję, w tym w szczególności od rodzaju transakcji i długości jej trwania.

Ustalając wartość zabezpieczenia Bank kierował się zasadą ostrożnej wyceny.

Przy wyborze formy zabezpieczenia Bank uwzględniał:

- należyłą ochronę interesów Banku,
- wysokość kosztów związanych z ustanowieniem danego zabezpieczenia,
- możliwość szybkiego upłynnienia danego zabezpieczenia.

Bank identyfikował, dokonywał pomiaru i monitorował ryzyko koncentracji zaangażowań na poziomie:

- pojedynczego klienta i transakcji,
- portfela kredytowego.

Na poziomie klienta i transakcji, ryzyko koncentracji zaangażowania zarządzane było poprzez przestrzeganie nadzorczych limitów zaangażowania, w szczególności wynikających z przepisów Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku lub Prawa Bankowego, jak również poprzez stosowanie zasady, że przebieg procesu oceny i monitorowania ryzyka zależy od kwoty zaangażowania kredytowego.

Na poziomie portfela kredytowego zarządzanie koncentracją zaangażowań dokonywane było poprzez przestrzeganie limitów wewnętrznych lub wartości ostrzegawczych zatwierdzonych przez Zarząd Banku lub Radę Nadzorczą w przypadku limitów, poprzez które Bank określa akceptowany poziom apetytu na ryzyko kredytowe.

W szczególności Bank stosował następujące limity:

- geograficzne – zaangażowanie wobec innych krajów,
- dotyczące parametrów produktowych – np. maksymalne LTV,
- dotyczące portfela kredytów zabezpieczonych hipotecznie i finansujących nieruchomości – wynikające z Rekomendacji KNF,
- udziału kredytów walutowych w portfelu kredytów Banku,
- limit dopuszczalnego łącznego zaangażowania wobec podmiotów/grup podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie, wobec których zaangażowanie Banku przekracza 10% uznanego kapitału Banku,
- limity dopuszczalnego łącznego zaangażowania wobec podmiotów/grup podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie uzależnione od ratingu podmiotu dominującego lub podmiotu o największym zaangażowaniu,
- limity branżowe,
- limit na ekspozycje kredytowe wobec spółek zależnych Banku.

W roku 2018 Bank opracował system wskaźników wczesnego ostrzegania, który ma zastosowanie do wszystkich limitów wewnętrznych w obszarze ryzyka kredytowego. Podstawowe założenie systemu opiera się wyróżnieniu trzech poziomów wykorzystania limitu i stopniowym wdrażaniu działań mitygujących ryzyko przekroczenia limitu w zależności od poziomu jego wykorzystania.

Poziom wykorzystania limitów był cyklicznie monitorowany i raportowany organom Banku w trybie wynikającym z regulacji wewnętrznych Banku.

Zgodnie z wymogami określonymi przez Komisję Nadzoru Finansowego w Rekomendacjach T i S oraz Uchwale w sprawie wymagań dotyczących identyfikacji, monitorowania i kontroli koncentracji zaangażowań, w tym dużych zaangażowań, Bank przeprowadzał testy warunków skrajnych w zakresie ryzyka kredytowego dotyczące portfela kredytów klientów detalicznych i korporacyjnych, w tym dla największych zaangażowań.

Informacja dotycząca poziomu ryzyka kredytowego w portfelu kredytowym Banku prezentowana była Zarządowi Banku miesięcznie, a Radzie Nadzorczej – nie rzadziej niż kwartalnie.

Bank w swoich działaniach kredytowych przestrzegał wymogów nadzorczych, zasad wynikających z dobrych praktyk bankowych i procedur wewnętrznych.

2. RYZYKO FINANSOWE

Podstawowe zasady zarządzania ryzykiem w Banku Ochrony Środowiska S.A., w tym w zakresie ryzyka finansowego, zostały w Banku określone w Strategii zarządzania ryzykiem bankowym. Strategia zarządzania ryzykiem bankowym stanowi integralny element obowiązującej Strategii działania Banku.

Ryzyko finansowe w Banku obejmuje: (i) ryzyko płynności; (ii) ryzyko stopy procentowej (w księdze bankowej i handlowej); (iii) ryzyko walutowe (w księdze handlowej; ryzyko walutowe z księgi bankowej jest transferowane do księgi handlowej).

Zarządzanie ryzykiem w Banku jest dokonywane w oparciu o ustalony przez Radę Nadzorczą Banku poziom apetytu i tolerancji na ryzyko określonych za pomocą zestawu limitów wewnętrznych. W BOŚ S.A. obowiązują polityki w zakresie zarządzania ryzykiem płynności, ryzykiem stopy procentowej w księdze bankowej oraz ryzykiem rynkowym, gdzie określane są między innymi maksymalne poziomy ryzyka finansowego, zgodne z przyjętym przez Radę Nadzorczą Banku apetytem na ryzyko. Na ich podstawie ustanowiono system wczesnego ostrzegania, który koncentruje się na identyfikacji, pomiarze, kontrolowaniu, monitorowaniu i raportowaniu ryzyka.

Transakcje księgi bankowej stanowią podstawową działalność Banku, tzn. wynikają z działalności komercyjnej, w tym: pozyskiwania źródeł finansowania i efektywnego zarządzania płynnością finansową. Do księgi bankowej wchodzi pozycje nie zaliczone do księgi handlowej, w tym w szczególności:

- 1) udzielane kredyty, gwarancje, pożyczki, lokaty i przyjmowane depozyty,
- 2) transakcje zabezpieczające płynność i ryzyko stopy procentowej operacji zaliczonych do księgi bankowej,
- 3) zakup papierów wartościowych w celu innym niż handlowy.

Działalność Banku w księdze handlowej stanowi, zgodnie z polityką Banku, uzupełnienie działalności w księdze bankowej. Księga handlowa zawiera transakcje realizowane na rachunek własny w celu handlowym, tj. z zamiarem uzyskania korzyści finansowych w krótkich okresach, z rzeczywistych lub oczekiwanych różnic między rynkowymi cenami zakupu i sprzedaży lub też innych odchyłeń cen lub parametrów cenowych, w tym w szczególności stóp procentowych i kursów walutowych. Sprzedaż transakcji z księgi handlowej nie jest prowadzona w celu utrzymania płynności Banku. Zadaniem księgi handlowej jest zapewnienie klientom Banku najwyższej jakości usług. W celu osiągnięcia tych zadań Bank, w ramach obowiązujących limitów ryzyka, utrzymuje otwarte pozycje.

Poziom i profil ryzyka finansowego jest regularnie monitorowany w Departamencie Ryzyka Finansowego i Operacyjnego (departament II linii obrony) i raportowany: Radzie Nadzorczej Banku, Komitetowi ds. Ryzyka (przy Radzie Nadzorczej), Zarządowi Banku, Komitetowi Zarządzania Aktywami i Pasywami (Komitetowi ZAP) oraz Komitetowi ZAP ds. Płynności i Ryzyka Rynkowego.

W BOŚ S.A. proces zarządzania ryzykiem jest wspierany przez odpowiednie systemy informatyczne, które podlegają systematycznemu unowocześnieniu, stosownie do wymogów wynikających z zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka. Bank, w sposób szczególny w ramach systemu zarządzania ryzykiem finansowym, zwraca uwagę na obszar zarządzania danymi. W Banku obowiązują zasady zarządzania jakością danych, których zakres jest dostosowany do skali i specyfiki działalności Banku oraz określonej przez Bank istotności poszczególnych grup danych.

Ponadto Bank zapewnia odpowiednio przygotowane zasoby kadrowe (odpowiednie wykształcenie, doświadczenie, przeszkolenie), niezbędne do efektywnego zarządzania tym ryzykiem.

2.1. Ryzyko płynności

Celem Banku w zakresie zarządzania płynnością jest utrzymanie zdolności Banku do finansowania aktywów i terminowego regulowania zobowiązań, a także utrzymanie zrównoważonej struktury aktywów i pasywów, zapewniającej bezpieczny profil płynności w poszczególnych pasmach czasowych, w podziale na płynność w złotych polskich oraz głównych walutach obcych, a przede wszystkim – dla całkowitej pozycji płynności. Strategię zarządzania ryzykiem płynności określa zatwierdzana przez Radę Nadzorczą Strategia Płynnościowa BOŚ S.A. Strategia określa apetyt Banku na to ryzyko, wyznacza główne kierunki oraz cele ilościowe dla wybranych wielkości i jest integralnym elementem Ramowej Strategii działania Banku. Tolerancja na ryzyko płynności, dostosowana do przyjętego apetytu, została określona w zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą Polityce w zakresie zarządzania płynnością poprzez obowiązujący w Banku system wewnętrznych limitów i wartości ostrzegawczych.

Płynność w Banku rozpatrywana jest w następującym horyzoncie czasowym: płynność śróddzienna – w ciągu dnia, płynność bieżąca – w okresie do 7 dni; płynność krótkoterminowa – w okresie do 1 miesiąca; płynność średnioterminowa – w okresie powyżej 1 miesiąca do 12 miesięcy; płynność długoterminowa – w okresie powyżej 12 miesięcy.

Podstawowym źródłem finansowania Banku pozostaje systematycznie budowana i zdywersyfikowana baza depozytowa z dużym udziałem stabilnych depozytów od klientów indywidualnych (uzupełniona depozytami klientów instytucjonalnych), którego uzupełnienie stanowią m.in. otrzymane pożyczki od międzynarodowych instytucji finansowych (które dodatkowo, wraz z długoterminowymi dwustronnymi umowami zamiany płatności odsetkowych zabezpieczonymi dłużnymi papierami wartościowymi oraz transakcjami FX Swap, stanowią źródło finansowania płynności w walutach obcych).

Posiadane przez Bank aktywa płynne (nadwyżka płynności), utrzymywane są przede wszystkim w postaci charakteryzujących się wysoką płynnością bonów pieniężnych NBP (według stanu na 31 grudnia 2018 roku stanowiących 45% portfela płynnych nieobciążonych papierów wartościowych) oraz obligacji Skarbu Państwa (według stanu na 31 grudnia 2018 roku - 54%), charakteryzujących się niskim ryzykiem szczególnym. Portfel tych papierów jest uzupełniony gotówką oraz środkami utrzymywanymi w NBP (ponad zadeklarowany poziom rezerwy obowiązkowej) i na rachunkach nostro w innych bankach, a także innymi obligacjami wobec wielostronnych banków rozwoju. Aktywa płynne stanowią bufor dla zabezpieczenia płynności w ewentualnych sytuacjach kryzysowych, tj. istnieje możliwość ich zastawu, upłynnienia w ramach transakcji REPO bądź sprzedaży w dowolnym momencie, bez istotnej utraty wartości. Możliwości sprzedaży aktywów płynnych (ryzyko płynności produktu) są systematycznie monitorowane. W

analizach tych brane są pod uwagę przede wszystkim: wielkość emisji, obrót rynkowy oraz zmienność ceny kupna / sprzedaży.

Zgodnie z rekomendacjami Komisji Nadzoru Finansowego i Narodowego Banku Polskiego, Bank ma możliwość korzystania z dodatkowych źródeł finansowania w postaci kredytu technicznego i lombardowego w NBP a także może wystąpić do NBP celem uzyskania kredytu refinansowego.

W Banku wyznaczany jest kapitał wewnętrzny na ryzyko płynności, które uznawane jest za ryzyko stale istotne, zgodnie z obowiązującym procesem szacowania kapitału wewnętrznego. Kapitał ten szacowany jest w oparciu o koszt związany z przywróceniem nadzorczych i wewnętrznych miar oraz limitów płynności w warunkach zbudowanych scenariuszy testów warunków skrajnych.

Bank wyznacza nadzorcze miary płynności zgodnie z następującymi regulacjami: Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych zmieniającym rozporządzenie (UE) nr 648/2012 oraz rozporządzeniami delegowanymi i wykonawczymi odnoszącymi się do niego w zakresie płynności oraz Uchwałą Nr 386/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 roku w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności.

Do obecnie obowiązujących norm płynności krótkoterminowej zalicza się wymóg pokrycia wypływów netto – LCR (relacja aktywów płynnych do wypływów netto (tj. różnicy pomiędzy wypływami a wpływami) przez okres występowania warunków skrajnych, trwający 30 dni kalendarzowych). W związku z wejściem w życie z dniem 1 stycznia 2018 roku normy dla LCR na docelowym poziomie w wysokości 100%, normy dla współczynników: M1 (luka płynności krótkoterminowej) i M2 (współczynnik płynności) przestały obowiązywać. Jednak Bank, ze względów ostrożnościowych, nadal je wylicza i utrzymuje powyżej obowiązujących do końca 2017 roku limitów nadzorczych. Natomiast do norm długoterminowych zalicza się współczynniki: M3 (współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych funduszami własnymi) i M4 (współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi). Bank wyznacza i sprawozdaje do Komisji Nadzoru Finansowego wskaźnik stabilnego finansowania netto (NSFR) oraz posiada dla tego wskaźnika wewnętrzną wartość ostrzegawczą na poziomie docelowego limitu nadzorczego tj. 100%. Ponadto, Bank, zgodnie z Rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) 2016/313 z dnia 01 marca 2016 roku zmieniającym rozporządzenie wykonawcze (UE) nr 680/2014 w odniesieniu do dodatkowych wskaźników monitorowania na potrzeby sprawozdawczości w zakresie płynności do Narodowego Banku Polskiego, w ramach sprawozdawczości obowiązkowej, opracowuje i przesyła raporty ALMM. W marcu 2018 roku raporty te zostały zmodyfikowane i dostosowane do nowych wymogów, w szczególności w zakresie monitorowania niedopasowania terminów zapadalności.

W 2018 roku (analogicznie jak w 2017 roku) nadzorcze miary płynności, tj. LCR oraz miary M3-M4 były wyznaczane codziennie (tj. w każdym dniu roboczym) i pozostawały na bezpiecznym poziomie, znacznie przewyższającym poziomy regulacyjne. Wg stanu na 31 grudnia 2018 roku normy te kształtowały się następująco:

Miara	31-12-2018	31-12-2017
LCR	132%	134%
M1*\	1 378 mln zł	1 449 mln zł
M2*\	1,59	1,50
M3	99,33	71,80**\
M4	1,33	1,31

*\ od 01-01-2018 roku M1 i M2 nie są normami nadzorczymi

**\Dane porównawcze za 2017 rok zostały skorygowane w związku z korektą bilansu otwarcia opisaną w Nocie 4 w Rocznym Sprawozdaniu Finansowym Banku Ochrony Środowiska za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku.

W celu pomiaru płynności oraz ryzyka płynności śróddziennej, bieżącej i krótkoterminowej Bank wprowadził następujące miary i narzędzia:

- 1) aktywa płynne (nadwyżka płynności) – stanowiące bufor dla oczekiwanych i nieoczekiwanych wypływów w horyzoncie 30 dni;
- 2) zapas płynności – który mierzy poziom aktywów płynnych, pomniejszonych o oczekiwane oraz nieoczekiwane wypływy, wyznaczone w terminie 30 dni, z uwzględnieniem narzutu z tytułu koncentracji;
- 3) ocenę stabilności bazy depozytowej;

- 4) lukę płynności krótkoterminowej (dla PLN, EUR, CHF i USD) – pokazującą poziom niedopasowania w strukturach finansowania w walutach obcych; luka ta przede wszystkim obejmuje przepływy z transakcji na rynku hurtowym oraz z transakcji pochodnych;
- 5) testy warunków skrajnych (pozwalające m.in. na weryfikację możliwości utrzymania płynności w zdefiniowanym w Banku horyzoncie czasowym w poszczególnych scenariuszach).

W celu pomiaru płynności oraz ryzyka płynności średnio- i długoterminowego Bank wyznacza i monitoruje:

- 1) lukę płynności kontraktową oraz urealnioną (która jest uzupełniana o systematycznie przeprowadzane analizy: stabilności bazy depozytowej, koncentracji bazy depozytowej, wielkości przedpłat kredytów oraz poziomu zrywalności depozytów);
- 2) wskaźniki pokrycia aktywów długoterminowych pasywami długoterminowymi;
- 3) wskaźnik pokrycia kredytów służących finansowaniu długoterminowych potrzeb klientów najbardziej stabilnymi źródłami finansowania;
- 4) prognozę LCR, aktywów płynnych oraz długoterminowych miar płynności (m. in. NSFR).

W 2018 roku Bank wprowadził limit płynności śróddziennej - miara odzwierciedla niezbędny do utrzymania poziom środków na rachunku w NBP, pozwalający na regulowanie zobowiązań Banku w trakcie dnia, w sytuacji normalnej i skrajnej.

Zgodnie z Uchwałą Nr 386/2008 Komisji Nadzoru Finansowego Bank przeprowadza również pogłębioną analizę płynności długoterminowej. Wyniki przeprowadzanych analiz są wykorzystywane do zarządzania płynnością Banku. Jednocześnie proces opracowywania krótko- i długoterminowych planów finansowych Banku zawiera ocenę płynności tak, aby zapewnić adekwatną strukturę finansowania i przestrzeganie nadzorczych miar płynności.

W celu oceny skuteczności procesu zarządzania ryzykiem płynności, dla większości z powyższych miar ustalane są limity lub wartości ostrzegawcze w ramach zestawu wewnętrznych limitów ryzyka płynności, których struktura ma charakter hierarchiczny (tzn. ustalane są na poziomie Rady Nadzorczej, Zarządu Banku oraz Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami). Obowiązujące limity i wartości ostrzegawcze podlegają systematycznym przeglądom, tak aby pozwalały na skuteczne monitorowanie płynności. Limity i wartości ostrzegawcze określają ramy dla tolerancji Banku w zakresie płynności i są zgodne z przyjętym przez Bank apetytem na to ryzyko. Kształtowanie odpowiedniego profilu ryzyka płynności wspierane jest poprzez uwzględnienie kosztu płynności w ramach obowiązującego w Banku systemu cen transferowych.

Bank, w opracowywanych analizach płynnościowych, uwzględnia również możliwość niekorzystnej zmiany kursów walut obcych, w szczególności CHF i EUR, potencjalnie powodujące zwiększenie potrzeb płynnościowych.

Zgodnie z podpisaną z kontrahentami dokumentacją Credit Support Annex do umów ramowych (Credit Support Annex (CSA), Credit Support Annex for Variation Margin (CSA VM)) Bank, w przypadku niekorzystnych zmian rynkowych (m.in. kursów walutowych), zobowiązany jest do złożenia dodatkowych depozytów zabezpieczających zgodnie w dokonaną wyceną; w przypadku korzystnych zmian - Bank otrzymuje dodatkowe zabezpieczenie od kontrahentów. Bank nie posiada w przedmiotowej dokumentacji postanowień zmieniających wysokość składanego zabezpieczenia ze względu na zmianę posiadanego ratingu. Oznacza to, iż obniżenie poziomu oceny zdolności kredytowej nie wpływa na wysokość i sposób wyliczenia depozytów zabezpieczających.

Ponadto Bank posiada zatwierdzony przez Zarząd Banku Plan działania w zakresie utrzymania płynności w sytuacjach awaryjnych, który określa potencjalne źródła pogorszenia / utraty płynności, zasady postępowania i kompetencje w sytuacjach awaryjnych, mający na celu oszacowanie horyzontu przetrwania oraz możliwości i kosztów przywrócenia stanu stabilnej płynności. Plan ten, oprócz analizy scenariuszowej płynności w sytuacjach awaryjnych (której założenia są zgodne z przeprowadzanymi testami warunków skrajnych), zawiera także mierzalne i niemierzalne symptomy wyprzedzające sytuacje awaryjne, powalające na systematyczne monitorowanie źródeł powstawania sytuacji kryzysowych w zakresie płynności.

Analizy scenariuszowe płynności w sytuacjach awaryjnych oraz testy warunków skrajnych obejmują trzy rodzaje scenariuszy:

- 1) kryzys wewnętrzny - jego źródłem jest utrata zaufania do Banku przez uczestników rynku (tzw. „run na Bank”), zmniejszenie dostępności finansowania, zmaterializowanie się ryzyka koncentracji oraz obniżenie ratingu Banku;

- 2) kryzys zewnętrzny - zakłada materializację ryzyka walutowego, wzrost stóp procentowych, kryzys na rynkach finansowych i ewentualne efekty drugiej rundy;
- 3) kryzys mieszany – stanowi połączenie elementów zarówno kryzysu wewnętrznego jak i zewnętrznego.

Dokonywane stress-testy pozwalają na identyfikację czynników, których materializacja może generować w Banku ryzyko płynności oraz opracowanie działań koniecznych do podjęcia, w przypadku zaistnienia sytuacji kryzysowych.

Bank, w ramach dokonywanych analiz, przeprowadza również analizę wrażliwości na poszczególne czynniki generujące ryzyko płynności oraz tzw. testy odwrócone. Plan działania w zakresie utrzymania płynności w sytuacjach awaryjnych jest systematycznie weryfikowany i aktualizowany, tak aby gwarantował operacyjne przygotowanie Banku do uruchomienia potencjalnych działań, możliwych do podjęcia w sytuacji zagrożenia płynności. Analiza scenariuszowa płynności w sytuacjach awaryjnych jest opracowywana w trybie półrocznym, a testy warunków skrajnych – w okresach miesięcznych. Założenia przyjmowane w testach warunków skrajnych są systematycznie weryfikowane, zgodnie z wnioskami wynikającymi z Analizy scenariuszowej płynności w sytuacjach awaryjnych. Wnioski z przeprowadzanych testów są uwzględniane w bieżącym zarządzaniu płynnością i ryzykiem płynności, a także są podstawą do budowania struktury aktywów i pasywów.

Testy warunków skrajnych wykonane w 2018 roku, analogicznie jak w 2017 roku pokazują, że Bank posiada stabilną sytuację płynnościową, a posiadane aktywa płynne (nadwyżka płynności) pozwalają na przetrwanie założonych scenariuszy warunków skrajnych, w których Bank zakłada przeżycie w określonym horyzoncie czasowym.

Stosowane przez Bank miary i narzędzia podlegają cyklicznym przeglądom i są systematycznie aktualizowane, co służy lepszemu odwzorowaniu profilu płynności. Proces monitorowania płynności i ryzyka płynności w Banku jest wspierany przez dedykowane systemy informatyczne (w szczególności w zakresie generowania kontraktowej i urealnionej luki płynności, raportowania nadzorczych miar płynności i limitów wewnętrznych oraz przygotowywania sprawozdawczości obowiązkowej). Bank przynajmniej raz do roku opracowuje przegląd procesu oceny adekwatności zasobów płynności (ILAAP), zgodnie z wytycznymi EBA/GL/2016/10 dotyczącymi informacji na temat ICAAP oraz ILAAP gromadzonych do celów procesu przeglądu i oceny nadzorczej (SREP). Przegląd ten podlega opiniowaniu przez Komitet ZAP oraz zatwierdzeniu przez Zarząd i Radę Nadzorczą Banku.

Wyniki analizy ryzyka płynności, wraz z wynikami testów warunków skrajnych, w cyklach miesięcznych, są prezentowane w raportach przygotowywanych dla Zarządu Banku i Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz - w cyklach kwartalnych - dla Rady Nadzorczej Banku oraz Komitetu ds. Ryzyka (przy Radzie Nadzorczej).

W 2018 roku, podobnie jak w 2017 roku, sytuacja płynnościowa Banku była systematycznie monitorowana i pozostawała na bezpiecznym poziomie.

2.2. Ryzyko stopy procentowej

Ryzyko stopy procentowej jest rozumiane jako potencjalny negatywny wpływ zmian stóp procentowych na prognozowany wynik finansowy, wartość ekonomiczną kapitału własnego oraz wartość bieżącą posiadanych dłużnych papierów wartościowych. Ryzyko stopy procentowej jest generowane zarówno w księdze bankowej, jak i handlowej. W ramach ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej wyróżniamy ryzyko ogólne i szczególne instrumentów dłużnych.

2.2.1. Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej

Głównym celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej w księdze bankowej jest dążenie do stabilizacji i optymalizacji wyniku odsetkowego (WO), przy jednoczesnym ograniczeniu negatywnego wpływu zmian rynkowych stóp procentowych na wartość ekonomiczną kapitału własnego (WEK).

W tym celu Bank wykorzystuje dwa narzędzia: posiadany portfel inwestycyjny oraz transakcje pochodne, dokonywane w ramach rachunkowości zabezpieczeń. Budowany w księdze bankowej portfel inwestycyjny powinien między innymi przyczynić się do zabezpieczenia wyniku odsetkowego generowanego na kapitałach własnych Banku, jak również stabilnej części niewrażliwych na zmianę stopy procentowej osadów na rachunkach bieżących. Z drugiej strony portfel ten powoduje zmienność kapitału z aktualizacji wyceny.

Bank stosuje rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej. Jej celem jest zabezpieczenie wartości godziwej obligacji Skarbu Państwa o stałym oprocentowaniu, stanowiących część portfela obligacji dostępnych do sprzedaży w modelu H2C&S. Przeprowadzone transakcje zabezpieczające IRS ograniczają fluktuacje kapitału związane ze zmianami stóp procentowych.

Proces monitorowania ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej jest wspierany przez dedykowany system informatyczny, za pomocą którego Bank w szczególności wyznacza / przeprowadza:

- 1) lukę przeszacowania (repricing gap), prezentującą wartości aktywów, pasywów i pozycji bilansowych wrażliwych na zmiany stóp procentowych w okresach wymagalności / zapadalności bądź przeszacowania;
- 2) symulację wyniku odsetkowego – analizę dynamiczną, odzwierciedlającą projekcję WO w zadanych przedziałach czasowych, w oparciu o przyjęte scenariusze rozwoju Banku, jak również założenia odnośnie kształtowania się czynników rynkowych;
- 3) symulację wartości bieżącej (net present value, NPV), prezentującą wartości zdyskontowane, według zadanych parametrów rynkowych, wszystkich przepływów pieniężnych; w oparciu o analizy NPV wyznaczone są miary BPV oraz WEK;
- 4) szoki cenowe pod analizę ryzyka bazowego, których celem jest oszacowanie wpływu na wynik odsetkowy zróżnicowanej zmiany oprocentowania produktów, których oprocentowanie oparte jest o różne stawki bazowe;
- 5) analizę ryzyka krzywej dochodowości, której celem jest oszacowanie wpływu na wartość ekonomiczną kapitału własnego nierównoległych zmian kształtu krzywej dochodowości,
- 6) analizę ryzyka opcji klienta, której celem jest oszacowanie wpływu na wynik finansowy Banku, realizowanych przez klientów opcji wbudowanych w produkty odsetkowe;
- 7) testy warunków skrajnych, w tym testy odwrócone, których celem jest określenie, jakie łączne zmiany czynników rynkowych doprowadzają do określonego wpływu na miary ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej;
- 8) poziom kapitału wewnętrznego na ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej.

W celu kontroli ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej Bank stosuje dwie miary: wrażliwość wyniku odsetkowego na zmianę stóp procentowych o +/-100 p.b. (WO) oraz wrażliwość wartości ekonomicznej kapitału na zmianę stóp procentowych o +/-200 p.b. (WEK). Porównanie ich wartości na 31 grudnia 2017 roku oraz 31 grudnia 2018 roku przedstawione zostało w poniższej tabeli.

(w tys. zł)	WO		WEK	
	-100 p.b.	+100 p.b.	-200 p.b.	+200 p.b.
31-12-2018	-50 171	36 338	19 631	-58 542
31-12-2017	-51 577	37 916	412	-42 416
Zmiana	1 406	-1 578	19 220	-16 126

W 2018 roku, analogicznie jak w 2017 roku, powyższe miary znajdowały się w ramach limitów/wartości ostrzegawczych.

Asymetryczny wpływ zmian stóp procentowych na WO i WEK wynika z charakterystyki oprocentowania poszczególnych pozycji wrażliwych na zmiany stóp procentowych, w tym m.in. ograniczenia wzrostu oprocentowania kredytów (do dwukrotności odsetek ustawowych) oraz ograniczenia spadku poszczególnych źródeł finansowania do poziomu 0, przy ujemnych rynkowych stopach procentowych.

Bank, raz w miesiącu, przeprowadza analizę testów warunków skrajnych, badając kształtowanie się poziomu ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej i handlowej w przypadku materializacji skrajnych zmian czynników ryzyka.

W księdze bankowej badany jest przede wszystkim wpływ skrajnie niekorzystnych zmian:

- 1) stóp procentowych na:
 - a) wynik odsetkowy (WO),
 - b) wartość ekonomiczną kapitału własnego (WEK),
 - c) na portfel w księdze bankowej: papierów wartościowych w ramach rachunkowości zabezpieczeń, dłużnych papierów wartościowych, transakcji IRS oraz FX swap:
 - scenariusze równoległego przesunięcia krzywych stóp procentowych o ± 100 p.b. : ± 500 p.b.,
 - scenariusze spłaszczenia, wygięcia i wystromienia krzywych stóp procentowych

- kursów walutowych na WO oraz WEK - scenariusze zmiany kursów walutowych o $\pm 5\%$, $\pm 10\%$ oraz $\pm 25\%$,
- 2) stóp procentowych i kursów walutowych łącznie na WO oraz WEK – scenariusze łącznych zmian kursów walutowych o $\pm 10\%$ i $\pm 25\%$ oraz stóp procentowych o ± 100 p.b. (dla WO), ± 200 p.b. (dla WEK) i ± 500 p.b.b.

Wyniki tej analizy pokazują, iż, przy wystąpieniu skrajnie niekorzystnych warunków rynkowych i zwiększonych pozycji Banku w instrumentach wrażliwych na ryzyko stopy procentowej, działalność w portfelu bankowym utrzymuje się na bezpiecznym poziomie.

Wyniki przeprowadzanego monitoringu ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej są prezentowane w cyklach tygodniowych w raportach przygotowywanych dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami ds. Płynności i Ryzyka Rynkowego oraz, wraz z wynikami przeprowadzonych testów warunków skrajnych, w cyklach miesięcznych, w raportach przygotowywanych dla Zarządu Banku i Komitetu ZAP oraz – w cyklach kwartalnych - dla Rady Nadzorczej Banku.

Z uwagi na charakter działalności Banku oraz strukturę portfela papierów wartościowych, ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej jest stale istotne i Bank szacuje kapitał wewnętrzny na to ryzyko.

Bank, na podstawie przepisów przejściowych MSSF 9, w 2018 roku prowadził politykę rachunkowości zabezpieczeń zgodnie z warunkami określonymi w MSR 39. Bank może podjąć decyzję o przejściu na stosowanie wymogów MSSF 9 w zakresie rachunkowości zabezpieczeń w terminie późniejszym.

Bank w okresie objętym zabezpieczeniem dokonuje zabezpieczenia zmienności wartości godziwej obligacji o stałym oprocentowaniu wynikające ze zmian rynkowych stóp procentowych. Pozycję zabezpieczoną stanowi część obligacji Skarbu Państwa utrzymywana w portfelu dostępnym do sprzedaży. Instrumentem zabezpieczającym są transakcje Interest Rate Swap (IRS), w których Bank dokonuje płatności w oparciu o stałą stopę procentową, a otrzymuje kupon oparty o zmienną stopę (6-miesięczny WIBOR). Dzięki ustanowieniu powiązania zabezpieczającego, w rachunku zysków i strat uzyskiwany jest efekt wzajemnego kompensowania się zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej z tytułu zabezpieczanego ryzyka. Zabezpieczeniu podlega tylko jeden rodzaj ryzyka (tj. ryzyko zmienności stóp procentowych). Spread pomiędzy kwotowaniami obligacji skarbowych i transakcji IRS zostaje wyłączony z zabezpieczenia.

2.2.2. Ryzyko stopy procentowej w księdze handlowej

Celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej w księdze handlowej jest uzyskanie w tym obszarze działalności, zakładanego w planie finansowym wyniku finansowego, przy akceptowalnej ekspozycji Banku na przedmiotowe ryzyko oraz minimalizacja jego negatywnych skutków z tytułu posiadanych w księdze handlowej instrumentów wrażliwych na zmiany stóp procentowych.

Bank monitoruje ryzyko w księdze handlowej stosując następujące zasady: 1) prowadzi działalność handlową na poziomie znaczącym, przy czym działalność ta pełni rolę uzupełniającą w stosunku do innych obszarów funkcjonowania Banku; 2) do księgi handlowej są kupowane jedynie płynne instrumenty, umożliwiające zamknięcie ryzyka w przypadku przekroczenia obowiązujących limitów; 3) ryzyko generowane w księdze handlowej jest systematycznie monitorowane, a jego poziom jest kontrolowany i ograniczany za pomocą limitów; 4) Zarząd Banku, w sytuacji dużej niepewności na rynkach finansowych, może podjąć decyzje o przejściowym, znaczącym ograniczeniu działalności handlowej.

W BOŚ S.A., w celu monitorowania ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej, wykorzystuje się: (i) model wartości zagrożonej (model VaR) wyznaczony dla poziomu ufności 99% w oparciu o dzienną zmienność stóp procentowych z 250 dni roboczych poprzedzających dzień analizy, (ii) BPV (tzn. wrażliwość papierów wartościowych i instrumentów pochodnych generujących ryzyko stopy procentowej przy zmianie stóp procentowych o 1 p.b.), (iii) system limitów oraz (iv) testy warunków skrajnych. W 2018 roku nie doszło do istotnych zmian w technikach pomiaru ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej.

Wartość VaR stopy procentowej w księdze handlowej oraz wpływ scenariusza stress testowego zmiany krzywych dochodowości o ± 200 p.b. na wynik Banku w okresach rocznych, kształtowała się następująco (podano wartość maksymalną, minimalną, średnią oraz na datę sprawozdawczą):

(w tys. zł)	VaR 10-dniowy			Testy warunków skrajnych ± 200	
	średnia	max	Min	na datę	p.b. na datę
31-12-2018	361	1 082	41	351	-1 911
31-12-2017	460	1 103	46	273	-8 630

W celu weryfikacji modelu wartości zagrożonej Bank, raz na miesiąc przeprowadza analizę back-testing, kalkulowaną poprzez porównanie maksymalnych strat, wyznaczonych z modelu VaR, z rzeczywistymi zyskami i stratami oraz z teoretycznymi zmianami wyniku, wynikającymi z rewaluacji pozycji.

System limitów w zakresie ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej obejmuje:

- 1) limit na VaR 10-dniowy,
- 2) limit BPV dla instrumentów generujących ryzyko stopy procentowej w księdze handlowej, obowiązujący zarówno w ciągu dnia jak i na koniec dnia, osobno dla pozycji w papierach dłużnych i dla IRS oraz łącznie dla tych instrumentów,
- 3) limity maksymalnej, dwudniowej i ciągniętej miesięcznej straty na aktywach w portfelu handlowym.

Kalkulowanie i monitorowanie poziomu wykorzystania poszczególnych limitów jest przeprowadzane wg stanu na każdy dzień roboczy, a w odniesieniu do limitów BPV – również w ciągu dnia.

Bank, raz w miesiącu, przeprowadza analizę testów warunków skrajnych, badając kształtowanie się poziomu ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej w przypadku materializacji skrajnych zmian czynników rynkowych (czynników ryzyka). W księdze handlowej badany jest wpływ skrajnie niekorzystnych zmian poziomu rynkowych stóp procentowych na wynik Banku oraz zmienności stóp w okresie 250 dni roboczych i korelacji pomiędzy ich zmiennościami na poziom VaR. Scenariusze testów warunków skrajnych są przeprowadzane również przy założeniu zmiany płynności rynku i braku możliwości zamknięcia pozycji. W testach warunków skrajnych Bank stosuje scenariusze zarówno historyczne jak i parametryczne.

Wyniki tej analizy pokazują iż, przy wystąpieniu skrajnie niekorzystnych warunków rynkowych i zwiększonych pozycji Banku w instrumentach wrażliwych na ryzyko stopy procentowej, działalność w portfelu handlowym Banku utrzymuje się na bezpiecznym poziomie.

Wyniki przeprowadzanego monitoringu ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej, wraz z wynikami przeprowadzonych testów warunków skrajnych, w cyklach miesięcznych, są prezentowane w raportach przygotowywanych dla Zarządu Banku i Komitetu ZAP oraz – w cyklach kwartalnych - dla Rady Nadzorczej Banku oraz Komitetu ds. Ryzyka.

Dodatkowo wyniki analizy w zakresie ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej w ramach raportów dziennych przekazywane są Członkom Zarządu Banku i Komitetu ZAP oraz w cyklach tygodniowych są prezentowane w raportach przygotowywanych dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami ds. Płynności i Ryzyka Rynkowego.

2.3. Ryzyko walutowe

Ryzyko walutowe rozumiane jest jako ryzyko utraty wartości aktywów, wzrostu poziomu zobowiązań lub zmiany wyniku finansowego Banku w rezultacie wrażliwości na zmiany kursów walut.

Celem Banku w zakresie zarządzania ryzykiem walutowym w księdze bankowej jest nieutrzymywanie otwartych indywidualnych pozycji. Ekspozycje walutowe, wynikające z działalności prowadzonej w ramach księgi bankowej, są systematycznie transferowane do księgi handlowej tego samego dnia lub najpóźniej – następnego dnia roboczego. Pozycja walutowa wynikająca z działalności Banku w księdze bankowej, która nie została przetransferowana w danym dniu na księgę handlową, jest uwzględniana w wykorzystaniu limitów otwartych pozycji walutowych w księdze bankowej na koniec dnia.

Głównymi pozycjami walutowymi Banku są pozycje w PLN, USD, EUR i CHF.

Dla monitorowania ryzyka walutowego na otwartych pozycjach walutowych w księdze handlowej (bilansowych i pozabilansowych), podobnie jak w przypadku ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej, Bank stosuje: (i) model wartości zagrożonej (VaR) wyznaczony dla poziomu ufności 99% w oparciu o dzienną zmienność kursów walutowych z 250 dni roboczych poprzedzających dzień analizy, (ii) system limitów oraz (iii) analizy testów warunków skrajnych.

W 2018 roku nie doszło do istotnych zmian w technikach pomiaru ryzyka walutowego.

Wartość VaR Fx w księdze handlowej oraz wpływ scenariusza stress testowego - spadek kursów wszystkich walut w stosunku do PLN o 30% na wynik Banku w okresach rocznych kształtowały się następująco (podano wartość maksymalną, minimalną i średnią oraz na datę sprawozdawczą):

(w tys. zł)	VaR 10-dniowy				Testy warunków skrajnych wzrost/spadek kursów walutowych o 30%.	
	średnia	max	Min	na datę	na datę	
31-12-2018	184	820	6	35	-1 814	
31-12-2017	167	640	6	20	-4 145	

Bank, w celu weryfikacji modelu wartości zagrożonej, raz w miesiącu przeprowadza analizy back-testing, poprzez porównanie maksymalnych strat, wyznaczonych z modelu VaR z rzeczywistymi zyskami i stratami oraz z teoretycznymi zmianami wyniku wynikającymi z rewaluacji pozycji.

System limitów w zakresie ryzyka walutowego w księdze handlowej obejmuje:

- 4) limit na VaR 10-dniowy
- 5) limity kwotowe na pozycję całkowitą oraz na pozycje indywidualne dla głównych walut, obowiązujące zarówno w ciągu dnia jak i na koniec dnia,
- 6) limity straty dziennej i ciągnionej miesięcznej z tytułu transakcji wymiany walut.

Kontrola wykorzystania ww. limitów przeprowadzana jest każdego dnia roboczego, a w odniesieniu do limitów na pozycję całkowitą oraz na pozycje indywidualne dla głównych walut Banku - również w ciągu dnia.

Bank, raz w miesiącu, przeprowadza analizę testów warunków skrajnych, badając kształtowanie się poziomu ryzyka walutowego w przypadku materializacji skrajnych zmian czynników ryzyka. Badany jest przede wszystkim wpływ skrajnie niekorzystnych zmian kursów walutowych w stosunku do PLN i kursów krzyżowych par walutowych EUR/USD i EUR/CHF na wynik z pozycji wymiany oraz zmian zmienności kursów walutowych w okresie 250 dni roboczych i korelacji pomiędzy zmiennościami kursów walutowych na poziom VaR, zarówno za pomocą metody historycznej jak i parametrycznej.

W celu przeprowadzenia analizy testów warunków skrajnych Bank stosuje następujące scenariusze:

- 1) historyczne:
 - historyczny wzrost/spadek kursów walutowych w stosunku do PLN (w tym grube ogony),
 - wzrost/spadek kursów krzyżowego EUR/CHF oraz EUR/USD.
- 2) parametryczne:
 - wzrost/spadek kursów walutowych w stosunku do PLN o 30%,
 - wzrost zmienności kursów walutowych,
 - skrajnie niekorzystna zmiana korelacji kursów walutowych.

Scenariusze testów warunków skrajnych są przeprowadzane również przy założeniu zmiany płynności rynku i braku możliwości zamknięcia pozycji.

Wyniki analizy stress-testing pokazują, iż przy wystąpieniu skrajnie niekorzystnych warunków rynkowych i zwiększonych pozycji, działalność Banku w zakresie ryzyka walutowego utrzymuje się na bezpiecznym poziomie.

Przeprowadzone analizy wskazują, że w badanym okresie ryzyko walutowe kształtowało się na umiarkowanym poziomie. Wyniki analizy ryzyka walutowego w księdze handlowej, wraz z wynikami testów warunków skrajnych w cyklach miesięcznych, są prezentowane w raportach przygotowywanych dla Zarządu Banku i Komitetu ZAP oraz w cyklach kwartalnych – dla Rady Nadzorczej Banku oraz Komitetu ds. Ryzyka. Dodatkowo wyniki analizy w ramach raportów dziennych przekazywane są Członkom Zarządu Banku i Komitetu ZAP oraz w cyklach tygodniowych są prezentowane w raportach przygotowywanych dla Komitetu ZAP ds. Płynności i Ryzyka Rynkowego.

3. RYZYKO OPERACYJNE I BRAKU ZGODNOŚCI

3.1. Ryzyko operacyjne

Ryzyko operacyjne zostało w Banku zdefiniowane jako możliwość wystąpienia straty, wynikającej z niedostosowania lub zawodności procesów wewnętrznych, ludzi i systemów lub ze zdarzeń zewnętrznych, obejmując również ryzyko prawne, z uwzględnieniem zdarzeń ryzyka operacyjnego charakteryzujących się niską częstotliwością występowania, lecz wysokimi stratami. W zakres ryzyka operacyjnego nie włącza się ryzyka reputacji i strategicznego.

Bieżące i systemowe zarządzanie ryzykiem operacyjnym w Banku było realizowane z wykorzystaniem systemu zbudowanego w oparciu o metody jakościowe i ilościowe, przede wszystkim nastawionego na działania prewencyjne, ograniczające ekspozycję Banku na przedmiotowe ryzyko. W szczególności odbywało się to poprzez:

- organizację procesów w sposób ograniczający powstawanie zagrożeń z tytułu ryzyka operacyjnego,
- monitorowanie wielkości objętych limitami na ryzyko operacyjne, w szczególności stopnia wykorzystywania przyjętych limitów tolerancji i apetytu na ryzyko operacyjne,
- okresowe przeglądy ryzyka operacyjnego, oparte na samoocenie,
- gromadzenie informacji w bazie zdarzeń ryzyka operacyjnego, wykorzystywanych do monitorowania ryzyka operacyjnego oraz pomiaru i szacowania strat z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego,
- monitorowanie poziomu ryzyka operacyjnego za pomocą wdrożonej metodyki kluczowych wskaźników ryzyka operacyjnego (KRI),
- przeprowadzanie okresowych testów warunków skrajnych dla potencjalnych strat z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego,
- monitorowanie ryzyka współpracy z podmiotami zewnętrznymi, w szczególności w zakresie usług outsourcingowych,
- bieżące, sprawne rozwiązywanie problemów wynikających z zaistniałych zdarzeń ryzyka operacyjnego tak, aby nie miały one istotnego wpływu na działalność Banku,
- regularne raportowanie z zakresu ryzyka operacyjnego, obejmujące w szczególności poziom i profil ryzyka operacyjnego, poziom wykorzystania limitów na ryzyko operacyjne oraz wielkość strat z tytułu zaistniałych zdarzeń ryzyka operacyjnego.

Mając na uwadze stopień rozwoju systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, Bank oblicza wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego przy zastosowaniu metody standardowej.

W ramach działań usprawniających organizację systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku, w 2018 roku dokonano nowelizacji Polityki oraz Zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym w BOŚ S.A., pod kątem m.in. weryfikacji efektywności systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz zgodności z rekomendacjami nadzoru finansowego. Dokonano także istotnej nowelizacji regulacji dotyczącej zasad realizacji procesu zakupowego w Banku w zakresie outsourcingu bankowego. W Banku kontynuowany jest cykl szkoleń e-learningowych z ryzyka operacyjnego dotyczących zasad funkcjonowania bazy zdarzeń ryzyka operacyjnego (OPRISK!) oraz systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym w BOŚ S.A. Założeniem tego cyklu jest objęcie obowiązkowym szkoleniem użytkowników OPRISK! oraz wszystkich pracowników Banku, łącznie z kadrą menedżerską oraz Członkami Zarządu Banku.

W 2018 roku zrealizowano także szereg zadań w ramach organizacji systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym m.in. (1) ustalono i zatwierdzono limity apetytu oraz tolerancji na ryzyko operacyjne na 2018 rok, (2) okresowo monitorowano wykorzystanie obowiązujących limitów, (3) opracowano Mapę ryzyka operacyjnego na 2018 rok na podstawie samooceny dokonanej przez komórki organizacyjne Centrali Banku, (4) przeprowadzono testy warunków skrajnych z zakresu ryzyka operacyjnego, (5) dokonano oceny istotności podmiotów zależnych w Grupie Kapitałowej BOŚ S.A. w zakresie generowanego ryzyka operacyjnego, (6) dokonano zmiany reguł raportowania zgodnie z zasadami nowej sprawozdawczości COREP z zakresu ryzyka operacyjnego.

Informacja z zakresu ryzyka operacyjnego jest częścią okresowej informacji zarządczej, kierowanej na Komitet Ryzyka Operacyjnego, Zarząd Banku, Radę Nadzorczą oraz Komitet ds. Ryzyka (przy Radzie Nadzorczej).

W 2018 roku nie odnotowano zdarzeń w zakresie ryzyka operacyjnego, które istotnie wpłynęłyby na bezpieczeństwo funkcjonowania Banku oraz Grupy Kapitałowej. W stosunku do zaistniałych zdarzeń ryzyka operacyjnego podejmowano działania wyjaśniające oraz ograniczające potencjalne straty.

3.2. Ryzyko braku zgodności

Ryzyko braku zgodności rozumiane jest jako ryzyko skutków nieprzestrzegania przepisów prawa, przepisów wewnętrznych i standardów rynkowych.

Bank zapewnia zgodność działania z przepisami prawa, przepisami wewnętrznymi i standardami rynkowymi poprzez funkcję kontroli (stosowanie mechanizmów kontrolnych i monitorowanie ich przestrzegania) oraz

proces zarządzania ryzykiem braku zgodności, który obejmuje identyfikację, ocenę, kontrolę i monitorowanie ryzyka braku zgodności oraz raportowanie w tym zakresie do Zarządu i Rady Nadzorczej.

Podstawowe zasady zapewniania zgodności w Banku w ramach funkcji kontroli i procesu zarządzania ryzykiem braku zgodności zostały określone w Polityce zgodności Banku Ochrony Środowiska S.A., opracowanej przez Zarząd i zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą oraz aktach wykonawczych do Polityki, w tym:

- 1) Zasad zarządzania ryzykiem braku zgodności w Banku Ochrony Środowiska S.A.,
- 2) Zasad wykonywania kontroli wewnętrznej w Banku Ochrony Środowiska S.A.

W Banku funkcjonuje wyodrębniona, samodzielna komórka do spraw zgodności, podległa bezpośrednio Prezesowi Zarządu Banku, która odpowiada za realizację przypisanych jej obowiązków w ramach funkcji kontroli i wykonywanie zadań w ramach zarządzania ryzykiem braku zgodności.

Zarządzanie ryzykiem braku zgodności w Banku ma na celu:

- 1) zidentyfikowanie, ocenę i kontrolę możliwości wystąpienia negatywnych skutków nieprzestrzegania przepisów prawa i przepisów wewnętrznych oraz standardów rynkowych, w tym zwłaszcza wystąpienia sankcji prawnych, strat finansowych, lub utraty reputacji, które mogą być konsekwencją nieprzestrzegania przepisów prawa, przepisów wewnętrznych oraz standardów rynkowych,
- 2) utrwalanie wizerunku Banku, jako instytucji działającej zgodnie z prawem, uczciwej, rzetelnej, przyjaznej dla otoczenia, wiarygodnej i odpowiedzialnej biznesowo.

Bank wyodrębnia kluczowe obszary dla zapewniania zgodności:

- 1) zapobieganie prowadzeniu w Banku działalności niezgodnej z prawem, w tym przeciwdziałanie praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu,
- 2) ochronę informacji,
- 3) wdrażanie i monitorowanie przestrzegania standardów etycznych,
- 4) przyjmowanie lub przekazywanie korzyści i prezentów,
- 5) prowadzenie działalności reklamowej i marketingowej
- 6) oferowanie produktów,
- 7) skargi i reklamacje klientów,
- 8) zarządzanie konfliktami interesów.

W 2017 roku w Banku wdrożone zostały zmiany w zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności oraz kontroli wewnętrznej wynikające z Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 roku w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach oraz Uchwały Nr 141/2017 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 25 kwietnia 2017 roku w sprawie wydania Rekomendacji H dotyczącej systemu kontroli wewnętrznej w bankach.

W 2018 roku w Banku dokonane zostały zmiany w:

- systemie kontroli wewnętrznej, polegające na wprowadzeniu dodatkowych form niezależnego monitorowania pionowego oraz dostosowaniu do aktualnej struktury organizacyjnej Banku,
- systemie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu oraz procedurze anonimowego zgłaszania naruszeń prawa, obowiązujących w Banku procedur wewnętrznych i standardów etycznych, podyktowane wdrożeniem ustawy z dnia 1 marca 2018 roku o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

W 2018 roku nie odnotowano zdarzeń, które w sposób istotny wpłynęłyby na poziom ryzyka braku zgodności, Bank koncentrował swoje działania na zapobieganiu wystąpieniu ryzyka braku zgodności.

Mając na uwadze rozpoczętą w 2017 roku przez KNF i NBP akcję informacyjną w sprawie ryzyk związanych z inwestowaniem w tzw. kryptowaluty oraz w trosce o bezpieczeństwo klientów i bezpieczeństwo obrotu, w 2018 roku w Banku kontynuowano podjęte wcześniej działania w przedmiotowym obszarze, w tym nie zawierano umów o prowadzenie rachunków z podmiotami, których przedmiotem działalności jest obrót „walutą” wirtualną, zakończono współpracę z takimi podmiotami oraz objęto szczególnym monitoringiem aktywność pozostałych klientów”.

IV. INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE

1. OCENA ZARZĄDZANIA ZASOBAMI FINANSOWYMI W BOŚ S.A.

Zarządzanie zasobami finansowymi jest podstawowym elementem działalności operacyjnej Banku. Polega ono na takim kształtowaniu wielkości oraz struktury bilansu, tj. aktywów, pasywów oraz pozycji pozabilansowych, które pozwalają na osiągnięcie równomiernego strumienia dochodów przy równoczesnym utrzymaniu wymaganego poziomu bezpieczeństwa prowadzonej działalności. Polityka zarządzania aktywami i pasywami Banku kształtowana jest przez Zarząd Banku oraz przez Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami. Podstawowymi miernikami zdolności BOŚ S.A. do regulowania zobowiązań jest poziom płynności i adekwatności kapitałowej. Bank, z odpowiednim wyprzedzeniem, podejmował decyzje dotyczące pozyskania długoterminowych środków oraz zwiększenia stabilności bazy depozytowej, zapewniające odpowiednią strukturę bilansu i umożliwiające bezpieczną realizację Planu finansowego.

Struktura zapadalności/wymagalności aktywów i pasywów zapewnia Bankowi zdolność do realizacji swoich zobowiązań oraz finansowania swego rozwoju. W analizowanym okresie jej rozwój odbywał się przy bezpiecznym poziomie współczynnika wypłacalności.

Na jakość zarządzania bilansem, a tym samym również na realizację zobowiązań Banku, wpływ ma również sposób zarządzania głównie ryzykiem stopy procentowej oraz ryzykiem walutowym. Sposób zarządzania tymi ryzykami oraz ich monitorowanie wskazują, iż Bank posiada zdolność do wywiązywania się z zaciągniętych zobowiązań na odpowiednim poziomie.

2. UZALEŻNIENIE OD PARTNERÓW

W analizowanym okresie BOŚ S.A. nie posiadał klientów, których udział osiągałby co najmniej 10% przychodów ze sprzedaży.

3. TRANSAKCJE Z PODMIOTAMI POWIĄZANYMI

Opis transakcji z podmiotami powiązany wraz ze wskazaniem czy były zawierane na warunkach rynkowych został zamieszczony w nocie 49 Roczego Sprawozdania Finansowego BOŚ S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku.

4. SEZONOWOŚĆ LUB CYKLICZNOŚĆ

W działalności BOŚ S.A. nie występują istotne zjawiska podlegające wahaniom sezonowym lub mające charakter cykliczny.

5. INFORMACJE O UMOWACH BANKU

5.1. Umowy znaczące

BOŚ S.A. nie zawarł umowy o wartości przekraczającej 10% kapitałów własnych w 2018 roku.

5.2. Umowy z Bankiem Centralnym i organami nadzoru

Umowy zawarte z Bankiem Centralnym i organami nadzoru od 2015 roku:

- Umowa z NBP z dnia 7 kwietnia 2015 roku w sprawie prowadzenia rachunku i konta depozytowego bonów skarbowych i bonów pieniężnych NBP oraz przeprowadzanie operacji na papierach wartościowych w systemie SKARBNET4.;

- Umowa z NBP z dnia 23 kwietnia 2015 roku o udzielanie kredytu technicznego i przenoszenie praw z papierów wartościowych;
- Umowa z NBP z dnia 23 kwietnia 2015 roku o udzielanie kredytu lombardowego i o zastaw zabezpieczający ten kredyt;
- Umowa z NBP z dnia 8 grudnia 2015 roku w sprawie wykorzystywania poczty elektronicznej do przekazywania przez banki do Narodowego Banku Polskiego danych lub informacji statystycznych przy użyciu pakietu ochrony kryptograficznej NBP-HEART.

W 2018 roku Bank nie podpisał żadnej nowej umowy z NBP.

5.3. Informację o zawarciu umowy, o której mowa w art. 141t ust. 1 ustawy prawo bankowe

Bank nie działa w holdingu, o których mowa w art. 141f prawa bankowego - nadzór skonsolidowany nad bankiem krajowym działającym w holdingu. Tym samym nie dotyczy go art. 141t ust. 1 ustawy prawo bankowe, określający warunki zawarcia umowy wsparcia finansowego z innymi podmiotami podlegającymi nadzorowi skonsolidowanemu działającymi w tym samym holdingu oraz podmiotami blisko powiązanymi.

5.4. Umowy o dokonanie badań sprawozdań finansowych

Wyboru firmy audytorskiej dokonała Rada Nadzorcza Banku Ochrony Środowiska S.A. podejmując w dniu 11 lipca 2017 roku Uchwałę Nr 45/2017 w sprawie wyboru biegłego rewidenta do przeprowadzenia przeglądu sprawozdań finansowych Banku Ochrony Środowiska S.A. i skonsolidowanych sprawozdań finansowych Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. oraz badania sprawozdań finansowych Banku Ochrony Środowiska S.A. i skonsolidowanych sprawozdań finansowych Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. sporządzonych za okresy sprawozdawcze 2017 - 2018 roku. Umowa została zawarta w dniu 12 lipca 2017 roku z Mazars Audit Sp. z o.o.

Podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych wybierany jest zgodnie z „Polityką wyboru firmy audytorskiej do przeprowadzania badania w BOŚ S.A.” przyjętą przez Radę Nadzorczą Banku, uwzględniającą przepisy Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 537/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 roku w sprawie szczegółowych wymogów dotyczących ustawowych badań sprawozdań finansowych jednostek interesu publicznego oraz Ustawy z dnia 11 maja 2017 roku o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym. Polityka określa, w szczególności zasady wyboru, procedury wyboru i rotacji firmy audytorskiej oraz obowiązujące okresy karencji.

5.5. Wynagrodzenie podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych

Wynagrodzenie podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych firmy MAZARS AUDYT Sp. z o.o. wypłacone lub należne za rok obrotowy 2018:	
Przegląd sprawozdania za I półrocze 2018 roku	136 tys. zł
Badanie rocznego sprawozdania finansowego za 2018 rok	320 tys. zł
Pozostałe usługi	7 tys. zł

Wynagrodzenie podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych firmy MAZARS AUDYT Sp. z o.o. wypłacone lub należne za rok obrotowy 2017:	
Przegląd sprawozdania za I półrocze 2017 roku	137 tys. zł
Badanie rocznego sprawozdania finansowego za 2017 rok	390 tys. zł
Pozostałe usługi	28 tys. zł

6. CZYNNIKI I NIETYPOWE ZDARZENIA

W 2018 roku nie wystąpiły nietypowe zdarzenia mające znaczący wpływ na wyniki finansowe BOŚ S.A.

7. INFORMACJA O POSTĘPOWANIACH SĄDOWYCH

Na dzień 31 grudnia 2018 roku Bank Ochrony Środowiska S.A. występował:

- jako powód w 841 sprawach na łączną kwotę: 80,5 mln zł,
- jako pozwany w 73 sprawach na łączną kwotę: 37,1 mln zł.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku Bank nie prowadził sprawy, której wartość stanowi co najmniej 10% kapitałów własnych.

8. ZMIANY W PODSTAWOWYCH ZASADACH ZARZĄDZANIA

W 2018 roku nie wystąpiły zmiany w podstawowych zasadach zarządzania.

9. INFORMACJA O DYWIDENDZIE

W 2018 roku w BOŚ S.A. nie była wypłacona ani zadeklarowana dywidenda.

10. INFORMACJE O WARTOŚCI PRZYJĘTYCH PRZEZ BANK ZABEZPIECZEŃ

Na koniec 2018 roku wartość istotnych zabezpieczeń z wyłączeniem weksli in blanco oraz cesji z polisy ubezpieczeniowej dotyczącej nieruchomości lub ruchomości wyniosła 25 463 mln zł (wobec 23 465 mln zł w 2017 roku). Najważniejszym rodzajem zabezpieczenia pozostają zabezpieczenia hipoteczne (12 280 mln zł, tj. 48%). Zastawy wyniosły 8 894 mln zł, co stanowi 35% ogółu zabezpieczeń. Gwarancje i poręczenia wyniosły 2 614 mln zł, tj. 10% ogółu zabezpieczeń. Cesje wierzytelności od kontrahenta kraju OECD wyniosły 967 mln zł (4% ogółu zabezpieczeń), natomiast ubezpieczenia kredytu w instytucji w kraju OECD wyniosły 286 mln zł (1% ogółu zabezpieczeń). Pozostałe zabezpieczenia nie przekroczyły 1% ogółu zabezpieczeń.

11. GŁÓWNE INWESTYCJE

W 2018 roku realizowanych było 14 projektów inwestycyjnych w obszarze wartości niematerialnych i prawnych, które wynikają z inicjatyw o charakterze biznesowym, usprawniającym lub rozwojowym, jak również z konieczności dostosowania Banku do wymogów prawnych i/lub regulacyjnych instytucji nadzorczych.

Wśród realizowanych projektów o charakterze prawno-regulacyjnym najistotniejsze to projekty dostosowujące Bank do obowiązujących wymogów formalnych:

- Ustawy o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług oraz niektórych innych ustaw z dnia 15 grudnia 2017 roku wprowadzająca obowiązek obsługi przelewów w mechanizmie podzielonej płatności (ang. Split Payment) oraz powołująca nowe rodzaje rachunków VAT,
- Rozporządzeń wydanych na podstawie odpowiednich artykułów Ustawy z dnia 10 czerwca 2016 roku o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji, w zakresie art. 87, art. 88 ust.3 oraz art. 330 ust.6.,
- Ustawy z dnia 30 listopada 2016 roku o zmianie ustawy o usługach płatniczych oraz niektórych innych ustaw (tzw. 'Ustawa PAD'),
- Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366 z dnia 25 listopada 2015 roku w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego, zmieniająca dyrektywę 2002/65/WE, 2009/110/WE, 2013/36/UE i rozporządzenie (UE) nr 1093/2010 oraz uchylająca dyrektywę 2007/64/WE wraz z jej szczegółowymi wytycznymi określonymi w dokumentach RTS, zgodnie z jej transpozycją na implementacyjne regulacje polskie (PSD2),
- Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 roku w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych - RODO),
- Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF 9) – kontynuacja z roku 2017,
- Rozporządzenia Delegowanego Komisji (UE) 2015/61 z dnia 10 października 2014 roku uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 w odniesieniu do wymogu pokrycia wpływów netto dla instytucji kredytowych, Rozporządzenia Wykonawczego Komisji (UE) 2016/313 z dnia 1 marca 2016 roku w odniesieniu do dodatkowych wskaźników monitorowania na potrzeby sprawozdawczości w zakresie płynności oraz z Pisma KNF z dnia 1 lipca 2016 roku dotyczącego obowiązku przekazywania do Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego zmienionych w stosunku do aktualnej sprawozdawczości raportów NSFR (ALMM i LCR) .

Wśród projektów o charakterze biznesowym, związanych ze zwiększeniem efektywności działania i utrzymaniem ciągłości działania Banku, najistotniejsze to:

- Projekt wdrożenia systemu informatycznego do kompleksowej obsługi procesów kredytowych dla klientów Banku. W ramach projektu zostaną zaimplementowane nowe procesy kredytowe, w tym modele oceny ryzyka,
- Projekt wdrożenia platformy systemowo-usługowej, która umożliwi dostosowanie oferty produktów kartowych do potrzeb klientów oraz wprowadzenie rozwiązań generujących dodatkowe przychody/oszczędności dla Banku, spełnienie wymogów organizacji płatniczej i ustawodawcy,
- Projekt wdrożenia najkorzystniejszego modelu rozwoju bankowości elektronicznej i mobilnej służącego elastycznemu kształtowaniu rozwoju systemu bankowości elektronicznej (realizowany wspólnie z wdrożeniem PSD2)
- Projekt wdrożenia w systemie bankowości elektronicznej funkcjonalności uzupełniających i podnoszących jego użyteczność dla klientów korporacyjnych wg standardów rynkowych,
- Projekt dotyczący wprowadzenia w Banku nowego systemu sprawozdawczości zarządczej, umożliwiającego dostęp do danych i informacji dla użytkowników zgodnie z ich potrzebami,
- Projekt dotyczący zmniejszenia kosztów przechowywania dokumentacji papierowej, zwiększenia zabezpieczenia dokumentacji oryginalnej przed zagubieniem oraz usprawnienie procesu elektronicznego obiegu dokumentów klienta w Banku.

W 2018 roku trwały również prace nad wypracowaniem koncepcji i stworzenie nowoczesnej, funkcjonalnej i zaawansowanej technologicznie strony www Banku. Rozpoczęto też prace nad wdrożeniem systemu informatycznego Front Office, który umożliwi efektywniejsze zarządzanie płynnością Banku, zoptymalizuje proces kontroli ryzyka finansowego, usprawni proces obsługi i raportowania transakcji skarbowych.

Planowane inwestycje obejmują m.in.:

- Rozwój bankowości elektronicznej wraz z dostosowaniem systemów Banku do wymogów Dyrektywy o usługach płatniczych PSD2 (2nd Payment Service Directive):

Wdrożenie najkorzystniejszego modelu rozwoju bankowości elektronicznej i mobilnej służącego elastycznemu kształtowaniu rozwoju systemu bankowości elektronicznej w zależności od możliwości finansowych Banku i dynamicznie zmieniających się potrzeb biznesu. Nowy model pozwoli na spełnienie wymogów Ustawy z dnia 10 maja 2018 roku o zmianie ustawy o usługach płatniczych oraz niektórych innych ustaw (zwanej dalej 'Ustawą'), która weszła w życie 20 czerwca 2018 roku, implementującej wymogi Dyrektywy PSD2 – w terminie i efektywnie kosztowo. Ponadto dzięki projektowi osiągniemy konkurencyjny poziom usług w zakresie bankowości elektronicznej i mobilnej oraz wspomożemy realizację celów biznesowych Banku;

- Wybór i wdrożenie systemu informatycznego typu FrontOffice, który umożliwi przede wszystkim:
 - efektywniejsze zarządzanie przez DFA ryzykiem księgi handlowej i bankowej, w szczególności zapewnienie płynności Banku,
 - zoptymalizowanie procesu kontroli ryzyka przez DFO,
 - usprawnienie procesu obsługi transakcji skarbowych, w tym umożliwienie automatycznego raportowania do APA,
 - zapewnienie funkcjonalności obsługi produktów skarbowych w jednym systemie FrontOffice zintegrowanym z systemem transakcyjnym oraz systemami/platformami tradingowymi zarówno dla transakcji na rynku międzybankowym jak i dla transakcji zawieranych z klientami niebankowymi
- Poprawę infrastruktury technologicznej banku

Nakłady na aktywa trwałe i wartości niematerialne wyniosły w 2018 roku 25,2 mln zł wobec 25,4 mln zł w 2017 roku i były finansowane ze środków własnych. Przewiduje się realizację nakładów inwestycyjnych w 2019 roku na podobnym poziomie jak w latach ubiegłych. Inwestycje będą finansowane ze środków własnych. Wielkość planowanych inwestycji jest dostosowana do możliwości Banku.

12. INWESTYCJE W KAPITAŁ LUDZKI - SZKOLENIA

Rozwój kompetencji pracowników Banku koncentrował się na kompetencjach biznesowych wspierających realizację „Ramowej Strategii Rozwoju Banku Ochrony Środowiska S.A. na lata 2018-2021 roku”, kompetencjach z dziedziny ekologii, ochrony środowiska oraz dostosowaniu działań Banku do wymogów nadzorczych (np. MIFID II) i regulacji (RODO).

W szkoleniach stacjonarnych udział wzięło 1 620 uczestników (2 907 osobodni), w tym w szkoleniach grupowych 1 396, a w indywidualnych 224 uczestników.

Zakres podnoszenia kompetencji obejmował m.in.:

- a) w sieci sprzedaży
 - systemy bankowe,
 - standardy sprzedaży,
 - umiejętności rozmowy z klientem w tym oferowania produktów inwestycyjnych (w ramach AFI), hipotecznych i ubezpieczeniowych dla doradców,
 - prospekting i telefoniczne umawianie spotkań,
 - fundusze Europejskie 2014-2020,
 - analiza finansowa przedsiębiorstw ze szczególnym uwzględnieniem branży AGRO,
 - program Czyste Powietrze- szkolenia NFOŚiGW,
 - zagadnienia ochrony środowiska, kredytów proekologicznych;
- b) w obszarze zagadnień dot. ryzyka:
 - mitygacja ryzyka związana ze stosowaniem wskaźników referencyjnych w umowie i instrumentach finansowych,
 - instrumenty pochodne stopy procentowej, wycena i zarządzanie ryzykiem,
 - pomiar ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej wg wymogów EBA,
 - MiFIR przejrzystość posttransakcyjna,
 - Implementacja Dyrektywy PSD2 w instytucjach finansowych,
 - Dyrektywa AML,
 - ocena modeli impairmentowych (MSSF9) z uwzględnieniem wytycznych rekomendacji W,
 - zarządzanie ryzykiem operacyjnym w instytucjach finansowych;
- c) w zakresie zagadnień dot. bezpieczeństwa:
 - techniczne aspekty przestępczości teleinformatycznej,

- współpraca policji i sektora bankowego w zapobieganiu, ujawnianiu i zwalczaniu przestępczości związanej z funkcjonowaniem banków,
- bezpieczeństwo wewnętrzne a wymogi ustawy o jawności życia publicznego,
- projekt nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu,
- RODO i PSD2 w instytucjach finansowych,
- wykrywanie i zapobieganie przestępstwom gospodarczym i korupcji,
- szacowanie ryzyka bezpieczeństwa danych osobowych,
- analiza wpływu biznesowego (BIA) zasady w zakresie planów ciągłości działania;

d) w obszarze zagadnień dot. IT:

- APEX administracja i podstawy programowania,
- PolishAPI standard w bankowości,
- zastosowanie pakietu R w analizie danych bankowych,
- umiejętności automatyzowania zadań w aplikacji MS Excel;

e) w ramach rozwoju funkcji personalnej – szkolenia dla kadry kierowniczej:

- budowanie zespołu,
- delegowanie zadań,
- skuteczna informacja zwrotna.

Ze szkoleń e-learningowych skorzystało łącznie 1 297 uczestników, przy czym wielu z nich brało udział w kilku lub kilkunastu szkoleniach i w takim ujęciu liczba uczestników szkoleń e-learning to łącznie 9 824.

Tematy obejmowały przede wszystkim znajomość:

- produktów obszaru rynku klienta indywidualnego, tj. m.in. rachunków bankowych (w tym Podstawowego Rachunku Płatniczego), pożyczki gotówkowej, depozytów, kredytów hipotecznych;
- produktów obszaru rynku klienta instytucjonalnego, tj. m.in.: produktów rozliczeniowych, kredytowych, faktoringu, gwarancji, czy obligacji skarbowych;
- roli Banku jako Agenta Firmy Inwestycyjnej i zagadnień dot. oferowania produktów inwestycyjnych wynikających z dyrektywy MIFID II;
- standardów wewnętrznych dot. jakości obsługi klienta, procesu sprzedaży oraz współpracy;
- ochrony danych osobowych wg RODO;
- zagadnień dot. ryzyka operacyjnego, w tym m.in. elementarnych zasad bezpieczeństwa fizycznego gotówki, obrotu gotówkowego i bezgotówkowego, procesu obsługi skarg i reklamacji oraz jakości danych przekazywanych do baz zewnętrznych;
- etyki bankowej;
- przeciwdziałania mobbingowi;
- zagadnień ekologicznych, w tym technologii OZE.

13. INFORMACJE O WAŻNIEJSZYCH OSIĄGNIĘCIACH W DZIEDZINIE BADAN I ROZWOJU ORAZ INFORMACJA O PRZEWIDYWANYM ROZWOJU

BOŚ S.A. nie prowadzi działalności badawczej. Osiągnięcia w dziedzinie rozwoju Spółki zostały opisane w punkcie II niniejszego Sprawozdania.

Na dzień zatwierdzenia niniejszego sprawozdania nie stwierdza się istnienia okoliczności wskazujących na zagrożenie kontynuowania działalności przez Bank oraz spółki wchodzące w skład Grupy w okresie co najmniej 12 miesięcy po dniu bilansowym na skutek zamierzonego lub przymusowego zaniechania bądź ograniczenia dotychczasowej działalności (szersza informacja została zamieszczona w nocie 3.3 Roczne go Sprawozdania Finansowego BOŚ S.A. za rok zakończony 31 grudnia 2018 roku).

14. INFORMACJE PO DNIU BILANSOWYM

BOŚ S.A poinformował:

- 1) w dniu 4 stycznia 2019 roku (raport bieżący nr 1/2019) o zawarciu umowy kredytów w związku z realizacją budowy budynku biurowego „Mennica Legacy Tower” w Warszawie z Mennica Towers GGH MT spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowo-akcyjna w ramach konsorcjum - (mBank SA, Santander Bank Polska SA, Bank Ochrony Środowiska SA) na łączną kwotę 131,5 mln EUR kredyt budowlano/inwestycyjny oraz 28 mln zł kredyt na VAT.
Udział Banku Ochrony Środowiska SA w kredycie budowlanym wynosi 43,75 EUR oraz 12 mln PLN na VAT. (Łączna kwota z VAT ponad 200 mln PLN). Termin ważności umowy 30 września 2025 roku. Umowa przewiduje zabezpieczenie w postaci hipoteki oraz pozostałe standardowe zabezpieczenia dla tego typu transakcji. Kredyt jest przeznaczony na współfinansowanie kosztów realizacji inwestycji związanych z budową budynku biurowego „MENNICA LEGACY TOWER” w Warszawie.
Oprocentowanie kredytu budowlanego/inwestycyjnego oparte jest na stawce EURIBOR powiększonej o marżę Banku, oprocentowanie kredytu na VAT oparte jest na stawce WIBOR powiększonej o marżę Banku. Warunki cenowe kredytu nie odbiegają od warunków rynkowych dla tego typu transakcji.
- 2) w dniu 11 stycznia 2019 roku (raport bieżący nr 2/2019), iż Agencja ratingowa Fitch Ratings Ltd (Agencja) podwyższyła oceny ratingowe i jednocześnie utrzymała perspektywę Banku:
 - Rating długoterminowy IDR w walucie obcej (Long-term Foreign Currency IDR) został podwyższony do 'BB-', z 'B+' perspektywa stabilna,
 - Rating krótkoterminowy IDR w walucie obcej (Short-term Foreign Currency IDR) został utrzymany na poziomie 'B',
 - Krajowy rating długoterminowy (National Long-term Rating) został podwyższony do 'BBB-(pol)' z 'BB+(pol)', perspektywa stabilna,
 - Krajowy rating krótkoterminowy (National Short-term Rating) został utrzymany na poziomie 'F3(pol)',
 - Rating indywidualny (Viability Rating) został podwyższony do 'bb-' z 'b+',
 - Rating wsparcia (Support Rating): został utrzymany na poziomie '4',
 - Rating wsparcia (Support Rating Floor) został utrzymany na poziomie 'B',
 - Krajowy rating długoterminowy dla Programu Emisji Obligacji (long-term senior unsecured bond programme) o wartości do 2 miliardów zł został podwyższony do 'BBB-(pol)' z 'BB+(pol)',
 - Krajowy rating krótkoterminowy dla Programu Emisji Obligacji (short-term senior unsecured bond programme) o wartości do 2 miliardów zł został utrzymany na poziomie 'F3 (pol)',
 - Rating dla obligacji podporządkowanych serii R1 w wysokości 83 mln zł został podwyższony do 'BB+(pol)' z 'BB-(pol)'.

Agencja w swoim raporcie jako główne powody decyzji wymieniła m.in. wzmocnienie buforów kapitałowych Banku, realizację założeń przyjętych w strategii oraz ograniczenie ryzyka koncentracji zaangażowania Banku w ekspozycje farm wiatrowych w stosunku do poprzedniego przeglądu Banku.

Obecny poziom ratingu wynika z poglądu Agencji odnośnie ograniczonej możliwości nadzwyczajnego wsparcia dla Banku ze strony Państwa głównie w świetle BRRD (Dyrektywa w sprawie restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji banków). Agencja wyraziła jednak przekonanie, że instytucje państwowe mogłyby podjąć wyprzedzające działania, aby uniknąć przekroczenia przez Bank regulacyjnych wymogów kapitałowych z uwagi na pośredni udział kapitałowy Państwa w Banku oraz jego rolę w finansowaniu projektów proekologicznych w kraju.

Agencja do czynników, które mogą wpłynąć na podwyższenie ratingu zaliczyła m.in. dalsze zwiększenie rentowności oraz poprawę jakości aktywów.

V. OŚWIADCZENIE O STOSOWANIU ŁADU KORPORACYJNEGO

(Niniejsze oświadczenie sporządzono zgodnie z wymogami § 70.1 ust. 6 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 29 marca 2018 roku w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim).

1. ZASADY ŁADU KORPORACYJNEGO

1.1. Wskazanie zasad ładu korporacyjnego, którym podlega BOŚ S.A. oraz miejsca gdzie tekst zasad jest publicznie dostępny

W 2018 roku BOŚ S.A. przestrzegał zasad ładu korporacyjnego zawartych w „Dobrych praktykach spółek notowanych na GPW 2016”, które stanowią załącznik do Uchwały Nr 26/1413/2015 Rady Nadzorczej Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. z dnia 13 października 2015 roku, za wyjątkiem zasad opisanych w punkcie 1.2.

Zakres stosowania zasad ładu został określony w Uchwale Nr 20/2016 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia BOŚ S.A. z dnia 23 czerwca 2016 roku w sprawie zakresu stosowania przez BOŚ S.A. zasad ładu korporacyjnego zawartych w „Dobrych praktykach spółek notowanych na GPW 2016”. Informacja na temat stosowania przez Bank rekomendacji i zasad zawartych w zbiorze „Dobre Praktyki spółek notowanych na GPW 2016” została przekazana do publicznej wiadomości raportem bieżącym w dniu 24 czerwca 2016 roku.

Zarówno tekst „Dobrych praktyk spółek notowanych na GPW 2016”, jak i informacja na temat stosowania przez Bank rekomendacji i zasad w nich zawartych, są dostępne w sekcji „Relacje inwestorskie” na stronie internetowej Banku www.bosbank.pl, na której zamieszczone są również „Oświadczenia o stosowaniu ładu korporacyjnego w BOŚ S.A.” w latach poprzednich.

BOŚ S.A. w 2018 roku przestrzegał zasad zawartych w:

- „Kanonie dobrych praktyk rynku finansowego” określonym w Uchwale nr 99/08 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 18 marca 2008 roku,
- „Zasadach dobrej praktyki bankowej” określonych w Uchwale Walnego Zgromadzenia Banków Polskich z dnia 18 kwietnia 2013 roku.

Ponadto, zgodnie z Uchwałą Nr 218/2014 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 22 lipca 2014 roku, „Zasady ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych” zostały przyjęte do stosowania przez poszczególne organy Banku:

- Zarząd BOŚ S.A. - Uchwałą Nr 108/2018 z dnia 8 maja 2018 roku w sprawie przyjęcia „Zasad ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych” wydanych przez Komisję Nadzoru Finansowego;
- Radę Nadzorczą BOŚ S.A. - Uchwałą Nr 31/2018 z dnia 16 maja 2018 roku w sprawie zakresu stosowania przez Radę Nadzorczą BOŚ S.A. „Zasad ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych” wydanych przez Komisję Nadzoru Finansowego;
- Walne Zgromadzenie BOŚ S.A. - Uchwałą Nr 28/2018 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Banku Ochrony Środowiska S.A. z dnia 19 czerwca 2018 roku w sprawie przyjęcia do stosowania w Banku Ochrony Środowiska S.A. „Zasad ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych” wydanych przez Komisję Nadzoru Finansowego.

Informację o przyjęciu do stosowania przez Bank Ochrony Środowiska S.A. „Zasad ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych” wydanych przez Komisję Nadzoru Finansowego Bank udostępnił na swojej stronie internetowej w sekcji Relacje Inwestorskie.

1.2. Informacja o niestosowaniu niektórych zasad ładu korporacyjnego zawartych w „Dobrych praktykach spółek notowanych na GPW 2016” oraz „Zasadach ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych” wydanych przez KNF

BOŚ S.A. informował o nie stosowaniu następujących zasad ładu korporacyjnego wprowadzonych Uchwałą Nr 26/1413/2015 Rady Nadzorczej Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. z dnia 13 października 2015 roku:

- I.Z.1. Spółka prowadzi korporacyjną stronę internetową i zamieszcza na niej, w czytelnej formie i wyodrębnionym miejscu, oprócz informacji wymaganych przepisami prawa:
I.Z.1.15. informację zawierającą opis stosowanej przez spółkę polityki różnorodności w odniesieniu do władz spółki oraz jej kluczowych menedżerów; opis powinien uwzględniać takie elementy polityki różnorodności, jak płeć, kierunek wykształcenia, wiek, doświadczenie zawodowe, a także wskazywać cele stosowanej polityki różnorodności i sposób jej realizacji w danym okresie sprawozdawczym; jeżeli spółka nie opracowała i nie realizuje polityki różnorodności, zamieszcza na swojej stronie internetowej wyjaśnienie takiej decyzji.

Wyjaśnienie: zasady różnorodności w odniesieniu do pracowników (w tym kluczowych menedżerów) są zawarte w Regulaminie Pracy BOŚ S.A., jednak w odniesieniu do władz spółki nie ma takiego rozwiązania. W wykonaniu postanowień pkt I.Z.1.15 „Dobrych praktykach spółek notowanych na GPW 2016”, wyjaśnienie dotyczące niestosowania zasady I.Z.1.15 przez BOŚ S.A. jest zamieszczone na stronie internetowej Banku www.bosbank.pl w sekcji „Relacje inwestorskie”.

- IV.Z.2. Jeżeli jest to uzasadnione z uwagi na strukturę akcjonariatu spółki, spółka zapewnia powszechnie dostępną transmisję obrad walnego zgromadzenia w czasie rzeczywistym.

Wyjaśnienie: Zasada IV.Z.2 nie jest stosowana w Banku z uwagi na strukturę akcjonariatu jak również zagadnienia natury techniczno-organizacyjnej. W opinii Banku, aktualnie obowiązujące w Banku zasady udziału w walnych zgromadzeniach umożliwiają akcjonariuszom efektywną realizację wszelkich praw z akcji i zabezpieczają interesy wszystkich akcjonariuszy. W przyszłości w przypadku upowszechnienia wśród spółek giełdowych tej formy udziału akcjonariuszy w walnym zgromadzeniu Bank rozważy stosowanie tej zasady ładu korporacyjnego.

W 2018 roku były stosowane wszystkie „Zasady ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych” wydanych przez KNF, za wyjątkiem jednej, ujętej w § 8.4, o treści: *„Instytucja nadzorowana, gdy jest to uzasadnione liczbą udziałowców, powinna dążyć do ułatwienia udziału wszystkim udziałowcom w zgromadzeniu organu stanowiącego instytucji nadzorowanej, między innymi poprzez zapewnienie możliwości elektronicznego aktywnego udziału w posiedzeniach organu stanowiącego”*.

Bank poddał analizie możliwość uczestnictwa akcjonariuszy w obradach walnych zgromadzeń przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej na przykładzie Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Banku w roku 2018. Mając na względzie strukturę akcjonariatu, jak również problemy natury logistycznej oraz technicznej, Zarząd Banku podtrzymał dotychczasowe stanowisko o odstąpieniu od stosowania § 8 ust. 4 Zasad Ładu Korporacyjnego, zatem Bank nie przeprowadza transmisji obrad walnego zgromadzenia w czasie rzeczywistym, w ramach której Akcjonariusze - przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej - mogliby się wypowiadać, jak również głosować przebywając poza miejscem obrad. Statut Banku oraz Regulamin Walnych Zgromadzeń Banku nie przewidują możliwości udziału Akcjonariuszy w walnym zgromadzeniu przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej. W przyszłości, w przypadku upowszechnienia wśród spółek giełdowych tej formy udziału Akcjonariuszy w walnym zgromadzeniu, Zarząd BOŚ S.A. rozważy stosowanie przez Bank powyższej zasady ładu korporacyjnego.

Bank zapewnia przejrzystość polityki informacyjnej w zakresie przebiegu walnych zgromadzeń przez rejestrowanie obrad i umieszczanie nagrań audio na swojej stronie internetowej w sekcji Walne Zgromadzenie.

2. KONTROLA WEWNĘTRZNA

2.1. Opis głównych cech stosowanych w BOŚ S.A. systemów kontroli wewnętrznej i zarządzania ryzykiem w odniesieniu do procesu sporządzania sprawozdań finansowych

System kontroli wewnętrznej

W Banku działa - przyjęty uchwałami Rady Nadzorczej Banku - system zarządzania Bankiem, w ramach którego funkcjonuje adekwatny i skuteczny system kontroli wewnętrznej. System kontroli wewnętrznej

wspiera Radę Nadzorczą, Komitet Audytu Wewnętrznego, Zarząd i pracowników Banku w prawidłowym, efektywnym i skutecznym wykonywaniu obowiązków.

System kontroli wewnętrznej w BOŚ S.A. obejmuje ściśle ze sobą powiązane wielostronne procesy kierowania i zarządzania wszystkimi obszarami działalności Banku i jest w sposób trwały i spójny wkomponowany w system zarządzania Bankiem jako całości.

System kontroli wewnętrznej Banku jest dostosowany do struktury organizacyjnej BOŚ S.A. i obejmuje jednostki organizacyjne Banku oraz podmioty zależne.

Funkcjonujący w Banku system zarządzania ryzykiem i system kontroli wewnętrznej jest zorganizowany na trzech niezależnych poziomach:

- na pierwszy poziom składa się zarządzanie ryzykiem w działalności operacyjnej Banku,
- na drugi poziom, składa się co najmniej:
 - zarządzanie ryzykiem przez pracowników na specjalnie powoływanych do tego stanowiskach lub w komórkach organizacyjnych, niezależnie od zarządzania ryzykiem w działalności operacyjnej,
 - działalność komórki do spraw zgodności.
- na trzeci poziom składa się działalność komórki audytu wewnętrznego.

W ramach ww. trzy poziomowej struktury systemu kontroli wewnętrznej w Banku działają:

- funkcja kontroli, która jest realizowana na wszystkich trzech poziomach, w szczególności na pierwszym poziomie, tj. w ramach działalności operacyjnej Banku. Funkcja kontroli ma za zadanie zapewnienie przestrzegania mechanizmów kontrolnych i obejmuje stanowiska, grupy ludzi lub jednostki organizacyjne odpowiedzialne za realizację zadań przypisanych tej funkcji,
- komórka do spraw zgodności funkcjonująca na drugim poziomie, obok zarządzania ryzykiem przez pracowników na specjalnie powoływanych do tego stanowiskach lub w komórkach organizacyjnych. Komórka do spraw zgodności ma za zadanie identyfikację, ocenę, kontrolę i monitorowanie ryzyka braku zgodności działalności Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi oraz przedstawianie raportów w tym zakresie,
- komórka audytu wewnętrznego realizująca zadania na trzecim poziomie. Komórka audytu wewnętrznego ma za zadanie badanie i ocenę, w sposób niezależny i obiektywny, adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, z wyłączeniem komórki audytu wewnętrznego.

Skuteczność systemu kontroli wewnętrznej zależy od efektywnego funkcjonowania każdego z ww. poziomów.

Funkcjonujące w Banku mechanizmy kontroli służą ograniczaniu prawdopodobieństwa materializacji ryzyka, wykrywaniu i korygowaniu niepożądanych zdarzeń, które już wystąpiły oraz likwidowaniu skutków zaistniałych zdarzeń.

W Banku funkcjonują mechanizmy gwarantujące niezależność komórki audytu wewnętrznego i komórki do spraw zgodności, które zostały opisane w Uchwale Zarządu i Rady Nadzorczej dotyczącej „Systemu kontroli wewnętrznej w BOŚ S.A.”.

W strukturze organizacyjnej Banku funkcjonuje komórka organizacyjna, która realizuje funkcję związaną z zarządzaniem ryzykiem braku zgodności poprzez działania, a w szczególności: projektowanie polityki i zasad zarządzania ryzykiem braku zgodności, organizację systemu zarządzania ryzykiem braku zgodności, dokonywanie identyfikacji, oceny, kontroli i monitoringu oraz raportowania ryzyka braku zgodności, a także współpracę z podmiotami Grupy kapitałowej w zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności i jest organizacyjnie bezpośrednio podporządkowana Prezesowi Zarządu Banku.

W Banku funkcjonuje komórka audytu wewnętrznego, która dokonuje oceny realizacji procesów i przyczynia się do ich usprawnienia, w tym w szczególności procesów biznesowych, procesów zarządzania ryzykiem i procesów zarządczych oraz stosowanych w ich przebiegu mechanizmów kontrolnych. Komórka audytu wewnętrznego przeprowadza m.in. okresową weryfikację funkcjonujących w Banku mechanizmów i związanych z nimi procedur kontroli wewnętrznej. Zadaniem komórki audytu wewnętrznego jest niezależne i obiektywne badanie i ocena adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej Banku (z wyłączeniem komórki audytu wewnętrznego) oraz podmiotów zależnych. Wyniki weryfikacji i przeprowadzonych badań przez komórkę audytu wewnętrznego prezentowane są Zarządowi Banku, Komitetowi Audytu Wewnętrznego i Radzie Nadzorczej w ramach corocznej informacji o skuteczności systemu kontroli wewnętrznej.

Audyt wewnętrzny, bezpośrednio podlegający Prezesowi Zarządu Banku, jest integralnym i niezależnym elementem systemu kontroli wewnętrznej w Banku. Nadzór merytoryczny nad komórką audytu wewnętrznego sprawuje Komitet Audytu Wewnętrznego. Zadaniem komórki audytu wewnętrznego jest

niezależne i obiektywne badanie i ocena prawidłowości, adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej związanym z działalnością Banku oraz podmiotów zależnych. Komórka audytu wewnętrznego, realizując swoje zadania działa zgodnie z przepisami prawa oraz regulacjami wewnętrznymi Banku, a także w oparciu o dobre praktyki zawarte w Międzynarodowych Standardach Praktyki Zawodowej Audytu Wewnętrznego, zalecane przez Instytut Auditorów Wewnętrznych i Kodeks Etyki Instytutu Auditorów Wewnętrznych ustalony przez IIA.

3. AKCJONARIAT I PRAWA Z AKCJI

3.1. Akcjonariusze posiadający bezpośrednio lub pośrednio przez podmioty zależne co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu Banku

Następujący Akcjonariusze posiadali co najmniej 5% ogólnej liczby głosów i udziału w kapitale:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej - posiadający 53 951 960 akcji co stanowi 58,05% udziału w kapitale zakładowym oraz w ogólnej liczbie głosów na Walnym Zgromadzeniu,
- Fundusz Inwestycji Polskich Przedsiębiorstw Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych - posiadający 8 000 000 akcji, co stanowi 8,61% udziału w kapitale zakładowym oraz w ogólnej liczbie głosów na Walnym Zgromadzeniu,
- Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych - posiadająca 5 148 000 akcji, co stanowi 5,54% udziału w kapitale zakładowym oraz w ogólnej liczbie głosów na Walnym Zgromadzeniu.

Ogólna liczba akcji i głosów na Walnym Zgromadzeniu BOŚ S.A. wynosi 92 947 671. Wszystkie akcje są akcjami zwykłymi na okaziciela o wartości nominalnej 10 zł każda.

3.2. Akcje własne

Na dzień 31 grudnia 2018 roku. Bank posiadał 37 775 akcji własnych, które reprezentują 0,04 % kapitału zakładowego i 0,04 % ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku, w tym:

- 33 095 akcji, które Bank nabył w 2012 roku w ramach działań stabilizacyjnych związanych z emisją akcji serii P. Wyżej wymienione akcje reprezentują 0,04% kapitału zakładowego Banku i ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku, przy czym Bank zgodnie z przepisami Kodeksu spółek handlowych nie jest uprawniony do wykonywania prawa głosu z tych akcji,
- 4 680 akcji, które reprezentują 0,01% kapitału zakładowego i ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku, które Bank nabył w okresie od 22 czerwca do 6 lipca 2015 roku podczas sesji giełdowych na rynku podstawowym GPW w Warszawie S.A. Akcje zostały nabyte na podstawie Uchwały 34/2015 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia BOS S.A. z dnia 10 czerwca 2015 roku w sprawie Programu odkupu akcji BOŚ S.A. w celu zaoferowania osobom zajmującym stanowiska kierownicze mające istotny wpływ na profil ryzyka Banku. W związku z zaistnieniem okoliczności przewidzianych w Uchwale Nr 258/2011 KNF oraz Polityce zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w BOŚ S.A., Rada Nadzorcza Banku zdecydowała o nieprzyznaniu członkom Zarządu Banku wynagrodzenia zmiennego za 2014 roku, zaś wynagrodzenia zmienne pozostałych osób zajmujących stanowiska kierownicze nie osiągnęły progu, powyżej którego część wynagrodzenia zmiennego wymaga wypłaty w akcjach. W związku z powyższym nabyte w tym celu akcje nie zostały przekazane.

Bank, zgodnie z przepisami Kodeksu spółek handlowych, nie jest uprawniony do wykonywania prawa głosu z akcji własnych.

3.3. Informacje o umowach dotyczących przyszłych zmian w strukturze akcjonariatu

Nie są znane umowy dotyczące przyszłych zmian w strukturze akcjonariatu.

3.4. Posiadacze specjalnych uprawnień kontrolnych z tytułu papierów wartościowych

Wszystkie akcje Banku są równe i każda akcja daje prawo jednego głosu na walnym zgromadzeniu i jednakowe prawo do dywidendy.

3.5. Ograniczenia w wykonywaniu prawa głosu i w przenoszeniu prawa własności papierów wartościowych

Zgodnie ze Statutem Banku w przypadku ustanowienia zastawu lub użytkownika na akcji imiennej, zastawnik i użytkownik nie mogą wykonywać prawa głosu z tych akcji. Aktualnie w kapitale zakładowym Banku nie ma akcji imiennych.

3.6. Zasady zmiany Statutu Banku

Zmiany Statutu Banku dokonuje Walne Zgromadzenie Banku. Uchwała o zmianie statutu zapada większością trzech czwartych oddanych głosów.

3.7. Opis sposobu działania Walnego Zgromadzenia i jego zasadniczych uprawnień oraz praw akcjonariuszy i sposobu ich wykonywania

Sposób zwoływania, kompetencje i sposób działania Walnego Zgromadzenia określają Statut Banku oraz Regulamin Walnego Zgromadzenia:

- Walne Zgromadzenie zwołuje się w trybie zwyczajnym lub nadzwyczajnym.
- Zwyczajne Walne Zgromadzenie zwołuje Zarząd Banku, w terminie sześciu miesięcy po upływie każdego roku obrotowego.
- Rada Nadzorcza ma prawo zwołania Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia, jeśli Zarząd nie zwoła go w terminie wymaganym przepisami prawa.
- Przedmiotem obrad Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia jest:
 - rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu z działalności Banku oraz sprawozdania finansowego za ubiegły rok obrotowy,
 - powzięcie uchwały o podziale zysku albo o pokryciu straty,
 - udzielenie członkom organów Banku absolutorium z wykonania przez nich obowiązków.
- Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie może być zwołane w miarę potrzeb przez Zarząd z własnej inicjatywy lub na wniosek Rady Nadzorczej albo na wniosek akcjonariuszy reprezentujących co najmniej jedną dwudziestą część kapitału zakładowego.
- Rada Nadzorcza ma prawo zwołania Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia, jeśli zwołanie go uzna za wskazane.
- Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie może być zwołane przez akcjonariuszy reprezentujących co najmniej połowę kapitału zakładowego Banku lub co najmniej połowę ogółu głosów. Akcjonariusze wyznaczają przewodniczącego tego Zgromadzenia.
- Zwołania Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia, jak również umieszczenia określonych spraw w porządku obrad najbliższego Walnego Zgromadzenia mogą żądać akcjonariusze reprezentujący co najmniej jedną dwudziestą część kapitału zakładowego Banku. Żądanie takie należy złożyć do Zarządu na piśmie, lub w postaci elektronicznej. Żądanie umieszczenia określonych spraw w porządku obrad najbliższego Walnego Zgromadzenia należy złożyć najpóźniej na 21 dni przed proponowanym terminem Walnego Zgromadzenia.
- Żądanie zwołania Walnego Zgromadzenia oraz umieszczenia określonych spraw w porządku jego obrad, zgłaszane przez uprawnione podmioty, powinno być uzasadnione.
- Zaniechanie rozpatrywania sprawy umieszczonej w porządku obrad na wniosek akcjonariuszy lub jej zdjęcie z porządku obrad wymaga uchwały Walnego Zgromadzenia zapadłej większością $\frac{3}{4}$ głosów, po uzyskaniu zgody wszystkich obecnych na Walnym Zgromadzeniu wnioskodawców.

Do kompetencji Walnego Zgromadzenia należy w szczególności:

- rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu z działalności Banku oraz sprawozdania finansowego Banku,

- rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu z działalności grupy kapitałowej Banku oraz skonsolidowanego sprawozdania finansowego grupy kapitałowej Banku,
- podjęcie uchwały o podziale zysku lub pokryciu straty,
- rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania z działalności Rady Nadzorczej,
- udzielenie absolutorium członkom organów Banku,
- powoływanie lub odwoływanie członków Rady Nadzorczej,
- uchwalanie polityki oceny adekwatności kandydatów na członków Rady Nadzorczej oraz członków Rady Nadzorczej a także ocena adekwatności kandydatów na członków Rady Nadzorczej oraz członków Rady Nadzorczej,
- dokonywanie zmian Statutu Banku,
- upoważnienie Rady Nadzorczej do ustalenia jednolitego tekstu zmienionego Statutu lub wprowadzenia istotnych zmian o charakterze redakcyjnym określonych w uchwale Zgromadzenia,
- podejmowanie uchwał w sprawie podwyższania lub obniżania kapitału zakładowego,
- podejmowanie uchwał w przedmiocie emitowania obligacji zamiennych lub z prawem pierwszeństwa,
- decydowanie o tworzeniu i znoszeniu funduszy, o których mowa w § 36 ust. 1. Statutu Banku,
- podejmowanie uchwał w sprawach połączenia, zbycia lub likwidacji Banku,
- wybór likwidatorów i ustalanie ich wynagrodzeń,
- ustalanie zasad kształtowania wynagrodzeń członków Zarządu oraz członków Rady Nadzorczej,
- ustalanie wynagrodzeń dla członków Rady Nadzorczej,
- podejmowanie uchwał w innych sprawach wniesionych przez Zarząd i Radę Nadzorczą lub akcjonariuszy w trybie przewidzianym w Kodeksie spółek handlowych, ustawie Prawo bankowe i Statucie Banku.

Uczestnictwo w Walnym Zgromadzeniu, ważność Walnego Zgromadzenia, sposób podejmowania uchwał i głosowania:

- W Walnym Zgromadzeniu mogą uczestniczyć akcjonariusze osobiście bądź przez swoich pełnomocników.
- Pełnomocnictwa do uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu powinny być wystawione na piśmie lub w postaci elektronicznej i dołączone do protokołu Walnego Zgromadzenia.
- Za postać elektroniczną udzielonego pełnomocnictwa uważa się oświadczenie akcjonariusza zawarte w integralnym dokumencie tekstowym pozwalającym na zidentyfikowanie autora oświadczenia.
- Akcjonariusz nie może ani osobiście, ani przez pełnomocnika głosować przy powzięciu uchwał dotyczących jego odpowiedzialności wobec spółki z jakiegokolwiek tytułu, w tym udzielenia absolutorium, zwolnienia z zobowiązania wobec spółki oraz sporu pomiędzy nim a Bankiem. Jednakże, akcjonariusz taki, działając jako pełnomocnik innej osoby, może głosować przy powzięciu uchwał dotyczących jego osoby, o których mowa powyżej.
- Z zastrzeżeniem przypadków określonych w Kodeksie spółek handlowych lub w Statucie Banku, Walne Zgromadzenie jest ważne bez względu na ilość reprezentowanych na nim akcji.
- Uchwały zapadają zwykłą większością głosów oddanych, jeżeli przepisy Kodeksu spółek handlowych lub Statutu Banku nie przewidują surowszych warunków głosowania.
- Głosowanie na Walnym Zgromadzeniu jest jawne.
- Tajne głosowanie zarządza się przy wyborach oraz nad wnioskami o odwołanie członków organów Banku lub likwidatorów, o pociągnięcie ich do odpowiedzialności, jak również w sprawach osobowych. Poza tym głosowanie tajne należy zarządzić na żądanie choćby jednego z akcjonariuszy obecnych lub reprezentowanych na Walnym Zgromadzeniu.
- Walne Zgromadzenie może powziąć uchwałę o uchyleniu tajności głosowania w sprawach dotyczących wyboru komisji powoływanej przez Walne Zgromadzenie.

Walne Zgromadzenie otwiera przewodniczący lub wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej, albo inny członek Rady Nadzorczej. W razie nieobecności tych osób, Walne Zgromadzenie otwiera prezes Zarządu albo inna osoba wyznaczona przez Zarząd. Walne Zgromadzenie wybiera przewodniczącego Zgromadzenia spośród osób uprawnionych do uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu. Protokół z Walnego Zgromadzenia sporządzany jest zgodnie z postanowieniami Kodeksu spółek handlowych.

Odwołanie i zmiana terminu odbycia Walnego Zgromadzenia następują w takim samym trybie, co jego zwołanie.

4. ORGANY BANKU

4.1. Walne Zgromadzenie Banku

Opis sposobu działania Walnego Zgromadzenia Banku i jego zasadniczych uprawnień oraz praw akcjonariuszy i sposobu ich wykonywania jest zawarty w pkt. 3.7.

4.2. Rada Nadzorcza Banku

Na dzień 31 grudnia 2017 roku skład Rady Nadzorczej przedstawiał się następująco

- 1) Wojciech Wardacki - Przewodniczący Rady Nadzorczej
- 2) Andrzej Matysiak - Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej
- 3) Emil Ślązak – Sekretarz Rady Nadzorczej
- 4) Janina Goss
- 5) Oskar Kowalewski
- 6) Paweł Mzyk
- 7) Piotr Sadownik
- 8) Marian Szołucha

W 2018 roku w składzie Rady Nadzorczej zostały dokonane następujące zmiany:

- 1) w dniu 13 lutego 2018 roku Pan Paweł Mzyk złożył rezygnację z członkostwa w Radzie Nadzorczej,
- 2) Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie BOŚ S.A. odbywające się w dniu 13 lutego 2018 roku dokonało następujących zmian w składzie Rady Nadzorczej:
 - odwołało ze składu Rady Nadzorczej Pana Oskara Kowalewskiego,
 - powołało do składu Rady Nadzorczej Panią Iwonę Beatę Dudę oraz Pana Dariusza Józefa Wasilewskiego.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku skład Rady Nadzorczej przedstawiał się następująco:

- 1) Wojciech Piotr Wardacki - Przewodniczący
 - 2) Andrzej Grzegorz Matysiak - Wiceprzewodniczący
 - 3) Emil Stanisław Ślązak - Sekretarz
- Członkowie
- 4) Iwona Beata Duda
 - 5) Janina Kazimiera Goss
 - 6) Piotr Sadownik
 - 7) Marian Szołucha
 - 8) Dariusz Józef Wasilewski

Do dnia sporządzenia niniejszej informacji skład Rady Nadzorczej nie uległ zmianie.

Zasady działania Rady Nadzorczej Banku

Stosownie do postanowień zawartych w Statucie Banku, Rada Nadzorcza składa się z osób fizycznych wybieranych przez Walne Zgromadzenie na wspólną kadencję, w liczbie przez nie ustalonej, nie mniejszej niż 5 osób i nie przekraczającej 11 osób. Wspólna kadencja Rady Nadzorczej trwa trzy lata. Liczby kadencji nie ogranicza się. Rada Nadzorcza wybiera ze swego grona przewodniczącego, wiceprzewodniczącego i sekretarza.

Mandaty członków Rady Nadzorczej wygasają z dniem odbycia Walnego Zgromadzenia zatwierdzającego sprawozdanie z działalności i sprawozdanie finansowe za ostatni pełny rok obrotowy pełnienia funkcji członka Rady Nadzorczej. Mandat członka Rady Nadzorczej wygasa również wskutek śmierci, rezygnacji albo odwołania go ze składu Rady. Członkowie Rady Nadzorczej mogą być odwołani przed upływem kadencji, a w ich miejsca mogą być wybrane inne osoby. W przypadku odwołania, rezygnacji lub śmierci członka Rady Nadzorczej w trakcie trwania kadencji, do czasu obsadzenia wakatu, Rada może działać w zmniejszonym składzie, lecz nie mniejszym niż 5 osób.

Rada Nadzorcza sprawuje stały nadzór nad działalnością Banku we wszystkich dziedzinach jego działalności. Rada Nadzorcza wykonuje swoje obowiązki kolegialnie, może jednak delegować swoich członków do

samodzielnego pełnienia określonych czynności nadzorczych.

Rada Nadzorcza przestrzega w swojej działalności - w zakresie dotyczącym organu nadzorującego - norm wynikających z:

- zasad ładu korporacyjnego, określonych w „Dobrych Praktykach Spółek notowanych na GPW” wydanych przez Radę Nadzorczą Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.,
- „Zasad ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych”, wydanych przez Komisję Nadzoru Finansowego.

Rada Nadzorcza dokonuje regularnej oceny stosowania przez Bank „Zasad ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych”, w tym spełniania kryteriów niezależności przez swoich członków, a wyniki tej oceny udostępnia na stronie internetowej Banku oraz przekazuje pozostałym organom Banku.

Do kompetencji Rady Nadzorczej należy w szczególności:

- zatwierdzanie strategii działania BOŚ S.A. oraz rocznych planów finansowych Banku,
- zatwierdzanie określonego przez Zarząd Banku akceptowalnego ogólnego poziomu ryzyka oraz przyjętych przez Zarząd Banku strategii zarządzania Bankiem i strategii zarządzania ryzykiem,
- zatwierdzanie polityki w zakresie szacowania kapitału wewnętrznego i zarządzania kapitałowego,
- zatwierdzanie polityki wynagrodzeń,
- zatwierdzanie polityki zgodności Banku,
- zatwierdzanie zasad polityki informacyjnej Banku,
- zatwierdzanie uchwał Zarządu w sprawie struktury organizacyjnej Banku, z tym, że stosownie do § 21 ust. 6 pkt 3 Statutu Banku kompetencje do tworzenia i likwidacji jednostek organizacyjnych Banku przysługują Zarządowi,
- informowanie Komisji Nadzoru Finansowego o składzie Zarządu oraz o zmianie jego składu niezwłocznie po jego powołaniu lub po dokonaniu zmiany jego składu, a także o członkach Zarządu, którym w ramach podziału kompetencji podlega w szczególności zarządzanie ryzykiem i komórka audytu wewnętrznego,
- ocena sprawozdania Zarządu z działalności Banku oraz sprawozdania finansowego za ubiegły rok obrotowy w zakresie ich zgodności z księgami i dokumentami, jak i ze stanem faktycznym oraz wniosków Zarządu dotyczących podziału zysku albo pokrycia straty, a także składanie Walnemu Zgromadzeniu corocznego pisemnego sprawozdania z wyników tej oceny,
- ocena sprawozdania Zarządu z działalności grupy kapitałowej Banku oraz skonsolidowanego sprawozdania finansowego grupy kapitałowej Banku za ubiegły rok obrotowy w zakresie ich zgodności z księgami i dokumentami, jak i ze stanem faktycznym, a także składanie Walnemu Zgromadzeniu corocznego pisemnego sprawozdania z wyników tej oceny,
- ustalanie warunków zatrudnienia, w tym także warunków innych stosunków prawnych niż stosunek pracy, dla członków Zarządu Banku z zastrzeżeniem §10 pkt 15 Statutu,
- uchwalanie regulaminu udzielania kredytów, pożyczek pieniężnych, gwarancji bankowych lub poręczeń członkom organów Banku i osobom zajmującym stanowiska kierownicze w Banku oraz innym osobom wymienionym w art. 79 ustawy Prawo bankowe,
- podejmowanie uchwał w sprawie wyrażenia zgody na udzielanie kredytów, pożyczek pieniężnych, gwarancji bankowych lub poręczeń członkom organów Banku oraz innym osobom określonym w art. 79a Ustawy Prawo bankowe,
- zatwierdzanie wniosków Zarządu Banku w sprawach nabywania akcji i udziałów w spółkach o wartości nominalnej przekraczającej łącznie z już posiadanymi przez Bank akcjami i udziałami tych spółek równowartość 5% kapitału zakładowego Banku, z wyłączeniem akcji spółek dopuszczonych do publicznego obrotu,
- wybór biegłego rewidenta przeprowadzającego badanie sprawozdania finansowego oraz innych biegłych,
- nadzór nad wprowadzeniem w Banku systemu zarządzania, na który składa się system zarządzania ryzykiem i system kontroli wewnętrznej oraz ocena adekwatności i skuteczności tych systemów,
- ocena okresowych informacji o poziomie ryzyka bankowego i jakości zarządzania tym ryzykiem,
- ocena okresowych informacji na temat stwierdzonych nieprawidłowości i wniosków wynikających z przeprowadzanych audytów wewnętrznych oraz działań podejmowanych w celu ich usunięcia lub realizacji,
- zatwierdzanie trybu nawiązania i rozwiązania stosunku zatrudnienia z dyrektorem komórki audytu oraz dyrektorem komórki do spraw zgodności, a także sposobu ustalenia wynagrodzenia dyrektora komórki audytu,
- uchwalanie polityki oceny adekwatności kandydatów na członków Zarządu i członków Zarządu, a także dokonywanie oceny adekwatności kandydatów na członków Zarządu i członków Zarządu Banku.

Ponadto do kompetencji Rady Nadzorczej należy:

- nawiązywanie stosunku pracy z członkami Zarządu poprzez zawieranie stosownych umów. Rada Nadzorcza może upoważnić przewodniczącego Rady do zawierania takich umów – na warunkach przyjętych każdorazowo przez Radę,
- sporządzanie corocznego sprawozdania z działalności Rady, wraz ze zwięzłą oceną sytuacji Banku (z uwzględnieniem oceny systemu kontroli wewnętrznej oraz systemu zarządzania ryzykiem istotnym dla Banku) - w celu przedłożenia Walnemu Zgromadzeniu do zatwierdzenia,
- rozpatrywanie i ocena otrzymywanych od Zarządu informacji o wszystkich istotnych sprawach dotyczących działalności Banku,
- sprawowanie nadzoru nad funkcjonowaniem w Banku systemu kontroli wewnętrznej i systemu zarządzania ryzykiem oraz nad przebiegiem procesu sprawozdawczości finansowej, w tym m.in.:
 - powoływanie Komitetu Audytu Wewnętrznego, uchwalanie regulaminu określającego organizację i zadania tego Komitetu oraz ustalanie jego składu,
 - zatwierdzanie przepisów wewnętrznych Banku, dotyczących w szczególności: działania systemu kontroli wewnętrznej w Banku, działania systemu zarządzania ryzykiem w Banku oraz zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka bankowego,
 - rozpatrywanie i ocena okresowych raportów prezentujących wyniki przeprowadzonych audytów wewnętrznych,
 - rozpatrywanie i ocena okresowych informacji o skuteczności systemu kontroli wewnętrznej,
 - rozpatrywanie i ocena okresowych raportów o ryzyku związanym z prowadzoną działalnością oraz o sposobach zarządzania tym ryzykiem,
 - rozpatrywanie i ocena rocznych sprawozdań Zarządu z działalności Banku i jego grupy kapitałowej,
 - rozpatrywanie i ocena rocznych sprawozdań finansowych Banku i jego grupy kapitałowej, a także informacji audytora o przebiegu i wynikach badania tych sprawozdań,
- powoływanie Komitetu ds. Wynagrodzeń i Nominacji, uchwalanie regulaminu określającego organizację i zadania tego Komitetu oraz ustalanie jego składu,
- powoływanie Komitetu ds. Ekologii, uchwalanie regulaminu określającego organizację i zadania tego Komitetu oraz ustalanie jego składu,
- powoływanie Komitetu ds. Ryzyka, uchwalanie regulaminu określającego organizację i zadania tego Komitetu oraz ustalanie jego składu,
- rozpatrywanie wniosków Zarządu dotyczących zamiaru zawarcia przez Bank istotnej umowy/transakcji z podmiotem powiązanim, za wyjątkiem transakcji typowych, zawieranych na warunkach rynkowych w ramach prowadzonej działalności operacyjnej z podmiotem zależnym, w którym Bank posiada większościowy udział kapitałowy,
- ustalanie corocznego planu pracy Rady Nadzorczej,
- sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem przez Bank obowiązków spoczywających na nim w związku z wykonywaniem czynności, o których mowa w art. 70 ust. 2 ustawy o obrocie instrumentami finansowymi.

Posiedzenia Rady Nadzorczej zwoływane są przez jej przewodniczącego w miarę potrzeb, nie rzadziej niż raz na kwartał. O terminie, miejscu i porządku posiedzenia Rady członkowie są powiadamiani na piśmie, w terminie nie krótszym niż 7 dni przed posiedzeniem, z równoczesnym dostarczeniem materiałów będących przedmiotem obrad. Wnioski o zwołanie posiedzenia Rady może składać do przewodniczącego każdy członek Rady Nadzorczej, a także Zarząd Banku. W takim przypadku, Przewodniczący Rady zwołuje posiedzenie w terminie dwóch tygodni od dnia otrzymania wniosku. Przewodniczący Rady Nadzorczej – na uzasadniony wniosek członka Rady Nadzorczej, prezesa Zarządu lub Zarządu Banku, a także z własnej inicjatywy – może zwołać posiedzenie Rady w trybie pilnym, wyznaczając termin, miejsce i porządek obrad posiedzenia.

Rada Nadzorcza rozpatruje sprawy umieszczone w porządku obrad i podejmuje rozstrzygnięcia w formie uchwał. Uchwały Rady Nadzorczej mogą być podjęte, jeżeli na posiedzeniu jest obecna co najmniej połowa jej członków, w tym przewodniczący lub wiceprzewodniczący, a wszyscy jej członkowie zostali zaproszeni. Uchwały Rady Nadzorczej w sprawie powołania i odwołania członków Zarządu zapadają większością 2/3 głosów. Pozostałe uchwały Rady Nadzorczej – o ile przepisy prawa nie stanowią inaczej - zapadają zwykłą większością głosów. W razie równej liczby głosów decyduje głos przewodniczącego.

Członkowie Rady Nadzorczej mogą brać udział w podejmowaniu uchwał (z wyłączeniem głosowań dotyczących wszelkich spraw osobowych oraz spraw wprowadzonych do porządku obrad na posiedzeniu Rady) oddając swój głos na piśmie za pośrednictwem innego członka Rady lub za pośrednictwem środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość.

Rada Nadzorcza - w sytuacjach wyjątkowych - może podejmować uchwały poza posiedzeniami, w trybie pisemnym lub przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość. Uchwała jest ważna, gdy wszyscy członkowie Rady zostali powiadomieni o treści projektu uchwały, a co najmniej połowa z nich, w tym przewodniczący lub wiceprzewodniczący, oddała swoje głosy.

Pierwsze posiedzenie Rady Nadzorczej nowej kadencji jest zwoływane przez Prezesa Zarządu Banku. Przedmiotem pierwszego posiedzenia Rady nowej kadencji jest ukonstytuowanie się Rady. Szczegółowe kompetencje, zasady działania i zadania Rady zostały określone w §§ 17 - 20 Statutu Banku oraz w Regulaminie Rady Nadzorczej (dokumenty są dostępne do wglądu na stronie internetowej Banku www.bosbank.pl w sekcji „Relacje inwestorskie”).

Rada Nadzorcza Banku powołuje ze swego grona Komitet Audytu Wewnętrznego, Komitet ds. Wynagrodzeń i Nominacji, Komitet ds. Ekologii oraz Komitet ds. Ryzyka. Rada może powoływać spośród swoich członków także inne komitety.

W Banku działa Komitet Audytu Wewnętrznego powołany uchwałą Rady Nadzorczej, który sprawuje bezpośredni nadzór nad działalnością komórki audytu wewnętrznego oraz monitoruje adekwatność i skuteczność systemu kontroli wewnętrznej, w tym komórki audytu wewnętrznego i komórki do spraw zgodności.

Komitet Audytu Wewnętrznego (KAW) stanowi organ opiniodawczy i wspiera Radę Nadzorczą w zakresie systemu zarządzania Bankiem, tj. w szczególności systemu kontroli wewnętrznej oraz przebiegu procesu sprawozdawczości finansowej i wykonywania czynności rewizji finansowej.

Komitet w okresie 2018 roku realizował zadania przewidziane dla Komitetu Audytu określone m.in. w:

- Ustawie z dnia 11 maja 2017 roku o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (Dz.U. z 2017 roku poz. 1089),
- Statucie Banku Ochrony Środowiska S.A.
- Uchwałach Rady Nadzorczej Banku.

Ponadto, Komitet Audytu Wewnętrznego w swej działalności kieruje się także wskazaniem zawartymi w:

- 1) „Rekomendacji H dotyczącej systemu kontroli wewnętrznej w bankach” wydanej przez Komisję Nadzoru Finansowego w kwietniu 2017 roku,
- 2) Rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 roku w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach,
- 3) Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 537/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 roku w sprawie szczegółowych wymogów dotyczących ustawowych badań sprawozdań finansowych jednostek interesu publicznego,
- 4) Dobrych Praktykach Spółek Notowanych na GPW 2016,
- 5) Rekomendacjach i wytycznych KNF dot. funkcjonowania Komitetu Audytu,
- 6) rozporządzeniu delegowanym Komisji (UE) 2017/565 z dnia 25 kwietnia 2016 roku uzupełniającym dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/65/UE w odniesieniu do wymogów organizacyjnych i warunków prowadzenia działalności przez firmy inwestycyjne oraz pojęć zdefiniowanych na potrzeby tej dyrektywy,
- 7) ustawie z dnia 29 lipca 2005 roku o obrocie instrumentami finansowymi (tj. Dz.U. 2017, poz. 1768 z późn. zm.) wraz z aktami wykonawczymi, w tym w szczególności rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 29 maja 2018 roku w sprawie szczegółowych warunków technicznych i organizacyjnych dla firm inwestycyjnych, banków, o których mowa w art. 70 ust. 2 ustawy o obrocie instrumentami finansowymi, i banków powierniczych (Dz.U. 2018, poz. 1111).

Do głównych zadań Komitetu Audytu Wewnętrznego należą w szczególności:

- monitorowanie:
 - procesu sprawozdawczości finansowej,
 - skuteczności systemów kontroli wewnętrznej i systemów zarządzania ryzykiem oraz audytu wewnętrznego, w tym w zakresie sprawozdawczości finansowej,
 - wykonywania czynności rewizji finansowej, w szczególności przeprowadzania przez firmę audytorską badania, z uwzględnieniem wszelkich wniosków i ustaleń Komisji Nadzoru Audytowego wynikających z kontroli przeprowadzonej w firmie audytorskiej,
- kontrolowanie i monitorowanie niezależności biegłego rewidenta i firmy audytorskiej, w szczególności w przypadku, gdy na rzecz Banku świadczone są przez firmę audytorską inne usługi niż badanie,

- informowanie Rady Nadzorczej o wynikach badania oraz wyjaśnianie, w jaki sposób badanie to przyczyniło się do rzetelności sprawozdawczości finansowej w Banku, a także jaka była rola Komitetu w procesie badania,
- dokonywanie oceny niezależności biegłego rewidenta oraz wyrażanie zgody na świadczenie przez niego dozwolonych usług niebędących czynnościami rewizji finansowej.
- opracowywanie polityki wyboru firmy audytorskiej do przeprowadzania badania,
- opracowywanie polityki świadczenia przez firmę audytorską przeprowadzającą badanie, przez podmioty powiązane, z tą firmą audytorską oraz przez członka sieci firmy audytorskiej dozwolonych usług niebędących badaniem,
- określanie procedury wyboru firmy audytorskiej przez Bank,
- nadzór merytoryczny nad działalnością komórki audytu wewnętrznego, w tym w szczególności nadzór nad właściwym usytuowaniem komórki audytu wewnętrznego w strukturze organizacyjnej Banku, z zachowaniem niezależności funkcjonowania, zgodnie z regulacjami nadzorczymi.

Skład osobowy Komitetu i zmiany w ciągu ostatniego roku obrotowego

Liczba członków Komitetu Audytu Wewnętrznego (KAW) w okresie sprawozdawczym za 2018 rok, nie zmieniła się i wynosiła 4 osoby. Funkcję Przewodniczącego Komitetu Audytu Wewnętrznego niezmiennie pełnił Przewodniczący Rady Nadzorczej Banku. Skład Komitetu Audytu Wewnętrznego (KAW) w ciągu 2018 roku podlegał zmianom osobowym tj.:

- 1) w okresie od 1 stycznia 2018 roku do 20 lutego 2018 roku skład Komitetu Audytu Wewnętrznego był następujący:
 - Wojciech Wardacki - Przewodniczący Komitetu,
 - Oskar Kowalewski - Wiceprzewodniczący Komitetu,
 - Emil Ślązak - Członek Komitetu,
 - Marian Szołucha - Członek Komitetu.
- 2) w okresie od 21 lutego 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku skład Komitetu Audytu Wewnętrznego był następujący:
 - Wojciech Wardacki - Przewodniczący Komitetu,
 - Iwona Duda- Wiceprzewodniczący Komitetu,
 - Emil Ślązak - Członek Komitetu,
 - Marian Szołucha - Członek Komitetu.

Rada Nadzorcza Banku na posiedzeniu w dniu 21 lutego 2018 roku na mocy Uchwały Nr3/2018 powołała Panią Iwonę Dudę w skład Komitetu Audytu Wewnętrznego, na funkcję Wiceprzewodniczącej Komitetu, w związku z odwołaniem ze składu Rady Nadzorczej Banku, Pana Oskara Kowalewskiego na mocy Uchwały Nr 6/2018 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia BOŚ S.A.

Posiedzenia Komitetu Audytu Wewnętrznego zwoływane są w miarę potrzeb, jednak nie rzadziej niż raz na kwartał. Przewodniczący Komitetu może zwołać posiedzenie Komitetu w trybie pilnym. W 2018 roku miało miejsce 13 posiedzeń Komitetu Audytu Wewnętrznego.

Wszyscy Członkowie Komitetu Audytu Wewnętrznego złożyli w Banku oświadczenie, zgodnie z ustawą z dnia 11 maja 2017 roku o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz o nadzorze publicznym (Dz.U. z 2017 roku poz. 1089) informujące o spełnieniu przez nich posiadania:

- 1) kwalifikacji i spełnienia kryteriów niezależności,
- 2) wiedzy i umiejętności w zakresie rachunkowości lub badania sprawozdań finansowych,
- 3) wiedzy i umiejętności z zakresu bankowości.

Komitet ds. Ryzyka

W dniu 7 stycznia 2016 roku Rada Nadzorcza wydała Uchwałę Nr 9/2016, na mocy której został powołany Komitet ds. Ryzyka, złożony z Członków Rady Nadzorczej Banku. Komitet ds. Ryzyka wspiera Radę Nadzorczą w nadzorze nad obszarem ryzyka. Komitet realizuje zadania przewidziane w Ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe (Dz. U. z 2015 roku poz. 128, z późn. zm.), w Statucie Banku oraz uchwałach Rady Nadzorczej.

Realizując główne zadania Komitet w szczególności:

- 1) opiniuje całościowo bieżącą i przyszłą gotowość Banku do podejmowania ryzyka, w tym:
 - przyjmuje okresowe raporty/informacje Zarządu Banku o najważniejszych wydarzeniach mających wpływ na poziom ryzyka w Banku oraz o znaczących zmianach w procesie i systemie zarządzania ryzykiem,

- przyjmuje okresowe sprawozdania/raporty/informacje Zarządu Banku o poziomie ryzyka, zwiększonej ekspozycji na dane ryzyko, o sposobach identyfikacji i monitorowania ryzyka oraz podjętych działaniach w celu zmniejszenia ryzyka;
- 2) opiniuje opracowaną przez Zarząd Banku strategię zarządzania ryzykiem w działalności Banku oraz przedkłada przez Zarząd informacje dotyczące realizacji tej strategii;
- 3) wspiera Radę Nadzorczą Banku w nadzorowaniu wdrażania strategii zarządzania ryzykiem w działalności Banku przez kadrę kierowniczą wyższego szczebla;
- 4) weryfikuje, czy ceny pasywów i aktywów oferowane klientom w pełni uwzględniają model biznesowy Banku i jego strategię w zakresie ryzyka, a w przypadku gdy ceny te nie odzwierciedlają w odpowiedni sposób rodzajów ryzyka zgodnie z tym modelem i tą strategią, przedstawia Zarządowi Banku propozycje mające na celu zapewnienie adekwatności cen pasywów i aktywów do tych rodzajów ryzyka.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku skład Komitetu ds. Ryzyka był następujący:

- Emil Ślązak – Przewodniczący Komitetu,
- Marian Szołucha – Wiceprzewodniczący Komitetu,
- Iwona Duda – Członek Komitetu,
- Wojciech Wardacki – Członek Komitetu.

Komitet ds. Wynagrodzeń i Nominacji

Komitet ds. Wynagrodzeń został powołany spośród Członków Rady Nadzorczej w celu wykonywania czynności przewidzianych dla tego Komitetu określonych w Rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 roku w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach wydanego na podstawie art. 9ca ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe oraz czynności wynikających z § 20 ust. 10 pkt 9 Statutu Banku Ochrony Środowiska S.A., w szczególności obejmujących:

- opiniowanie, projektowanie zasad wynagradzania członków Zarządu Banku Ochrony Środowiska S.A.,
- opiniowanie i monitorowanie polityki wynagrodzeń oraz wspieranie organów Banku w zakresie kształtowania i realizacji tej Polityki;
- opiniowanie wysokości wynagrodzenia zmiennego osób zajmujących stanowiska kierownicze;
- opiniowanie i monitorowanie wynagrodzenia zmiennego osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku, odpowiedzialnych za zarządzanie ryzykiem na drugim poziomie w zakresie, o którym mowa w § 3 ust. 3 pkt 1 Rozporządzenia, kierowanie komórką do spraw zgodności oraz kierowanie komórką audytu wewnętrznego.

Posiedzenia Komitetu ds. Wynagrodzeń zwoływane były w miarę potrzeb, jednak nie rzadziej niż 2 razy w roku. W okresie sprawozdawczym odbyło się 5 posiedzeń Komitetu.

W 2018 roku Komitet ds. Wynagrodzeń pracował w następującym składzie:

W okresie od 1 stycznia 2018 roku do 21 lutego 2018 roku:

Piotr Sadownik - Przewodniczący Komitetu,
Oskar Kowalewski - Wiceprzewodniczący Komitetu,
Janina Goss – Członek Komitetu.

W okresie od 21 lutego 2018 roku do 27 czerwca 2018 roku:

Piotr Sadownik - Przewodniczący Komitetu,
Dariusz Wasilewski - Wiceprzewodniczący Komitetu,
Janina Goss – Członek Komitetu.

W dniu 27 czerwca 2018 roku Rada Nadzorcza poszerzyła kompetencje Komitetu ds. Wynagrodzeń, powołując Komitet ds. Wynagrodzeń i Nominacji.

Komitet ds. Wynagrodzeń i Nominacji został powołany w celu wykonywania czynności określonych m.in. w:

- 1) art. 22aa. Prawa bankowego – w zakresie polityki oceny adekwatności kandydatów i członków odpowiednio: Rady Nadzorczej i Zarządu Banku,
- 2) rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 roku w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu

szacowania kapitału wewnętrznego przewidzianych dla tego Komitetu – w zakresie polityki wynagrodzeń,

w szczególności obejmujących:

- 1) w zakresie polityki oceny adekwatności kandydatów na członków Rady Nadzorczej i członków Rady Nadzorczej:
 - opiniowanie projektu polityki oceny adekwatności oraz projektu zmiany tej polityki,
 - przekazywanie Walnemu Zgromadzeniu sprawozdania z badania zgromadzonej dokumentacji i sprawdzenia wiarygodności w celu oceny adekwatności kandydata na członka Rady Nadzorczej lub członka Rady Nadzorczej Banku,
 - przedstawianie Walnemu Zgromadzeniu propozycji indywidualnej oceny adekwatności kandydatów na członków Rady Nadzorczej lub członków Rady Nadzorczej, a także proponowanie oceny adekwatności kolegialnej Rady Nadzorczej,
 - przekazywanie informacji zwrotnej osobom ocenianym o wyniku przeprowadzonej oceny;
- 2) w zakresie polityki oceny adekwatności kandydatów na członków Zarządu i członków Zarządu:
 - opiniowanie projektu polityki oceny adekwatności oraz projektu zmiany tej polityki,
 - przekazywanie Radzie Nadzorczej sprawozdania z badania zgromadzonej dokumentacji i sprawdzenia wiarygodności w celu oceny adekwatności kandydata na członka Zarządu lub członka Zarządu Banku,
 - przedstawianie Radzie Nadzorczej propozycji indywidualnej oceny adekwatności kandydatów na członków Zarządu lub członków Zarządu, a także proponowanie oceny adekwatności kolegialnej Zarządu,
 - przekazywanie informacji zwrotnej osobom ocenianym o wyniku przeprowadzonej oceny;
- 3) w zakresie polityki oceny adekwatności kandydatów do objęcia najważniejszych funkcji w Banku lub osób pełniących takie funkcje - opiniowanie projektu polityki oceny adekwatności oraz projektu zmiany tej polityki;
- 4) w zakresie polityki wynagrodzeń - opiniowanie i monitorowanie przyjętej w Banku polityki wynagrodzeń oraz wspieranie organów Banku w zakresie kształtowania i realizacji tej polityki poprzez:
 - opiniowanie listy osób mających istotny wpływ na profil ryzyka w Banku oraz jej corocznej aktualizacji,
 - projektowanie wynagrodzenia członków Zarządu Banku, w tym wysokości i składników wynagrodzenia zmiennego, czynników kształtujących wynagrodzenia zmienne i kryteriów oceny wyników pracy oraz rekomendowanie ich Radzie Nadzorczej,
 - rekomendowanie Radzie Nadzorczej przyznania, ograniczenia, wstrzymania, odmowy wypłaty lub realizacji wynagrodzenia zmiennego członków Zarządu Banku,
 - opiniowanie wysokości wynagrodzenia zmiennego osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku związane z zarządzaniem ryzykiem oraz zachowaniem zgodności działania Banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi,
 - opiniowanie i monitorowanie wynagrodzenia zmiennego osób zajmujących stanowiska kierownicze, odpowiedzialnych za zarządzanie ryzykiem na pierwszym i drugim poziomie innych niż wskazane w lit. d,
 - opiniowanie polityki wynagrodzeń w Grupie Kapitałowej BOŚ S.A. oraz opiniowanie oceny istotności wpływu spółek zależnych na profil ryzyka Banku.

Komitet ds. Ekologii

Komitet ds. Ekologii wspiera Radę Nadzorczą i Zarząd Banku w rozwoju działalności proekologicznej, jest organem opiniotwórczym przygotowującym rekomendacje dla Rady.

Komitet ds. Ekologii w 2018 roku obradował w następującym składzie:

Andrzej Matysiak – Przewodniczący Komitetu,

Paweł Mzyk – Wiceprzewodniczący Komitetu (od 1 stycznia 2018 – do 13 lutego 2018),

Dariusz Wasilewski – Wiceprzewodniczący Komitetu (od 13 lutego 2018 do 31 grudnia 2018),

Janina Goss – Członek Komitetu.

Przedmiotem rekomendacji przygotowanych przez Komitet ds. Ekologii dla Rady były m.in. kierunki rozwoju finansowania projektów służących ochronie środowiska, współpraca z akcjonariuszami, w tym w szczególności z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Lasami Państwowymi, współudział Banku w realizacji Programu rządowego „Czyste powietrze”.

Posiedzenia Komitetu ds. Ekologii zwoływane są przez Przewodniczącego w miarę potrzeb. W roku 2018 odbyło się 5 posiedzeń Komitetu.

4.3. Zarząd Banku

Informacja na temat zmian w składzie Zarządu Banku w 2018 roku

Na dzień 31 grudnia 2017 roku skład Zarządu Banku przedstawiał się następująco:

- Bogusław Białowąs – Prezes Zarządu,
- Arkadiusz Garbarczyk – Wiceprezes Zarządu,
- Dariusz Grylak – Wiceprezes Zarządu,
- Anna Milewska – Wiceprezes Zarządu.

W dniu 21 lutego 2018 roku Rada Nadzorcza:

- powierzyła Panu A. Garbarczykowi funkcję Wiceprezesa – pierwszego zastępcy Prezesa Zarządu,
- odwołała ze składu Zarządu Panią Annę Milewską oraz Pana Dariusza Grylaka,
- powołała do składu Zarządu Pana Konrada Raczkowskiego.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku skład Zarządu Banku przedstawiał się następująco:

- Bogusław Białowąs, Prezes Zarządu
- Arkadiusz Garbarczyk, Wiceprezes – pierwszy zastępca Prezesa Zarządu
- Konrad Raczkowski, Wiceprezes Zarządu.

Do dnia sporządzenia niniejszej informacji skład Zarządu Banku nie uległ zmianie.

4.4. Zasady powoływania i odwoływania osób zarządzających

Zasady działania, kompetencje i zadania Zarządu zostały określone w §§ 21 – 23 Statutu oraz w Regulaminie Zarządu (dokumenty są dostępne do wglądu na stronie internetowej Banku www.bosbank.pl w sekcji „Relacje inwestorskie”).

Stosownie do postanowień zawartych w Statucie Banku, Zarząd Banku składa się co najmniej z trzech członków będących osobami fizycznymi, w tym: Prezesa Zarządu, Wiceprezesa - pierwszego zastępcy Prezesa Zarządu oraz pozostałych Wiceprezesów lub innych Członków Zarządu.

Zarząd prowadzi sprawy Banku oraz reprezentuje Bank na zewnątrz. Zarząd działa kolegialnie i podejmuje decyzje w formie uchwał.

Zarząd Banku przestrzega zasad ładu korporacyjnego:

- określonych w „Dobrych Praktykach spółek notowanych na GPW”, wydanych przez Radę Nadzorczą Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.,
- określonych w „Zasadach ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych”, wydanych przez Komisję Nadzoru Finansowego,

O wszelkich odstępstwach od ww. zasad Zarząd informuje zgodnie z określonym w tych dokumentach trybem.

Uchwały Zarządu są podejmowane na posiedzeniach zwoływanych w trybie określonym w Regulaminie Zarządu. Uchwały zapadają zwykłą większością głosów. Uchwały mogą być podjęte, jeśli wszyscy członkowie Zarządu zostali zawiadomieni o posiedzeniu Zarządu, a w posiedzeniu Zarządu uczestniczy co najmniej połowa jego członków, w tym prezes Zarządu lub - w czasie jego nieobecności – wiceprezes – pierwszy zastępca Prezesa Zarządu lub wskazany przez Prezesa Zarządu inny członek Zarządu. W razie równej liczby głosów, decyduje głos Prezesa Zarządu. Członek Zarządu nie zgadzający się z podjętą uchwałą, może zgłosić do protokołu umotywowane zdanie odrębne. Nie zwalnia go to jednak z obowiązku stosowania się do uchwały podjętej przez Zarząd. Członek Zarządu nie może brać udziału w głosowaniu w sprawach osobiście go dotyczących, w tym takich, w których występuje sprzeczność interesów Banku z osobistymi interesami członka Zarządu, jego małżonka, krewnych lub powinowatych. Posiedzenia Zarządu są protokołowane.

Posiedzenia Zarządu są zwoływane przez Prezesa Zarządu w miarę potrzeby, nie rzadziej niż 2 razy w miesiącu. Prezes Zarządu, na uzasadniony wniosek członka Zarządu lub z własnej inicjatywy, może zwołać posiedzenie Zarządu w trybie pilnym, wyznaczając termin, miejsce i porządek obrad posiedzenia.

W posiedzeniach Zarządu uczestniczą jego członkowie oraz osoby zaproszone przez Prezesa Zarządu. W uzasadnionych przypadkach, za zgodą Prezesa Zarządu, członkowie Zarządu nieobecni na posiedzeniu mogą uczestniczyć w posiedzeniu lub głosowaniu uchwał za pośrednictwem środków umożliwiających równoczesne komunikowanie się w czasie rzeczywistym oraz wzajemną identyfikację członków Zarządu (wideokonferencja /telekonferencja). Na posiedzeniach Zarządu, Prezes Zarządu przedstawia do akceptacji projekt porządku obrad, kieruje obradami, udziela głosu, rozstrzyga sprawy proceduralne, podsumowuje wyniki dyskusji, formułuje uchwały, zalecenia i wnioski. W sprawach uzasadnionych względami biznesowymi lub formalno-prawnymi, członek Zarządu może – po uzyskaniu zgody Prezesa Zarządu – wnieść pod obrady Zarządu temat nie ujęty w porządku posiedzenia.

W przypadku wygaśnięcia mandatu Prezesa Zarządu wskutek śmierci, rezygnacji albo odwołania go ze składu Zarządu, do czasu powołania prezesa, jego funkcje pełni oraz kieruje całokształtem działalności Banku wiceprezes - pierwszy zastępca Prezesa Zarządu, powoływany za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego.

W czasie nieobecności Prezesa Zarządu, jego funkcje pełni oraz kieruje całokształtem działalności Banku (z wyłączeniem kompetencji dotyczących nawiązywania oraz rozwiązywania właściwego stosunku zatrudnienia z dyrektorami zarządzającymi, dyrektorami komórek organizacyjnych Centrali i ich zastępcami oraz dyrektorami centrów biznesowych) wiceprezes – pierwszy zastępca prezesa Zarządu lub wskazany przez prezesa Zarządu inny członek Zarządu. Wiceprezesi lub członkowie Zarządu sprawują nadzór nad podporządkowanymi im obszarami działalności Banku, zgodnie z wewnętrznym podziałem kompetencji ustalonym przez Zarząd i zatwierdzonym przez Radę Nadzorczą oraz nad komórkami organizacyjnymi Centrali zgrupowanymi w poszczególnych obszarach, zgodnie z zarządzeniem Prezesa Zarządu w sprawie zakresu kierowania działalnością Banku przez poszczególnych członków Zarządu Banku.

5. KONFLIKT INTERESÓW W BOŚ S.A.

W Banku obowiązują przepisy dotyczące zarządzania konfliktami interesów, w tym zasady przeciwdziałania konfliktom interesów. Regulaminy Zarządu i Rady Nadzorczej określają zasady wyłączenia członków tych organów, z udziału w rozpatrywaniu spraw i podejmowaniu decyzji, z którymi związany jest konflikt interesów. W przypadku powstania lub możliwości wystąpienia potencjalnego konfliktu interesów osoby, których taka sytuacja dotyczy mają obowiązek ujawnić tę sytuację.

Ponadto w Banku obowiązują przepisy wewnętrzne dotyczące zasad przyjmowania korzyści lub prezentów, które mogłyby mieć wpływ na bezstronność i obiektywizm przy podejmowaniu decyzji wobec klientów lub podmiotów współpracujących z Bankiem.

6. POLITYKA WYNAGRODZEŃ W BOŚ S.A.

6.1 Polityka wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w BOŚ S.A.

W celu wypełnienia wymogów określonych w Rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 roku w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach a także w zgodzie z postanowieniami Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, Bank wdrożył Politykę wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze, zatwierdzoną przez Radę Nadzorczą BOŚ S.A.

Komitet ds. Wynagrodzeń (a od 27 czerwca 2018 roku Komitet ds. Wynagrodzeń i Nominacji) powołany przez Radę Nadzorczą Banku opiniuje Politykę wynagrodzeń, opiniuje i projektuje zasady wynagradzania członków Zarządu, opiniuje wysokość wynagrodzenia zmiennego osób zajmujących stanowiska kierownicze, opiniuje i monitoruje wysokość wynagrodzenia zmiennego osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku odpowiedzialne za zarządzanie ryzykiem na drugim poziomie, kierowanie komórką do spraw zgodności oraz kierowanie komórką audytu wewnętrznego.

Polityka wynagrodzeń zakłada m.in.:

- wypłatę co najmniej 50% ustalonego wynagrodzenia zmiennego w akcjach Banku Ochrony Środowiska, których wartość ustala się jako średnią cenę ważoną akcji Banku w obrotach sesyjnych na GPW w okresie od 1 grudnia roku poprzedzającego rok przyznania premii do 31 stycznia roku, w którym następuje przyznanie premii,

Przez akcje rozumie się:

- akcje Banku Ochrony Środowiska S.A. notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie,
 - akcje wirtualne tzw. akcje fantomowe, o wartości odpowiadającej cenie akcji notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie.
- odroczenie wypłaty 40% wynagrodzenia zmiennego w trzech równych rocznych ratach, przy czym co najmniej 50% każdej transzy jest wypłacane w akcjach Banku, a pozostała część w gotówce. Część odroczonej może zostać wstrzymana, ograniczona lub Bank może odmówić jej wypłaty bądź realizacji m.in. w sytuacji, gdy wyniki Banku znacząco odbiegają od zatwierdzonego planu finansowego na dany rok lub gdy spełnione zostały warunki, o których mowa w art. 142 ust. 1 ustawy – Prawo bankowe,
 - ocenę wyników obejmującą okres 3 lat, tak aby wysokość wynagrodzenia zależnego od wyników uwzględniała cykl koniunkturalny Banku i ryzyko związane z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą. Przez wyniki rozumie się założone w strategii lub planie finansowym Banku na dany rok zadania efektywnościowe, finansowe, sprzedażowe i cele indywidualne.

Maksymalny poziom wynagrodzenia zmiennego każdej z osób zajmujących stanowisko kierownicze nie przekracza 100% wynagrodzenia stałego. Walne Zgromadzenie Banku Ochrony Środowiska S.A. może wyrazić zgodę na zwiększenie maksymalnego poziomu wynagrodzenia zmiennego w stosunku do wynagrodzenia stałego do 200%, zgodnie z procedurą przewidzianą w § 25 ust. 2 pkt 4) lit. b) i c) Rozporządzenia MRiF. Zwiększenie maksymalnego poziomu wynagrodzenia zmiennego, o którym mowa w zdaniu poprzedzającym, nie dotyczy Członków Zarządu Banku.

W 2018 roku ustalono, że w związku z realizacją przez Bank Programu Postępowania Naprawczego – zgodnie z art. 142 ust. 1 ustawy – Prawo bankowe, osobom mającym istotny wpływ na profil ryzyka Banku (w tym Członkom Zarządu BOŚ S.A.) nie przyznano wynagrodzenia zmiennego za wyniki 2017 roku. W okresie sprawozdawczym wynagrodzenie zmienne za wyniki roku 2018 nie zostało jeszcze rozliczone i przyznane.

6.2. Program opcji menedżerskich oraz akcji pracowniczych

Trzyletni program motywacyjny dla kluczowych członków kadry menedżerskiej Grupy BOŚ S.A., tzw. program opcji menedżerskich („Program”) był uruchomiony w 2012 rok i obejmował lata: 2012, 2013 i 2014. Program został zrealizowany jedynie za 2013 roku. Termin wykupu praw do objęcia akcji serii S przez posiadaczy warrantów serii B upłynął z dniem 31 grudnia 2017 roku. Program nie był kontynuowany.

W 2018 roku w Banku nie było programu akcji pracowniczych.

6.3. Informacja na temat wynagrodzeń i zobowiązań wobec kluczowego personelu kierowniczego BOŚ S.A.

Informacje na temat wynagrodzeń kluczowego personelu kierowniczego BOŚ S.A. w 2018 roku oraz o wszelkich zobowiązaniach Banku wobec obecnych i byłych osób zarządzających oraz nadzorujących zamieszczono w nocie 50 Rocznoego Sprawozdania Finansowego BOŚ S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku.

6.4. Umowy dotyczące rekompensat dla osób zarządzających

Umowy zawarte z osobami zarządzającymi, zawierały zasady rekompensat. W tym zakresie obowiązywały następujące zapisy:

- w przypadku rozwiązania albo wypowiedzenia umowy przez Bank z innych przyczyn niż naruszenie podstawowych obowiązków wynikających z umowy, przewidziano możliwość przyznania nie więcej niż

3-krotność wynagrodzenia stałego, pod warunkiem pełnienia powierzonych funkcji przez okres co najmniej 12 miesięcy przed rozwiązaniem umowy; wysokość odprawy przyznaje Rada Nadzorcza, kierując się nakładem świadczonych usług, ich wydajnością i jakością w ciągu ostatnich 3 lat pełnienia funkcji oraz oceną efektów świadczonych usług zarządzania, wyników finansowych Banku i nadzorowanej linii biznesowej.

W okresie od 1 stycznia 2018 roku do 21 lutego 2018 roku powyższymi zasadami objętych było czterech Członków Zarządu, zaś w okresie od 21 lutego do 31 grudnia 2018 roku trzech Członków Zarządu.

- w zamian za powstrzymanie się od zajmowania się bezpośrednio lub pośrednio interesami konkurencyjnymi wobec Banku po ustaniu pełnienia funkcji, w przypadku pełnienia funkcji co najmniej 3 miesiące, przewidziano odszkodowanie, wypłacane co miesiąc po ustaniu pełnienia funkcji w wysokości 50% wynagrodzenia stałego otrzymanego bezpośrednio przed ustaniem pełnienia funkcji – przez okres 6 miesięcy.

W okresie od 1 stycznia 2018 roku do 21 lutego 2018 roku powyższymi zasadami objętych było czterech Członków Zarządu, zaś w okresie od 21 lutego do 31 grudnia 2018 roku trzech Członków Zarządu.

6.5. Zestawienie stanu posiadania akcji Banku przez Członków Zarządu Banku i Członków Rady Nadzorczej

Z oświadczeń przekazanych przez członków Zarządu Banku oraz Rady Nadzorczej Banku wynika, że w dniu 31 grudnia 2018 roku żaden z członków Zarządu, a także żaden z Członków Rady Nadzorczej nie posiadał akcji Banku ani uprawnień do nich.

VI. OŚWIADCZENIE NA TEMAT INFORMACJI NIEFINANSOWYCH

Bank Ochrony Środowiska po raz drugi prezentuje dane pozafinansowe. Sprawozdanie zostało przygotowane z wykorzystaniem wskaźników GRI G4. Zgodnie z wymaganiami GRI dane zostały zaraportowane według stanu na dzień 31 grudnia 2018 roku. W raportowanym okresie BOŚ S.A. po raz kolejny znalazł się w zestawieniu RESPECT Index, giełdowym indeksie spółek społecznie odpowiedzialnych. Jest to potwierdzeniem, że Bank w codziennej praktyce biznesowej uwzględnia odpowiedzialne społecznie zachowanie wobec środowiska, społeczności i pracowników.

ETYKA

Wszyscy pracownicy Banku są zobowiązani do zachowania zgodnego z uniwersalnymi wartościami etycznymi oraz przestrzegania przepisów prawa i obowiązujących w Banku regulacji. Uczciwość, rzetelność, zaufanie i wiarygodność to fundament, na którym BOŚ Bank – już od blisko 30 lat – rozwija swoją odpowiedzialną społecznie działalność.

Etyczny fundament

W Banku Ochrony Środowiska S.A. od wielu lat obowiązują spójne regulacje wewnętrzne, które normują szeroko pojęte zagadnienia etyczne, w tym kwestie antykorupcji, tj.:

1. Kodeks etyki Banku Ochrony Środowiska S.A.;
2. Kodeks Etyki Bankowej (Zasady Dobrej Praktyki Bankowej);
3. Zasady przyjmowania i przekazywania korzyści lub prezentów w Banku Ochrony Środowiska S.A.;
4. Polityka przeciwdziałania i zarządzania konfliktami interesów w Banku Ochrony Środowiska S.A.;
5. Procedura anonimowego zgłaszania naruszeń prawa oraz obowiązujących w Banku Ochrony Środowiska S.A. procedur i standardów etycznych.

Bank wymaga od pracowników bezwzględnej zgodności ich działań z wyznaczanymi normami i wartościami etycznymi.

Stosowane procedury i zasady:

- nowo zatrudniani pracownicy muszą zapoznać się z treścią Kodeksu etyki (podpisują stosowne oświadczenie);

- komórka do spraw zgodności, we współpracy z właściwymi departamentami, służy pomocą przy interpretacji i wyjaśnianiu wątpliwości;
- w Banku realizowane są cykliczne akcje edukacyjno-informacyjne poświęcone zagadnieniom etycznym.

Polityka zgodności

Bank wypracował kompleksowy system zapewniający zgodność (*compliance*) podejmowanych działań z prawem, regulacjami wewnętrznymi, standardami rynkowymi oraz przyjętymi wartościami i kanonem postępowania – przy jednoczesnym minimalizowaniu kluczowych dla Banku ryzyk (finansowych, rynkowych, reputacyjnych, prawnych). Stale realizowane są działania edukacyjne, nastawione na podnoszenie świadomości pracowników w zakresie ich współodpowiedzialności i wpływu na mityzację ryzyk braku zgodności.

Formalną ramą systemu są regulacje wewnętrzne i odpowiadające im akty wykonawcze:

1. Polityka zgodności Banku Ochrony Środowiska S.A.;
2. System kontroli wewnętrznej w BOŚ S.A.;
3. Zasady wykonywania kontroli wewnętrznej w Banku Ochrony Środowiska S.A.;
4. Zasady zarządzania ryzykiem braku zgodności w Banku Ochrony Środowiska S.A.;
5. Wytyczne w sprawie organizacji niezależnego testowania poziomego w ramach systemu kontroli wewnętrznej w Placówkach Banku;
6. Wytyczne w sprawie organizacji niezależnego testowania poziomego lub pionowego w komórkach organizacyjnych Centrali.

Polityka zgodności Banku określa podstawowe zasady zapewniania zgodności oraz zarządzania ryzykiem jej braku. Za przestrzeganie prawa, przepisów i standardów odpowiadają wszyscy pracownicy Banku oraz członkowie Zarządu i Rady Nadzorczej.

Nadzór nad zapewnianiem zgodności sprawuje Rada Nadzorcza. Zatwierdza ona Politykę zgodności oraz raz w roku ocenia efektywność zarządzania ryzykiem braku zgodności oraz adekwatność i skuteczność systemu kontroli wewnętrznej.

Bank podlega ponadto nadzorowi Komisji Nadzoru Finansowego.

ZATRUDNIENIE

Ludzie są najważniejszym zasobem każdej organizacji. Przy wymagającym rynku pracy, gdy niełatwo znaleźć i utrzymać najlepszych specjalistów, procentują działania, które BOŚ S.A. od lat podejmuje na rzecz efektywnej rekrutacji oraz zapewnienia pracownikom przejrzystych zasad wynagradzania, optymalnych warunków rozwoju oraz harmonii między życiem zawodowym i prywatnym.

Polityka kadrowa BOŚ S.A. nastawiona jest na:

- wybór potencjalnych współpracowników o odpowiednich kompetencjach, talentach i cechach charakteru, gotowych realizować ważne dla Banku cele;
- wsparcie pracowników w rozwoju ich kompetencji, w szczególności nakierowanych na realizację kluczowych założeń strategii Banku;
- obiektywne zasady nagradzania i motywowania;
- zwiększenie efektywności pracy oraz satysfakcji swoich pracowników;
- mitygację ryzyk związanych m.in. z fluktuacją kadr.

W Banku funkcjonuje system informacji zarządczej, który dostarcza kompleksowych informacji o potrzebach personelu, m.in. w zakresie wsparcia rozwojowego.

Zatrudnienie pracowników ze względu na rodzaj umowy w podziale na płeć

	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
Liczba pracowników zatrudnionych na umowę o pracę:			
Na okres próbny	2	2	4
Na czas określony	153	94	247
Na czas nieokreślony	670	303	973
Suma pracowników na umowach o pracę:	825	399	1 224
Pracownicy zatrudnieni w oparciu o umowę zlecenia	4	10	14
Osoby samozatrudnione, ale pracujące w grupie na zasadach pracowniczych	7	5	12

Obszar zarządzania kapitałem ludzkim w Banku od lat wspierają efektywnie regulacje wewnętrzne:

- Kodeks etyki;
- Regulamin pracy;
- Regulamin doboru i zatrudniania pracowników;
- Wewnętrzna Polityka antymobbingowa;
- Standardy współpracy wewnętrznej.

Bank sukcesywnie wdraża i rozwija inicjatywy, które wyróżniają Bank jako dobrego pracodawcę, zwiększając lojalność, satysfakcję i efektywność pracowników. Obok „standardowych” w branży benefitów (ZFŚŚ, opieka medyczna, pakiety sportowe), BOŚ S.A. wypracował takie skuteczne narzędzia HR, jak:

- polityka typowania i rozwoju sukcesorów na kluczowe stanowiska Banku;
- zatrudnianie wewnętrznych trenerów,
- platforma rekrutacyjna wykorzystująca polecenia wewnętrzne,
- platforma MyBenefit,
- indywidualne ścieżki rozwoju,
- 35% zniżka na przejazdy Kolejami Mazowieckimi.

Podejmowane działania w 2018 roku - w tym systemowa podwyżka wynagrodzeń zasadniczych dla najmniej zarabiających pracowników - przełożyły się na poprawę ważnych dla Banku wskaźników.

Liczba i odsetek nowozatrudnionych

Wiek	Kobiety			Mężczyźni			Ogółem
	≤ 29	30-50	51 ≤	≤ 29	30-50	51 ≤	
Liczba nowozatrudnionych pracowników	51	95	17	26	77	16	282
Procent nowozatrudnionych pracowników	4%	8%	1%	2%	6%	1%	23%

Liczba i odsetek odejść pracowników

Wiek -->	Kobiety			Mężczyźni			Ogółem
	≤ 29	30-50	51 ≤	≤ 29	30-50	51 ≤	
Liczba odejść pracowników	71	154	30	33	97	25	410
Procent odejść pracowników	6%	13%	2%	3%	8%	2%	33%

Platforma rekrutacji i poleceń (dobra praktyka)

Bank postawił na platformę Sharehire, czyli rozwiązanie internetowe, które istotnie wspiera tradycyjne kanały rekrutacji. Osoby zainteresowane pracą w Banku znajdują tu wiele informacji, które mogą ich skłonić do złożenia CV. Aktualni pracownicy mogą polecać kandydatów (na wybranych stanowiskach dostępne są atrakcyjne nagrody finansowe za skuteczne polecenie pracownika) oraz uczestniczyć w rekrutacjach wewnętrznych <https://bosbank.sharehire.pl/>.

Równość i różnorodność

BOŚ S.A. nie uznaje jakiegokolwiek dyskryminacji w zatrudnieniu. Podstawą decyzji o zatrudnieniu, awansie lub działaniach rozwojowych są uniwersalne, obiektywne kryteria, jak kwalifikacje, wiedza, osiągnięcia, ocena okresowa czy potrzeby szkoleniowe danej osoby. Na szczególne wsparcie rozwojowe mogą liczyć osoby, które wyróżniają się efektami swojej pracy. Zapisy antidyskryminacyjne są ujęte w najważniejszych dokumentach wewnętrznych, obowiązujących pracowników (Regulamin pracy, Wewnętrzna Polityka antymobbingowa, Regulamin doboru i zatrudniania pracowników, Kodeks etyki). Bank stawia na różnorodność jako bardzo ważne źródło rozwoju i budowania przewagi konkurencyjnej, dlatego docenia na równych zasadach wszystkich pracowników, niezależnie od płci, wieku, niepełnosprawności, narodowości, rasy, pochodzenia etnicznego, religii, wyznania, przekonań politycznych, przynależności związkowej, orientacji seksualnej czy formy zatrudnienia. Bank planuje wdrożenie Polityki różnorodności w BOŚ S.A. oraz zgłoszenie do programu Karta Różnorodności.

Pracownicy Banku na równych zasadach - bez względu na wymiar czasu pracy oraz zatrudnienie na czas określony – korzystają ze świadczeń dodatkowych:

- opieki medycznej w ENEL-MED;
- odprawy przy przejściu na emeryturę lub renty z tytułu niezdolności do pracy;
- grupowego ubezpieczenia na życie w PZU;
- czasu wolnego (1 dnia w roku) na działania wolontariackie.

Wyróżnione cytaty z regulacji obowiązujących w Banku dotyczące standardów współpracy wewnętrznej:

„Wszyscy pracownicy Banku są odpowiedzialni za tworzenie w miejscu pracy koleżeńskiej i życzliwej atmosfery, wolnej od wszelkich form dyskryminacji, mobbingu lub molestowania.”

Kodeks etyki BOŚ S.A.

"Każdy Klient powinien być traktowany z należyty szacunkiem oraz nie może być dyskryminowany ze względu na jakiegokolwiek jego cechy bądź przekonania."

„Pracownik Banku tworzy relacje biznesowe z Klientami i partnerami biznesowymi, niezależnie od ich płci, koloru skóry, pochodzenia, wieku, niepełnosprawności, wyznania religijnego oraz nie stosuje żadnych innych form dyskryminacji."

Kodeks Etyki Bankowej, obowiązujący w BOŚ S.A.

Ważną kwestią dla odpowiedzialnej społecznie instytucji, jaką jest Bank, pozostaje włączanie zawodowe osób z niepełnosprawnościami. W 2018 roku w ramach programu „Banku otwartego na niepełnosprawność” zatrudniono 19 pracowników ze znacznym stopniem niepełnosprawności. W zespole Banku są także obcokrajowcy, emeryci i osoby, które nabyły prawa do emerytury.

Różnorodność w praktyce:

- 67% pracowników Banku to kobiety, w tym 59% najwyższej kadry menedżerskiej Banku;
- 48 lat to średni wiek kobiet najwyższej kadry menedżerskiej (średni wiek mężczyzn w tej samej grupie to 46 lata);
- osoby należące do najwyższej kadry menedżerskiej ukończyły różne kierunki studiów, w Polsce i za granicą, m.in. kierunki ekonomiczne, techniczne, informatyczne, prawnicze, z zakresu filologii i inne.

Skład kadry pracowniczej w podziale na wiek i płeć oraz mniejszości

	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
Liczba pracowników w podziale na wiek			
Wiek ≤ 29	64	31	95
Wiek 30-50	564	275	839
51 ≤ wiek	197	93	290
Procent pracowników w podziale na wiek [%]			
Wiek ≤ 29	8%	8%	8%
Wiek 30-50	68%	69%	69%
51 ≤ wiek	24%	23%	24%
W tym liczba obcokrajowców	4	0	4
Procent obcokrajowców w stosunku do liczby wszystkich pracowników	0,5%	0%	0,3%
W tym liczba niepełnosprawnych	19	14	33
Procent niepełnosprawnych w stosunku do liczby wszystkich pracowników	2%	4%	3%

Skład kadry pracowniczej w podziale na kategorię zatrudnienia, wiek i płeć

	Pracownicy na stanowiskach kierowniczych i wyższych			Pracownicy na stanowiskach niższych niż kierownicze		
	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
Liczba pracowników w podziale na wiek						
Wiek ≤ 29	1	1	2	63	30	93
Wiek 30-50	95	74	169	493	216	709
51 ≤ Wiek	26	11	37	147	67	214
Łącznie	122	86	208	703	313	1 016
Procentowy udział pracowników w podziale na wiek i kategorię zatrudnienia						
Wiek ≤ 29	2%	3%	2%	98%	97%	98%
Wiek 30-50	17%	27%	20%	87%	79%	85%
51 ≤ Wiek	13%	12%	13%	75%	72%	74%
Łącznie	15%	22%	17%	85%	78%	83%

Skład Rady Nadzorczej w podziale na płeć i wiek

	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
Liczba pracowników Rady Nadzorczej			
Wiek 30-50	0	6	6
51 ≤ wiek	2	2	4
Suma	2	8	10
Procentowy skład Rady Nadzorczej w podziale na wiek i płeć			
Wiek 30-50	0%	75%	60%
51 ≤ wiek	100%	25%	40%
Wszyscy	20%	80%	100%

Równe warunki zatrudnienia

Zasada bezwzględnej równości odnosi się również do polityki wynagradzania, w tym wyceny stanowisk, decyzji podwyżkowych i benchmarkingu wynagrodzeń. Bank stosuje pełną praktykę równego wynagradzania kobiet i mężczyzn za analogiczną pracę, bazując przy tym na obiektywnej, wolnej od dyskryminacji ocenie.

Ustalając i aktualizując przedział wynagrodzeń oraz wymagania i cele dla poszczególnych stanowisk, Bank uwzględnia m.in. stawki obowiązujące na rynku bankowym, wymagania rynków lokalnych, spójne standardy jakości i obsługi klienta, jednolitą politykę kadrową oraz kulturę organizacyjną.

Utrzymaniu najwyższego, równego poziomu pracy służą wewnętrzne szkolenia i testy kompetencyjne. Działania te przekładają się na sukcesywny wzrost wskaźnika jakości obsługi klienta.

Stosunek średniego wynagrodzenia zasadniczego kobiet do mężczyzn

Pracownicy na stanowiskach kierowniczych i wyższych	78%
Pracownicy na stanowiskach niższych niż kierownicze	81%

Stosunek średniego wynagrodzenia wypłacanego kobiet do mężczyzn

Pracownicy na stanowiskach kierowniczych i wyższych	90%
Pracownicy na stanowiskach niższych niż kierownicze	89%

Wyjaśnienie: zróżnicowanie wynagrodzeń wśród kobiet i mężczyzn wynika z rodzaju zajmowanych stanowisk:

Stosunek wynagrodzeń kobiet do mężczyzn na wybranych stanowiskach w Banku

Analitik biznesowy korporacyjny 114%

Doradca 99%,

Doradca Korporacyjny 134%,

Dyrektor placówki 111%

Kierownik Zespołu 91%

Specjalista 104%

Dyrektor Departamentu/ Biura 99%

Stosunek wynagrodzenia pracowników na najniższym szczeblu do lokalnej płacy minimalnej

WOJEWÓDZTWO	Stosunek wynagrodzenia kobiet na najniższym szczeblu do lokalnej płacy minimalnej	Stosunek wynagrodzenia mężczyzn na najniższym szczeblu do lokalnej płacy minimalnej
Dolnośląskie	169%	145%
Kujawsko - pomorskie	151%	-
Lubelskie	144%	132%
Lubuskie	154%	181%
Łódzkie	155%	-
Małopolskie	152%	153%
Mazowieckie	143%	129%
Opolskie	176%	162%
Podkarpackie	154%	145%
Podlaskie	138%	176%
Pomorskie	167%	143%
Śląskie	160%	155%
Świętokrzyskie	176%	-
Warmińsko - mazurskie	144%	133%
Wielkopolskie	149%	156%
Zachodniopomorskie	156%	168%
Kraj	156%	124%

Wyjaśnienie: w Banku wynagrodzenie na podstawie płacy minimalnej dotyczy ok. 2% pracowników.

Bank otwarty na niepełnosprawnych (dobra praktyka)

Pod koniec 2017 roku BOŚ S.A. zainicjował działania na rzecz zatrudnienia osób niepełnosprawnych w formie telepracy. Regulamin telepracy obowiązuje od 1 lutego 2018 roku. Na koniec 2018 roku z tej formy zatrudnienia korzystało 19 osób.

Działaniem tym Bank akcentuje znaczenie, jakie przypisuje różnorodności i odpowiedzialności społecznej. Wpisuje się jednocześnie w politykę państwa, która zachęca przedsiębiorców do zatrudniania osób z niepełnosprawnościami w wymiarze co najmniej 6% ogółu zatrudnionych.

Nastawienie na rozwój

W tak specjalistycznej branży jak finanse pozycję rynkową w dużej mierze budują kompetencje i zaangażowanie pracowników. Dlatego Bank stale inwestuje w rozwój pracowników w celu:

- zapewnienia najwyższej jakości obsługi klientów;
- wzmacniania marki atrakcyjnego pracodawcy;
- zaspakajania aspiracji rozwojowych pracowników (przez m.in. indywidualne ścieżki rozwoju dla kluczowych pracowników);
- wypełniania obowiązujących przepisów w zakresie szkoleń (m.in. RODO i MIFID) i certyfikacji pracowników.

W latach 2017-2018 Bank opracował 2 odrębne ścieżki szkoleń certyfikatów wewnętrznych (na każdą z nich składają się 3 certyfikaty). W 2018 roku odbyły się pilotażowe edycje poszczególnych szkoleń.

Bank stawia na dywersyfikację form szkoleń – stacjonarnym szkoleniom (realizowane także przez trenerów wewnętrznych) z powodzeniem towarzyszą coraz większe znaczenie e-learning. W latach 2016-2018 opracowano ponad 80 szkoleń w tej formie. W latach 2017-18 zorganizowano pilotaż warsztatów wideo (skype), które w 2019 roku dołączą na stałe do oferty szkoleniowej Banku.

Otwartemu dialogowi o potrzebach szkoleniowych sprzyja formuła systemu oceny pracowniczej (SOOP). Pracownik sam może zapisać się na szkolenia dostępne w ramach jego ścieżki rozwoju na platformie e-learningowej Banku.

Skuteczność szkoleń i poziom wiedzy pracowników są regularnie weryfikowane. Pośrednimi wskaźnikami są wyniki badań tajemniczego klienta oraz corocznych, niezależnych badań i rankingów, np. Złoty Bankier Pulsu Biznesu oraz Przyjazny Bank Newsweeka.

W 2018 roku pracownicy Banku przeznaczyci ponad 53 tys. godzin na szkolenia. Dla porównania, dwa lata wcześniej liczba ta przekroczyła 31 tys. godzin. Tak znaczący wzrost „nasyconia” szkoleniami wynika m.in. z rozwoju szkoleń e-learningowych oraz systematycznego wprowadzania ścieżek rozwojowych.

Średnia liczba godzin szkoleniowych pracowników w podziale na kategorię zatrudnienia

	Kobiety	Mężczyźni	Średnia
Pracownicy na stanowiskach kierowniczych i wyższych	22	21	21
Pracownicy na stanowiskach niższych niż kierownicze	35	38	36
Łączna liczba godzin szkoleniowych	33	34	34

Kadra „rezerwowa” (dobra praktyka)

Bank dba o to, aby zachować ciągłość pracy i najwyższy poziom kompetencji na kluczowych stanowiskach. Dlatego kluczowi pracownicy - w szczególności z komórek odpowiedzialnych za informatykę i bezpieczeństwo – mają wyznaczonych swoich sukcesorów. W przypadku odejścia kluczowego pracownika jego miejsce zajmuje płynnie sukcesor, a kolejna osoba trafia do „kadry rezerwowej”. Kluczowi pracownicy oraz sukcesorzy objęci są działaniami motywacyjno-rozwojowymi.

Działanie to jest zgodne z Rekomendacją D KNF, ale wpisuje się też w priorytety strategiczne Banku, tj. utrzymania wartościowych pracowników.

Bezpieczeństwo i zdrowie pracowników

Od lat BOŚ podnosi świadomość pracowników w zakresie odpowiedzialności za bezpieczeństwo, zdrowie i życie swoje i innych. Takim działaniom poświęcono wiele uwagi także w 2018 roku:

- pracownicy ze swoimi rodzinami – w tym dziećmi – uczyli się udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej (w ramach akcji integracyjnej „Dzieci przejmują Bank” w ramach miesiąca Eko-Rodziny);
- praktyczne szkolenie z ewakuacji z zadymionych pomieszczeń i resuscytacji krążeniowo-oddechowej znalazło się w programie 3-dniowego wyjazdu integracyjno-szkoleniowego.

W Banku nie funkcjonuje wprawdzie formalny system zarządzania bhp, ale przyjęte rozwiązania organizacyjne pozwalają skutecznie wypełniać formalne wymagania.

W efekcie Bank zapewnia swoim pracownikom bezpieczne, higieniczne oraz ergonomiczne warunki pracy. Wszelkie urządzenia techniczne i elektryczne oraz wyposażenie stanowisk pracy są na bieżąco sprawdzane,

konserwowane i utrzymywane w stanie sprawności. Wszyscy pracownicy są objęci regularnymi szkoleniami z zakresu zasad bhp i ppoż.

Dodatkowo Bank prowadzi wiele dobrowolnych akcji informacyjno-edukacyjnych z zakresu promocji bezpieczeństwa, ale też profilaktyki zdrowotnej i zrównoważonego stylu życia.

Kompleksowe działania w obszarze bhp skutkują stałym spadkiem liczby wypadków. W efekcie BOŚ został w swojej grupie odniesienia zakwalifikowany jako podmiot o najniższym możliwym ryzyku wypadków i chorób zawodowych (oznacza to niższe składki ubezpieczeniowe).

Wskaźnik wypadkowości pracowników w podziale na płeć	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
Wskaźnik częstości wypadków	2	0	2
Liczba wypadków przy pracy x 1000 / średnia liczba pracowników na koniec raportowanego okresu			

Wskaźnik ciężkości wypadków	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
Wskaźnik ciężkości wypadków	81	0	81
Łączna liczba dni niezdolności do pracy poszkodowanych w wypadkach przy pracy / liczba osób poszkodowanych w wypadkach przy pracy			

Sport to zdrowie (dobra praktyka)

Sekcje sportowe

Bank wspiera finansowo sekcje sportowe, integrując tym samym pracowników wokół idei aktywności fizycznej i zdrowej rywalizacji. Celem działania sekcji sportowych jest promocja zdrowego trybu życia i idei uprawiania sportów wśród pracowników, wzmacnianie współpracy poprzez wspólne uprawianie sportów oraz promocja Banku jako instytucji ekologicznej. Dofinansowanie Banku obejmuje m.in. koszty: udziału w wydarzeniach sportowych, zakupów strojów i sprzętu niezbędnych do reprezentowania Banku w wydarzeniach sportowych a także organizacji treningów i wynajmu obiektów, itp.

Obecnie w Banku działa 12 sekcji (m.in. piłki siatkowej, biegowa, strzelecka, żeglarska, narciarska). Sekcje liczą 290 członków (jedna osoba może być członkiem wielu sekcji).

ŚRODOWISKO

W swojej misji Bank zapisał, że jest polskim EKO Bankiem - dla ludzi, biznesu i środowiska. Od lat łączy biznes i ekologię z korzyścią dla Klientów. Ta dewiza realizowana jest dwutorowo: przez minimalizację negatywnego wpływu na otoczenie, ale przede wszystkim – promocję proekologicznych zachowań wśród klientów, partnerów i dostawców. Bank finansuje projekty, które realnie wpływają na poprawę stanu środowiska i zrównoważony rozwój Polski.

Zgodnie z obowiązującą w Banku Polityką Środowiskową Bank prowadzi działania nastawione na ograniczanie wpływu organizacji na środowisko naturalne.

W szczególności koncentrowano się na:

- ograniczeniu zużycia energii poprzez:
 - zakup urządzeń energooszczędnych,
 - montaż czujników zmierzchu, kasetonów reklamowych w technologii LED oraz energooszczędnych świetlówek,
 - zarządzanie wydajnością i czasem pracy urządzeń klimatyzacyjnych i grzewczo- wentylacyjnych,
 - zainstalowanie w serwerowni Banku systemu precyzyjnej klimatyzacji,
 - stałe uwrażliwianie pracowników na to, że warto gasić światła w firmowych kuchniach i toaletach,
 - eksploataowanie samochodów służbowych o niskim zużyciu paliwa oraz samochodów elektrycznych.
- ograniczeniu zużycia wody i odprowadzanych ścieków poprzez:
 - montaż perlatorów w kranach,
 - wymianę spłuczek w toaletach na dwufunkcyjne;
 - akcję edukacyjną skierowaną do pracowników (zakręcanie kranów).
- efektywnej selekcji odpadów poprzez:
 - samodzielny recykling 50% odpadów;
 - umowy z profesjonalnymi firmami, które zagospodarowują pozostałe odpady;
 - wprowadzanie do wtórnego obiegu 100% sprzętu komputerowego (PC i laptopy) oraz telefonów komórkowych - urządzenia są odsprzedawane pracownikom, firmom zewnętrznym, a komputery – także nieodpłatnie przekazywane instytucjom użyteczności publicznej;
 - realokację, odsprzedaż lub przekazanie nieodpłatnie instytucjom użyteczności publicznej innych elementów wyposażenia (np. mebli).

Bank dba także o to, jaki ślad węglowy zostawia jego flota samochodowa. W przeprowadzonym w 2018 roku postępowaniu na leasing wybrano pojazdy o mniejszych pojemnościach skokowych silnika (1600 cm³ i 1200 cm³) i zbilansowanym stosunku pojemności silnika do jego mocy.

W firmie obowiązują ponadto „Zasady gospodarki samochodowej w BOŚ S.A. do których wprowadzono rozwiązania dotyczące rozliczania jazd służbowych, uwzględniające m.in. średnią normę zużycia paliwa.

Promocja ekologicznego transportu wśród pracowników (dobra praktyka)

Bank promuje wśród pracowników zrównoważone środki transportu – rower czy komunikację zbiorową. Aby zachęcić do pozostawiania aut na przydomowych parkingach i garażach, Bank kontynuuje, kolejny już rok, akcję dofinansowania (35% ulgi) przejazdów pociągami Kolei Mazowieckich.

Raport Ekologiczny (dobra praktyka)

Raport Ekologiczny za lata 2017 - 2018 pod tytułem "W trosce o nasze powietrze - biznes dla przyszłości" podsumowuje europejskie i polskie wyzwania związane ze zmianami klimatu i czystością powietrza oraz działalność Banku i jego Klientów w tym zakresie. Raport Ekologiczny publikowany jest od dwudziestu lat. Stanowi on podsumowanie proekologicznej działalności Grupy BOŚ na przestrzeni opisywanego roku, a także obraz najbardziej aktualnych wydarzeń i wyzwań rynku inwestycji w ochronie środowiska w Polsce. W Raporcie przedstawiany jest m.in. zarys Strategii Banku, dane o efektach ekologicznych inwestycji zrealizowanych ze wsparciem BOŚ oraz najważniejszych elementach proekologicznej oferty finansowej Banku. W raporcie znajduje się również opis działalności proekologicznej spółek z Grupy i Fundacji BOŚ.

Ekolodzy dzielą się wiedzą (dobra praktyka)

BOŚ S.A. dysponuje wysoko wyspecjalizowaną kadrą w zakresie proekologicznych rozwiązań i możliwości ich finansowania. Klienci realizujący proekologiczne inwestycje mogą liczyć na wsparcie merytoryczne Głównych Ekologów na każdym etapie realizacji projektu. Główni Ekolodzy dzielą się wiedzą i doświadczeniami także na targach, seminariach i konferencjach tematycznych oraz w prasie branżowej.

Serwis internetowy Eko-Polska (dobra praktyka)

Prowadzony przez BOŚ SA. serwis stanowi ważne narzędzie szerzenia wiedzy z zakresu ochrony środowiska. Kadra Banku w przystępny sposób tłumaczy najważniejsze zagadnienia z różnych obszarów ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Serwis internetowy to miejsce, w którym osoby planujące różnorodne inwestycje proekologiczne znajdą praktyczne informacje. A pozostali Internauci porady dotyczące ekologicznego stylu życia i promowania proekologicznych postaw na co dzień (<https://www.bosbank.pl/ekopolska>).

Dni Ochrony Środowiska (dobra praktyka)

Bank włącza się w wydarzenia i inicjatywy proekologiczne. Jednym z ważniejszych w 2018 roku był piknik edukacyjny z okazji Dni Ochrony Środowiska, zorganizowany przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe oraz Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie. Celem wydarzenia była promocja ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju, a zwłaszcza zrównoważonej gospodarki leśnej. Zielona Strefa Banku i Fundacji BOŚ poprzez angażujące gry i zabawy promowała ekologiczne postawy – od popularyzacji transportu rowerowego po samodzielne wykonanie karmnika dla ptaków lub hotelu dla owadów. Wydarzenie objęte było honorowym patronatem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy.

Ambasador Ekomarki BOŚ (dobra praktyka)

We wrześniu 2018 roku zakończyła się pierwsza edycja konkursu „Ambasador EKOMarki BOŚ”, mającego na celu podniesienie wiedzy ekologicznej wśród pracowników Banku oraz budowanie postaw proekologicznych i prospołecznych. W programie wzięło udział około 300 osób. Wyłonieni w ramach konkursu zwycięzcy stanowią grupę świadomych ambasadorów EKOMarki BOŚ, którzy własną wiedzą, aktywnością i postawami na co dzień inspirują współpracowników, rodziny i znajomych do aktywnego życia z poszanowaniem środowiska naturalnego.

Edukacja ekologiczna w mediach społecznościowych

W swojej strategii komunikacji z akcjonariuszami, klientami, pracownikami i partnerami biznesowymi Bank opiera się na zasadach partnerskiego dialogu. Do jego prowadzenia wykorzystuje współczesne narzędzia komunikacji, w tym media społecznościowe. Za pośrednictwem Facebooka, Linkedina i Twittera Bank przekazuje klientom informacje m.in. związane z pro-ekologiczną misją Banku, działaniami promującymi zrównoważony rozwój, koncepcją #lesswaste i #zerowaste, a także gospodarką w obiegu zamkniętym. W codziennej komunikacji Bank informuje o działaniach podejmowanych we współpracy z Narodowym i

Wojewódzkimi Funduszami Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, z Bankiem Gospodarstwa Krajowego, skierowanych na ochronę powietrza, wód, przyczyniających się do zmniejszania zużycia energii, zagospodarowania odpadów, termomodernizację i remonty.

„Odlotowa pożyczka” z eko-misją (dobra praktyka)

Bank do oferty wprowadza produkty wspierające postawy ekologiczne. W 2018 roku od każdej udzielonej pożyczki w ofercie „Odlotowa pożyczka” Bank wpłacał 10 zł na rzecz Stowarzyszenia Na Rzecz Dzikich Zwierząt "Sokół", które realizuje program restytucji sokoła w Polsce. Media społecznościowe były ważnym kanałem edukacyjnym i angażującym klientów.

PRODUKTY

Oferta produktowa Banku jest odzwierciedleniem misji: Polski EKO Bank - dla ludzi, biznesu i środowiska oraz działań łączących biznes i ekologię z korzyścią dla Klientów. Od ponad 28 lat Bank uczy Polaków, jak dzięki ekologii wydawać mniej i zarabiać więcej. Klienci znajdą w Banku nowoczesne produkty bankowości detalicznej, firmowej i korporacyjnej, w tym unikalne na rynku „zielone” rozwiązania.

Na różnorodną ofertę Banku składają się rozwiązania dla wszystkich grup klientów. Klienci mogą liczyć na to, że logotyp BOŚ jest synonimem nowoczesności, ale także tradycyjnej rzetelności kupieckiej. Doświadczeni doradcy, nastawieni na długofalowe relacje z klientami, oferują produkty, które odpowiadają na potrzeby klientów i pomagają im realizować prywatne lub firmowe plany.

Ważnym aspektem przy tworzeniu i sprzedaży produktów są, obok wzrostu wartości Grupy, kwestie środowiskowe oraz wspieranie zrównoważonego rozwoju Polski. Dlatego też Bank stale wzmacnia swoje specjalistyczne kompetencje i tworzy produkty, które pozwalają polskim przedsiębiorstwom uczestniczyć w „zielonej rewolucji”. Bank ma bogate doświadczenie w finansowaniu ekologicznych projektów i innowacji, także z zakresu CleanTech czy efektywności energetycznej. Klienci BOŚ mogą korzystać z gamy produktów z dofinansowaniem donatorów zewnętrznych tj.: BGK, NFOŚiGW, WFOŚiGW oraz ARIMR.

Tworzenie nowych produktów regulują przepisy i procedury wewnętrzne, w tym:

- Zasady tworzenia produktów bankowych oraz zarządzania nimi w Banku Ochrony Środowiska S.A;
- Zasady oprocentowania środków pieniężnych, kredytów i pożyczek;
- Zasady ustalania opłat i prowizji pobieranych przez BOŚ S.A. za czynności bankowe;
- Zasady organizacji działalności marketingowej w Banku Ochrony Środowiska S.A.;
- Szczegółowe warunki działania Banku w zakresie komunikacji marketingowej.

Wprowadzenie do oferty nowego produktu każdorazowo poprzedza proces opiniowania pod kątem identyfikacji i mityzacji ryzyk.

EKOlokata 5 na 5 (dobra praktyka)

Bank wspiera Polaków w długoterminowej akumulacji kapitału, oferując im szeroki wachlarz produktów oszczędnościowo-inwestycyjnych. W 2018 roku dużą popularnością klientów cieszyła się EKOlokata 5 na 5, w której oprocentowanie rośnie progresywnie – od 1% w 1 roku do 5% w piątym roku deponowania środków. Wysokie oprocentowanie (średnio: 2,84%), jak i konstrukcja lokaty zostały docenione przez niezależnych ekspertów, m.in. z portalu www.najlepszelokaty.pl.

Studenci umieją liczyć – i wybierają EKOkonto bez kosztów (dobra praktyka)

EKOkonto bez kosztów znalazło się w zestawieniu najtańszych kont osobistych polecanych studentom w rankingu Bankier.pl. Uznanie ekspertów i studentów zdobyła atrakcyjna polityka cenowa produktu: bezprowizyjne prowadzenie rachunku, bezpłatne przelewy internetowe oraz bezpłatne wypłaty z bankomatów w całym kraju (przy zrealizowaniu transakcji o wysokości minimum 300 zł miesięcznie).

Produkty dla firm z nagrodami (dobra praktyka)

Produkty Banku są tworzone i rozwijane z myślą o tym, aby odpowiadać na potrzeby klientów, a szerzej – wspierać rozwój polskiej gospodarki. Potwierdzeniem, że właśnie taką rolę pełnią rozwiązania dla przedsiębiorstw Banku są nagrody „Turbiny Polskiej Gospodarki” w konkursie „Gazety Finansowej”.

W 2018 roku eksperci wyróżnili dwa produkty Banku:

- Kredyt dla Firmy – nowoczesne finansowanie, ułatwiające mikroprzedsiębiorstwom codzienne funkcjonowanie i inwestycje w rozwój (limit do 300 tys. zł nawet na 8 lat, bez konieczności przedstawiania faktur dokumentujących wydatki inwestycyjne).
- EKOfaktoring - wyspecjalizowana usługa, pozwalająca przedsiębiorstwom uzyskać szybki dostęp do gotówki „zamrożonej” w fakturach. Pierwiastek EKO w tytule zwraca uwagę na cyfrowy proces obsługi i związaną z tym istotną oszczędność papieru.

Komunikacja marketingowa

Komunikacja marketingowa BOŚ S.A. bezpośrednio wspiera cele biznesowe Banku, ze szczególnym uwzględnieniem proekologicznej misji organizacji. Działania marketingowe nastawione są nie tylko na promocję produktów, ale także na aktywną promocję postaw i zachowań, wpisujących się w zrównoważony rozwój.

W reklamach i innych inicjatywach dla klientów i społeczeństwa dominują takie przekazy, jak: ochrona środowiska, natura, odpowiedzialna konsumpcja, troska o zdrowie, aktywny styl życia, rodzina, wrażliwość na innych, zaangażowanie w ramach lokalnych społeczności.

Działania marketingowe oraz oznakowanie produktów podlegają stałemu monitoringowi pod względem ich jakości i skuteczności (poprzez m.in. wewnętrzne audyty oraz zewnętrzne rankingi produktowe). W 2018 roku, podobnie jak rok wcześniej, Bank nie zidentyfikował żadnego przypadku niezgodności oznakowania produktów i komunikacji marketingowej z regulacjami oraz dobrowolnie przyjętymi standardami w tym zakresie.

Cel: satysfakcja klienta

Bank przykłada szczególną wagę do doskonalenia jakości obsługi klientów. Rok 2018 był pierwszym pełnym rokiem, w którym wyniki badań jakości były istotnym kryterium decydującym o wysokości prowizji pracowników sieci sprzedaży.

Bank w trybie ciągłym monitoruje jakość obsługi, która w dużej mierze wpływa na budowanie doświadczeń klientów ze współpracy z Bankiem. Badaniom poddawana jest satysfakcja klientów korzystających z produktów i usług w placówkach Banku oraz satysfakcja potencjalnych klientów Banku. Wyniki badań wewnętrznych prowadzonych w 2018 roku metodą „tajemniczego klienta”, są zbieżne z ocenami wystawionymi przez niezależne instytucje, które badają jakość obsługi w polskich bankach. W ostatnich latach Bank zajmuje środkowe pozycje w zewnętrznych rankingach jakości, takich jak Złoty Bankier Pulsu Biznesu oraz Przyjazny Bank Newsweeka. Prowadzone przez Bank badania satysfakcji jak i składane przez klientów reklamacje stanowią ważne źródło głosu klienta, czyli informacji o potrzebie zmian zarówno w produktach jak i procesach.

Reklamacje

Bank Ochrony Środowiska S.A. przywiązuje dużą wagę do wszelkich sygnałów płynących ze strony Klientów na temat m.in.: oferowanych produktów i usług oraz jakości obsługi. Zgłoszone sugestie są traktowane przez Bank i pracowników Banku jako element, który pomaga w budowaniu coraz lepszej instytucji finansowej, nastawionej na współpracę z Klientami oraz stanowi inspirację do doskonalenia oferty produktowej i obszarów funkcjonowania naszego Banku. W 2018 roku do Banku wpłynęło 5 129 skarg i reklamacji.

Podział reklamacji za względu na zasadność	Liczba reklamacji
Niezasadna	2 085
Zasadna	1 409
Częściowo zasadna	1 037
Wyjaśnienie	598

W przypadku wyczerpania drogi postępowania reklamacyjnego Klienci mogą skorzystać z możliwości pozasądowego rozwiązania sporu w ramach współpracy BOŚ S.A. z następującymi podmiotami:

1. Sąd Polubowny przy Komisji Nadzoru Finansowego (adres: Plac Powstańców Warszawy 1, 00-030 Warszawa; www.knf.gov.pl);
2. Bankowy Arbitraż Konsumencki działający przy Związku Banków Polskich (adres: ul. Herberta 8, 00-380 Warszawa; www.zbp.pl), w przypadku Klienta będącego konsumentem;
3. Rzecznik Finansowy (adres: Al. Jerozolimskie 87, 02-001 Warszawa; www.rf.gov.pl) w przypadku Klienta, który jest osobą fizyczną.

Klient będący konsumentem ma prawo skorzystania z możliwości pozasądowego rozstrzygnięcia sporu dotyczącego umowy zawartej za pośrednictwem Internetu lub innego kanału elektronicznego, za pośrednictwem platformy ODR, funkcjonującej w krajach Unii Europejskiej, dostępnej na stronie internetowej pod adresem: <http://ec.europa.eu/consumers/odr/>.

SPOŁECZEŃSTWO

Już od 10 lat za społeczne projekty Banku odpowiada Fundacja BOŚ. Wspólnym mianownikiem jej systemowych i długofalowych działań jest dążenie do trwałej zmiany w lokalnych społecznościach. Inicjatywy Fundacji dotyczą przede wszystkim ochrony środowiska, zrównoważonego rozwoju, zdrowego stylu życia i edukacji. W działalność społeczną aktywnie angażują się pracownicy Banku.

Wyróżnikiem działań Fundacji jest ich autorski charakter. Dzięki temu zakres i forma projektów są optymalnie dopasowane do potrzeb beneficjentów, a inicjatywy są nie tylko skuteczne, ale też spotykają się z bardzo dobrym przyjęciem w lokalnych społecznościach. Kluczową rolę w podnoszeniu świadomości potrzeby pomagania innym pełnią pracownicy Banku, angażujący się w działania wolontariackie.

Projekty Fundacji dotyczą przede wszystkim:

- promocji postaw proekologicznych,
- promocji zdrowia i profilaktyki,
- wspierania wolontariatu pracowniczego.

Bank aktywnie zachęca interesariuszy do włączania się w projekty społeczne, zwielokrotniając w ten sposób ich pozytywny wpływ na lokalne społeczności. Szczegółowe informacje o aktualnych programach dostępne są na stronie Fundacji: <https://fundacjabos.pl/>

Wybrane inicjatywy proekologiczne:

- „Postaw na Słońce” – promocja wśród młodzieży i osób dorosłych wykorzystania mikroinstalacji OZE;
- „Zielona Ławeczka” – zazielenianie przestrzeni miejskich,
- „Brudno Tu” – inwentaryzacja dzikich wysypisk w Polsce, budowanie społeczeństwa obywatelskiego,
- „Tradycyjny sad” – ochrona różnorodności biologicznej Polski,
- „Świat oczami młodych” – edukacja w zakresie sposobów ochrony klimatu.

Wybrane inicjatywy prozdrowotne:

- „Zdrowo jem, więcej wiem” – realizowany od 2010 roku ogólnopolski projekt edukacji prozdrowotnej dla zerówek i klas I-III szkół podstawowych;
- „PlanujeGotuje.pl” – unikalny serwis kulinarny, który nie tylko podsuwa smaczne, zdrowe przepisy, ale przede wszystkim pozwala „zarządzać” zapasami, tak aby nie marnować żywności;
- www.aktywniepozdrawie.pl (120 tys. użytkowników i ponad 200 tys. odsłon w 2018 roku) i inne serwisy popularyzujące zdrowy tryb życia

Działania Fundacji BOŚ w liczbach (wybrane dane).

Nazwa projektu	Liczba pośrednich uczestników	Liczba pośrednich uczestników	Liczba wolontariuszy BOŚ	Liczba instytucji i organizacji zaangażowanych w projekt	Liczba nagrodzonych organizacji / uczestników	Liczba przygotowanych prac, projektów, aktywności	Liczba godzin pracy wolontariuszy BOŚ
Mikrodotacje	54	2 844	54	13		13	1 058
Tradycyjny sad	2 000	45 000		228	126	289	
Akademia zdrowia	370	600		5		5	
Festyny i wystawy	8 000	30 000	4	5		20	30
Książki dla rodaków ze Lwowa	450			4		1	
Postaw na Słońce	2 000	10 000		250	17	627	
Postaw na Słońce - filmowy	1 400	6 600		325	6	33	
Zielona Ławeczka	359	5 500		84	15	23	
Zdrowo jem, więcej wiem	150 000 17 000 autorów prac, 60 000 uczestników zajęć	300 000		1 800	32 szkoły, 630 uczestników	7 200	
Świat oczami młodych	edukacyjnych	220 000		1 100	66 uczestników	17 000	

Zaangażowanie pracowników BOŚ S.A.

Pracownicy będący najbliższą lokalnych społeczności i ich problemów włączają się w działania Fundacji. Bank wspiera ich prospołeczną aktywność, dając im dodatkowy dzień wolnego na realizację działań wolontariackich. Na wolontariat w Banku składają się:

- projekty realizowane w ramach konkursu grantowego (dwie edycje w roku);
- całoroczna pomoc: „Pomagam Cały Rok” (cykliczne kwestie wspierające pracowników w trudnej sytuacji, utalentowaną młodzież z ubogich rodzin, itp.);
- akcje jednorazowe, odpowiadające na bieżące potrzeby lokalnych społeczności (np. usuwanie skutków klęsk żywiołowych).

Łączna, szacowana ilość ich beneficjentów to ponad 3,5 tys. osób. Wolontariusze przepracowali w ramach realizowanych projektów ponad 1 tys. godzin.

Podpisy członków Zarządu BOŚ S.A.

Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	Podpis
13.03.2019	Bogusław Białowas	Prezes Zarządu
13.03.2019	Arkadiusz Garbarczyk	Wiceprezes Zarządu - pierwszy zastępca Prezesa Zarządu
13.03.2019	Konrad Raczkowski	Wiceprezes Zarządu